

Utfall på arbeidsmarkedet for personer som fullfører videregående utdanning som voksne

Proba-rapport nr. 2011-04, Prosjekt nr 941
ISSN: 1891-8093
KAL,SK/AG, 17. juni 2011

Offentlig

Rapport 2011 - 04

Utfall på arbeidsmarkedet for personer som fullfører videregående utdanning som voksne

Utarbeidet for Kunnskapsdepartementet

Forord

Dette er sluttrapporten fra prosjektet ”Utfall på arbeidsmarkedet for personer som tar videregående opplæring som voksne”, som Proba samfunnsanalyse har utført på oppdrag for Kunnskapsdepartementet etter en anbudskonkurranse sommeren 2010. Analysen har vært gjennomført i perioden februar – mai 2011, basert på registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå. De nødvendige tillatelser til bruk av dataene og klargjøringen av datafiulene medførte oppstart først i februar 2011.

Statistisk sentralbyrå har ikke ansvar for bruken av datamaterialet i denne rapporten.

Prosjektet er gjennomført av Knut Arild Larsen (prosjektleder), Helene Berg og Synne Klingenberg. Audun Gleinsvik har vært kvalitetssikrer.

Lars-Erik Becken

Proba samfunnsanalyse

Innhold:

SAMMENDRAG OG KONKLUSJONER.....	1
1 INNLEDNING.....	7
1.1 Formål.....	7
1.2 Bakgrunn	7
1.3 Tidligere studier.....	7
1.3.1 Utdanning og arbeidsmarked	7
1.3.2 Kompetansepolitikk	9
1.4 Metode.....	9
1.4.1 Datagrunnlaget.....	9
1.4.2 Videregående utdanning.....	9
1.4.3 Populasjon.....	10
1.4.4 Problemstillinger.....	12
2 VOKSNE SOM FULLFØRER VIDEREGÅENDE UTDANNING.....	13
2.1 Innledning.....	13
2.2 Sammensetningen av de voksne.....	13
2.2.1 Hva slags videregående har de fullført?.....	13
2.2.2 Når fullførte de?.....	15
2.2.3 Hvem er de?.....	18
2.2.4 Begynte de på videregående som unge?.....	24
2.2.5 Jobbet de som unge?.....	26
2.2.6 Var de arbeidsledige eller trygdet som unge?.....	27
2.2.7 Egenskaper ved bostedskommunen	35
2.3 Tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksen	37
2.3.1 Tre fødselskull.....	37
2.3.2 Nærmere om fødselskullet fra 1978.....	39
2.3.3 Sannsynligheten for å fullføre videregående utdanning som voksen.....	49
2.4 Oppsummering	53
3 UTFALL ETTER Å HA FULLFØRT VIDEREGÅENDE SOM VOKSEN.....	56
3.1 Innledning.....	56
3.2 Yrkesfrekvens.....	56
3.2.1 Innledning	56
3.2.2 Voksne.....	56
3.2.3 Voksne som ikke har fullført videregående som unge.....	57
3.2.4 Voksne som har fullført videregående som voksne	60
3.3 Antall dager i arbeid per arbeidstaker	62
3.3.1 Innledning	62
3.3.2 Voksne.....	63
3.3.3 Voksne som ikke har fullført videregående som unge.....	64
3.3.4 Voksne som har fullført videregående som voksne	65
3.4 Antall dager i arbeid og trygd per person.....	67
3.4.1 Innledning	67
3.4.2 Arbeid.....	67
3.4.3 Trygd.....	67
3.5 Effekten av å ta videregående som voksen på arbeid og trygd	69
3.5.1 Innledning	69
3.5.2 Metode.....	69
3.5.3 Utvalg og variable	70
3.5.4 Effekten på arbeidsdager.....	71
3.5.5 Effekten på uføredager.....	74

3.6	Oppsummering	75
4	VIRKNINGER PÅ LØNN.....	76
4.1	Innledning.....	76
4.2	Voksne	76
4.3	Voksne som ikke har fullført videregående som unge	77
4.4	Effekten på lønnssummen	79
	LITTERATUR	81
	VEDLEGG 1 DATASETET	83
	VEDLEGG 2 INNVANDRING.....	85
	VEDLEGG 3 UTDANNING	87
	VEDLEGG 4 SENTRALITET	95
	VEDLEGG 5 VIRKNINGER PÅ ANTALL DAGER PER PERSON.....	97

Sammendrag og konklusjoner

Resymé

Det har vært en avtagende tendens til å fullføre videregående utdanning som voksen blant dem som ikke har fullført som unge i perioden 1994-2007. Særlig har det vært en nedgang i tendensen til å fullføre videregående bare basert på yrkespraksis. Samtidig har det å fullføre videregående som voksen gitt en positiv effekt på deltagelsen i arbeidslivet og på lønnen. Det reduserer også tendensen til å bli uføretrygdet.

Formål

Denne rapporten har som formål å belyse *hva som kjennetegner personer som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 1994-2007 og hvilken betydning fullføringen av videregående utdanning har hatt for deres tilpasning på arbeidsmarkedet.*

Fullført videregående utdanning defineres som å ha oppnådd et utdanningsnivå tilsvarende grunnskole pluss 3 eller 4 års påbyggende videregående utdanning.

Å bestå fag-/svenneprøve regnes som å ha fullført videregående utdanning uansett om en har fulgt et ordinært løp gjennom videregående opplæring eller bestått prøven i hovedsak basert på yrkeserfaring og med lite eller ingen deltagelse i videregående utdanning.

Antallet voksne i et bestemt år avgrenses til personer som fyller 25 år eller mer i løpet av året, opp til og med 69 år.

Problemstillinger

Problemstillingene i prosjektet er 1) hva kjennetegner voksne som fullfører videregående som voksne og voksne som aldri har fullført videregående utdanning som voksne, 2) hva påvirker sannsynligheten for å fullføre videregående utdanning som voksen, 3) hva kjennetegner tilpasningen på arbeidsmarkedet for voksne som fullfører videregående utdanning som voksne og voksne som aldri har fullført, og 4) effekten av å fullføre videregående utdanning som voksen på tilpasningen på arbeidsmarkedet.

Hvem fullfører som voksne og hvem gjør det ikke?

I alt 1,9 millioner personer var voksne i minst ett år i perioden 1994-2007 og uten å ha fullført videregående utdanning som unge. Av disse fullførte 138 tusen, eller om lag 7 prosent, videregående utdanning som voksne innen 2007. De fleste, 114 tusen, fullførte i et yrkesfag. 24 tusen fullførte innen allmenfag. Det har vært en sterk vekst i tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksen innen helsefag.

Hele 65 tusen av de som fullførte videregående som voksne i perioden 1994-2007 har gjort det uten å ha deltatt i videregående utdanning i perioden 1989-2007. De har fullført videregående utdanning som privatister; §20-kandidater eller praksiskandidater, i hovedsak innen et yrkesfag. Disse har fullført ved å bestå fag-/svenneprøve basert på praksis i bedrift.

Det var en sterk vekst i antallet som fullførte videregående basert på yrkespraksis fram til 1998. I 1998 fullførte 11 tusen voksne videregående utdanning uten å ha deltatt i videregående utdanning. Deretter har antallet som fullfører basert på yrkespraksis sunket betydelig.

Det er flere kvinner enn menn både blant dem som fullførte som voksne og blant dem som ikke fullførte innen 2007. De som fullførte, er i gjennomsnitt 9 år yngre enn de som ikke fullførte. Det er en større andel med innvandrerbakgrunn blant dem som ikke fullførte enn blant dem som gjort det.

Tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksne

Rapporten følger fødselskullene fra 1969, 1973 og 1978 fram til 2007 og viser en avtagende tendens til å fullføre videregående utdanning som voksen blant dem som ikke har fullført som unge. Særlig har det vært en nedgang i tendensen til å fullføre videregående bare basert på yrkespraksis.

Sannsynligheten for å fullføre videregående utdanning som voksen, gitt at en ikke har fullført som ung, påvirkes positivt av det å være kvinne og negativt av det å være innvanderer eller ikke-vestlig etterkommer. Å være bosatt i en sentral kommune det året en fyller 24 år, har en negativ effekt på sannsynligheten for å fullføre som voksen. Jo mer arbeidserfaring som ung, desto større sannsynlighet for å fullføre som voksen. Jo flere år i videregående som ung, men uten å fullføre som ung, desto større sannsynlighet for å fullføre som voksen.

Utfall på arbeidsmarkedet

De som fullfører videregående utdanning som voksne har betydelig høyere yrkesfrekvens enn de som aldri fullfører, helt fra det året de fylte 20 år og til det året de fyller 61 år. En del av forskjellen i yrkesfrekvens er skapt før det året de fyller 25 år. Forskjellen kan derfor ikke bare skyldes at den ene gruppen fullfører videregående som voksne, den andre ikke. Det er imidlertid en økende forskjell over i tiden.

Både kvinner og menn har betydelig høyere yrkesfrekvens for de som fullfører videregående utdanning som voksne enn for de som ikke har fullført innen 2007.

De som fullfører videregående som voksne basert på yrkeserfaring og uten å ha deltatt i videregående utdanning, har høyere yrkesfrekvens enn andre som har fullført som voksne. Forskjellen avtar over tiden, ved at de som har deltatt i videregående nærmer seg yrkesfrekvensen til de som har fullført basert på yrkespraksis.

Norskfødte med norsk bakgrunn som fullfører som voksne har stort sett høyere yrkesfrekvens fra året de fyller 25 år til året de fyller 61 år, enn personer med innvanderbakgrunn som fullfører som voksne. Særlig har ikke-vestlige innvandrere lav yrkesfrekvens. Denne yrkesfrekvensen faller betydelig fra om lag 45 års alder.

Antall dager i arbeid per arbeidstaker viser liten variasjon mellom voksne. Antall dager i arbeid *per person* i populasjonen og de ulike deler av den, avspeiler derfor i hovedsak utviklingen i yrkesfrekvensen, dvs. Andelen som er i jobb. Hvorvidt en får jobb, varierer betydelig mellom gruppene, men når en først har fått en jobb, er det liten variasjon i antall dager en er i arbeid.

Effekten av å fullføre videregående utdanning studeres ut fra en forløpsfil der person og år er enhet. Antall dager er da en variable som er lik null de år en person ikke er yrkesaktiv. Når en person er yrkesaktiv, angir variabelen antall arbeidsdager. Effekten av å fullføre videregående som voksen, måles i virkningen på antall arbeidsdager i gjennomsnitt per år per person. En positiv effekt vil trolig for det meste komme i form av at flere blir yrkesaktive.

Å fullføre videregående som voksen gir en positiv effekt på antall arbeidsdager per person per år. Beregningene tyder på at å fullføre videregående utdanning i voksen alder gir 9 dager mer i arbeid per år per person. Dette svarer til en økning i sysselsettingen ved å fullføre som voksen på 4,6 prosent per person per år, gitt at en ikke har fullført som ung.

Særlig har det å fullføre yrkesfaglig videregående utdanning en positiv effekt. Beregningene tyder på en økning på i gjennomsnitt 14 dager mer i arbeid per år per person, alt annet likt. Dette svarer til en økning i sysselsettingen på 7,2 prosent per person per år ved å fullføre videregående som voksen.

Å fullføre videregående allmennfag som voksen har en negativ virkning på antall dager. Dette skyldes at personer som tar allmennfag i stor grad går videre til høyere utdanning og dermed i en periode etter fullført videregående har lav yrkesdeltagelse og få arbeidsdager.

Det å være under utdanning medfører en betydelig reduksjon i antall arbeidsdager.

Trygd

Det er et høyere gjennomsnittlig antall uføredager blant de som ikke har fullført videregående som voksne innen 2007 enn for de tre øvrige gruppene som har fullført som unge eller som voksne.

Det å fullføre videregående som voksen gir i gjennomsnitt 26 prosent færre dager som ufør per person per år i forhold til å ikke fullføre videregående verken som ung eller som voksen (innen 2007).

Virkninger på lønn

En statistisk analyse viser at effekten på samlet lønn per år av å fullføre videregående utdanning som voksen er positiv. Å være under utdanning gir en negativ effekt på lønnssummen, alt annet likt. Bostedssentralitet er en viktig forklaringsfaktor for lønn. Dersom en person bor sentralt vil hun ha høyere lønn enn hvis hun bodde usentralt.

Analysen viser at effekten på lønn av å fullføre yrkesfag er sterk og positiv, mens den er usikker og negativ for allmennfag. Dette kan skyldes den nevnte tendensen til at personer som tar allmennfag i stor grad går videre til høyere utdanning. Dermed har de i en periode etter fullført videregående lav lønn.

English summary

Abstract

During the period 1994-2007, those who did not complete upper secondary education within the year they turned 24, have shown a decreasing tendency to complete later as an adult. An important part of this is a strong decrease in the tendency to complete the upper secondary level based mainly on work experience. At the same time, to complete upper secondary education as an adult, has a positive effect on the participation in working life and on wage. It also reduces the tendency to become a disabled pensioner.

Purpose

The purpose of this report is to analyse the characteristics of persons who complete upper secondary education as adults in the period 1994-2007 and the impact of completion as an adult on labour market outcomes.

Completion of upper secondary education is defined as having achieved a level of education corresponding to compulsory education (primary and lower secondary) plus 3 or 4 years of consecutive secondary education.

To achieve a craft certificate is considered as completion of upper secondary education, no matter how many years a person has participated in secondary education.

The number of adults in a specific year are persons turning 24 or more during the year, up to age 69.

Problems

The focus of attention in this study are 1) the characteristics of adults who completed upper secondary education as adults during the period 1994-2007 compared to adults who did not complete upper secondary education, 2) what influences the propensity for completing upper secondary education as adults, 3) the labour market outcomes for those who completed upper secondary as adults during the period 1994-2007 compared to those adults who did not complete upper secondary education, and 4) the effect of completing upper secondary education as adults on labour market outcomes.

Who completes upper secondary as adults and who does not?

1.9 million people were adults in at least one year in the period 1994-2007 and without having completed upper secondary education as young. Out of these, 138 thousands, or 7 per cent, completed upper secondary education as adults before 2008. Most of them, 114 thousands, completed in a vocational field, and 24 thousands in general fields. There has been a strong growth in health service as a vocational field of study.

65 thousands of adults who completed upper secondary education as adults in the period 1994-2007, achieved this level of education without being registered as participating in secondary education. Completion was based on work experience. From 1994 to 1998, the yearly number of completions of this kind shows a strong growth up to 11 thousands in 1998, followed by an even stronger decrease, down to 2 thousands in 2007.

It is more females than males among both adults who completed upper secondary as adults, and adults who did not complete before 2008. The adults who completed, are in average 9 years younger than those who did not complete. A larger share of adults who completed as adults has immigrant background than of adults who did not complete before 2008.

The propensity for completing upper secondary education as adults

The report studies the birth cohorts from 1969, 1973 and 1978 forward to 2007 and shows that adults who did not complete upper secondary education within the year they turned 24 show a

decreasing tendency to complete later. An important part of this is the strong decrease in the tendency to complete the upper secondary level based on work experience.

The probability of completing upper secondary education as adult, given that this education was not completed while young, is increased by being female and decreased by being an immigrant or a non-western descendant. Living in a centrally located municipality in the year of turning 24, has a negative effect on the probability of completion. The more work experience before the year of turning 25, and the more years registered in upper secondary before 25, the higher probability of completing upper secondary as an adult.

Labour market outcomes

Adults who completed upper secondary education as adults during the period 1994-2007 have a considerably higher employment participation rate in all age groups than adults who never completed upper secondary education. Some of the differences are already visible the year the turn 24. Therefore, at least some of the differences cannot be attributed to completion of upper secondary in the former group and not in the latter. However, the differences increase by increasing age.

Both females and males have a considerably higher employment participation rate among adults who completed upper secondary education than among adult not completing before 2008.

Adults who have completed upper secondary education based on work experience, have a higher employment participation rate than other adults who have completed as adults. The differences decrease by age, as adults who have participated in education before completion of upper secondary education are approaching the employment participation rate of adult who have completed based on work experience.

Native Norwegians who complete upper secondary as adults have higher employment participation rate than adults with immigrant background who completes as adults on almost all age levels. This especially applies to non-western immigrants. In addition their employment participation rate falls considerably from about age 45.

Effect of completing upper secondary education as an adult

The number of working days per worker, shows almost no variation between adults. The development in the number of working days per person – both employed and not employed – reflects mainly the development in the employment participation rate.

Whether a person gets a job, varies considerably between groups, but when a job is achieved, the number of working days per year does not vary much.

The analysis of the effect of completing upper secondary education is based on panel data with person/year is the unit. Number of days is the dependent variable, and it is equal to zero when a person is not working. When in work, the variable obviously measures number of working days. A positive effect means that completing increases the number of working days per year per person.

To complete upper secondary education has a positive effect on the number of working days. The analysis indicates an increase of 9 days per person per year, or 4.6 per cent increase in employment of persons who complete upper secondary as adults, given that they not have completed as young.

Completion of upper secondary vocational education has a stronger effect, plus 14 days, or 7.2 per cent. On the other side, completion of upper secondary general education has a negative effect, possibly because many adult with this education often continues to higher education and therefore have a period after completion of upper secondary with low employment participation and few working days.

To participate in education has a strong negative effect on number of working days.

Disability pension

To complete upper secondary education as an adult, seems to reduce the tendency to become a disabled pensioner. The number of days on disability pension decreases by 26 per cent for adults who not completed upper secondary as young, by completing as adults.

Impact on wage bill

A statistical analysis indicates a positive effect of completing upper secondary vocational education as an adult on total individual wage. To participate in education has a negative effect. Living in a centrally located municipality in the year of turning 24, has a positive effect on the wage bill.

1 Innledning

1.1 Formål

Denne rapporten har som formål å belyse *hva som kjennetegner personer som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 1994-2007 og hvilken betydning fullføringen av videregående utdanning har hatt for deres tilpasning på arbeidsmarkedet.*

Fullført videregående utdanning defineres som å ha oppnådd et utdanningsnivå tilsvarende grunnskole pluss 3 eller 4 års påbyggende videregående utdanning.

Å bestå fag-/svenneprøve regnes som å ha fullført videregående utdanning uansett om en har fulgt et ordinært løp gjennom videregående opplæring eller bestått prøven i hovedsak basert på yrkeserfaring og med lite eller ingen deltagelse i videregående utdanning.

Antallet *voksne* i et bestemt år avgrenses til personer som fyller 25 år eller mer i løpet av året. Vi har også i datamaterialet en øvre grense på 69 år.

1.2 Bakgrunn

Personer uten videregående opplæring er antatt å ha høy risiko for arbeidsledighet og uførepensjonering, og etterspørselen etter arbeidskraft med lav utdanning forventes av mange å avta de nærmeste årene. Et sentralt tiltak for å forhindre utstøting fra arbeidslivet kan derfor være å bidra til at flest mulig fullfører videregående utdanning.

Reform 94 ga unge rett til videregående utdanning, og en stor andel av ungdomskullene påbegynner i dag slik utdanning. Frafallet er imidlertid stort. En stor del av den voksne befolkningen står uten fullført videregående opplæring.

I 2000 fikk også voksne rett til videregående utdanning. Det gjaldt i første omgang voksne som var født før 1978, men retten er senere utvidet til å gjelde alle fra det året de fyller 25 år, som har fullført grunnskole, men ikke har fullført videregående opplæring. Det har imidlertid ikke vært noen sterk vekst i antallet voksne som tar slik utdanning. Det foreligger flere studier av konsekvensene av frafall for unge i videregående opplæring, og gevinstene ved å redusere frafallet. Det er mindre kunnskap om effekten av å ta fagbrev eller få studiekompetanse i voksen alder.

Dette er bakgrunnen for at Kunnskapsdepartementet har ønsket en undersøkelse av hva som kjennetegner de som gjennomfører videregående opplæring som voksne, og hva effekten av slik opplæring er på voksnes tilpasning på arbeidsmarkedet.

1.3 Tidligere studier

1.3.1 Utdanning og arbeidsmarked

Kompetansekravene i arbeidsmarkedet har endret seg de senere årene. Dels er dette et resultat av endret næringsstruktur, dels har kravet til kompetanse og kunnskap økt innen de fleste bransjer, i takt med den teknologiske utviklingen innen blant annet data, kommunikasjon, logistikk, industri etc. Det er både økt etterspørsel etter høyere utdanning, og det er behov for mer omfattende grunnkompetanse enn hva som var tilfelle tidligere (Econ, 2009).

Utdanningssystemet har utviklet seg parallelt med endringene i arbeidsmarkedet, og utdanningsnivået i befolkningen har steget betydelig de siste tiårene. I dag har om lag ¼ av befolkningen over 16 år utdanning på høyskole- eller universitetsnivå. Dette er en fordobling siden 80-tallet¹.

¹ Kilde: www.ssb.no

Vi har fått det som ofte beskrives som et kunnskaps- og utdanningssamfunn (Heggen mfl. 2003).

Et viktig element i utviklingen av utdanningssystemet var Reform 94 som ga all ungdom rett til videregående opplæring etter grunnskolen. Det er i dag svært mange som begynner på videregående opplæring, men også mange som faller fra og ikke oppnår studiekompetanse eller fagbrev. Falch og Nyhus (2009) skriver at det i perioden etter Reform 94 har vært en tendens til økende frafall. Frafallet økte noe fra 1994–1996, men falt deretter til sitt laveste nivå for 1998-kohorten. Deretter har frafallet økt. Mens 29 prosent av 1998-kohorten ikke fullførte videregående opplæring innen fem år, var det tilfellet for 32 prosent av 2000-kohorten og 33,5 prosent av 2003-kohorten.

I en analyse av fullføringsgraden på yrkesfaglige studieretninger finner Støren mfl. (2007) at det har vært en nedgang i andelen av elevkullene som oppnår yrkeskompetanse. Det er flere yrkesfagelever som slutter (midlertidig eller varig) nå enn på midten av 90-tallet, og det er noe færre som kommer tilbake – til skole eller lære – og fullfører med yrkeskompetanse.

Sannsynligheten for å bli ekskludert fra videre utdanning eller arbeidsliv som ung voksen øker hvis man ikke fullfører videregående opplæring (NOU 2008:18). Statistikk fra NAV viser at arbeidsledigheten blant personer med mindre enn videregående opplæring er minst dobbelt så høy som blant dem med fullført videregående skole eller mer (i prosent av arbeidsstyrken)².

Falch og Nyhus (2009) undersøkte situasjonen på arbeidsmarkedet i 2006-2007 blant personer som avsluttet grunnskolen i 1993–2003, for de som hadde fullført og de som ikke hadde fullført videregående opplæring. De finner at arbeidsmarkedstilknytningen er betydelig dårligere blant dem som ikke har fullført videregående opplæring enn blant dem som har fullført:

- Sannsynligheten for å være registrert som arbeidssøker hos NAV er 3-5 ganger høyere for dem som ikke har fullført enn dem som har fullført videregående opplæring.
- Blant dem som har fullført videregående opplæring innen fem år, er det så godt som ingen som er uføretrygdet. Derimot er andelen uføretrygdete på 2-4 prosent i 2007 blant dem som ikke har fullført.
- Det er nesten utelukkende dem som ikke har fullført videregående opplæring som får sosialhjelp.
- Sysselsettingen er høyere ved fullført videregående opplæring. For 1994-kohorten var det i gjennomsnitt 83 prosent av dem som har fullført videregående opplæring som var sysselsatt i 2006, mens det var tilfellet for kun 68 prosent av dem som ikke har fullført.

Som forfatterne selv påpeker, kan ikke forskjellene uten videre tolkes som effekter av fullføring: ”Det er en type seleksjon i utdanningssystemet. Selv om vi observerer at arbeidsmarkedstilknytningen er mye dårligere for dem som ikke fullfører, er det ikke dermed nødvendigvis slik at fullføring av videregående opplæring vil endre situasjonen mye. Hva som vil være effekten av en eventuell betydelig økning i fullføringsandelen er derfor usikker.”

I en analyse av uførepensjon forsøkte Fevang og Røed (2006) å kontrollere for en del av seleksjonen. De så på de som ble uføre i løpet av perioden 1993 til 2003 og undersøkte hvorvidt disse skiller seg fra befolkningen forøvrig. De fant at uføresannsynligheten er høyere jo lavere utdanning man har. Har man kun obligatorisk grunnskole er andelen som blir ufør hele 25 prosent. Når de kontrollerer for en rekke andre kjennetegn ved personene, finner de fremdeles at uføresannsynligheten er lavere jo flere år med utdanning man har.

Det er mindre sikkert at situasjonen for personer med lav utdanning har *forverret seg* de siste årene, sammenliknet med de som har mer utdanning. For eksempel konkluderte Røed and Tao Zhang (1999) og Røed and Morten Nordberg (2000) med at det ikke var tilfellet på 90-tallet.

² Kilde: NAV (www.nav.no)

1.3.2 Kompetansepolitikk

I Econ (2009) blir kompetansepolitikken i fem europeiske land beskrevet. På bakgrunn av endringer i arbeids- og samfunnsliv har EU-landene iverksatt en rekke tiltak for kompetanseutvikling for den voksne befolkningen. I tillegg til at utdanning, og kompetanse generelt, blir sett på som stadig viktigere for produktivitet og konkurransedyktighet, anses kunnskaps- og kompetanseutvikling gjennom hele livet som en forutsetning for å sikre individers personlige utvikling og deltakelse i samfunnet. Flere EU-land har gjennomført reformer i kompetansepolitikken overfor voksne de siste årene, og ”livslang læring” er et sentralt begrep.

Videregående opplæring for voksne er ett virkemiddel i den norske politikken på området. Som nevnt har voksne hatt rett til videregående opplæring siden 2000. Retten gjelder i dag alle som har fullført grunnskole, men ikke videregående opplæring, fra det året de fyller 25 år. Den såkalte ungdomsretten må normalt tas ut innen det året man fyller 24 år. Målgruppa har rett til tilpasset opplæring, og det er Fylkeskommunen som skal sørge for tilbudet, og finansiere opplæringen. Voksne som tar videregående opplæring har samme rett til støtte (stipend og lån) som studenter i høyere utdanning. Ved deltidsutdanning gis stipend og lån dersom utdanningen utgjør minst 50 prosent av fulltidsutdanningen.

Videre har voksne uten fullført videregående opplæring rett til realkompetansevurdering med tilhørende kompetansebevis. Dokumentert realkompetanse kan gi avkorting av videregående opplæring for å oppnå studiekompetanse eller fagbrev.

1.4 Metode

1.4.1 Datagrunnlaget

Analysen bygger på *registerdata* utlånt fra Statistisk sentralbyrå, der data for personer som har tatt videregående utdanning i voksen alder er koblet til ulike registre som viser personenes bakgrunn og tilpasning på arbeidsmarkedet. Det er benyttet et datasett fra tidligere prosjekter, som har en del mangler i forhold til problemstillingen. Blant annet mangler kompetansekode fra videregående utdanning (studiekompetanse, yrkeskompetanse mv.) gjennom hele perioden 1994-2007. Vi har heller ikke bakgrunnsinformasjon som eksempelvis foreldres utdanningsnivå. Likevel gir datasettet gode muligheter for å belyse problemstillingene i prosjektet.

Datasettet er nærmere beskrevet i vedlegg 1.

1.4.2 Videregående utdanning

Vi bruker i rapporten betegnelsen ”*videregående utdanning*” og ikke ”videregående opplæring”. Dette skyldes at vi benytter et datamateriale hvor utdanninger bare er gruppert etter Norsk standard for utdanningsgruppering (SSB, 1989, 2001). Vi har ikke studieretningskoder for utdanningene. Vi har kompetanseskoder for utdanningene bare for noen få år (tre år), men ikke tilstrekkelig til å kunne nyttes i dette prosjektet.

Videregående opplæring brukes gjerne om utdanningsaktiviteter som er underlagt opplæringsloven. Det er langt færre elever i slik opplæring enn i alle utdanningsaktiviteter mellom grunnskolen og universiteter/høgskoler.

Eksempelvis var det 1. oktober 2009 til sammen 190.598 elever i videregående opplæring (under opplæringsloven). Samtidig var det 260.962 elever mellom grunnskole og universitet/høgskole. Forskjellen består blant annet i studenter ved fagskoleutdanning (11.721), elever ved folkehøgskoler (6.850) og lærlinger (35.905), se Statistisk årbok 2010, tabell 166.

Vi har i utredningen ønsket å nærme oss tallet for elever i videregående opplæring ved at vi *ikke* har regnet studenter ved tekniske fagskoler eller elever ved folkehøgskoler som deltagere i videregående utdanning. Alle andre elever på videregående skoles nivå I og II (Utdanningsstandarden som vi bruker for 1989-1995) eller i videregående skoles

grunnutdanning eller avsluttende utdanning (Utdanningsstandarden som vi bruker for 1996-2007) regnes vi som *deltagere i videregående utdanning*. Siden vi ikke har nøyaktige tall for hvilke utdanninger som faller under opplæringsloven og siden vi bruker utdanningsstandarden, bruker vi betegnelsen videregående *utdanning*.

Personer som har *fullført videregående utdanning*, identifiserer vi på følgende måte. Først identifiseres det året de fullfører, ved at de er på klasstrinn 11 eller lavere året før, og på klasstrinn 12 eller høyere i det aktuelle året. Dette gjelder for perioden 1989-1995. For årene senere må det plusses på ett klasstrinn. For de som fullfører i 1996, blandes de to versjonene av utdanningsstandarden. De som fullfører i 1996 må være på klasstrinn 11 eller lavere i 1995, og på klasstrinn 13 eller høyere i 1996. Deretter antar vi at de som har fullført videregående utdanning, har oppnådd dette for hele resten av sin levetid.

Merk at også de som har passert de nevnte klasstrinn via en *teknisk fagskole*, også regnes som å ha fullført videregående utdanning. Disse kan imidlertid ha lite eller ingen deltagelse i videregående utdanning. De vil kanskje i noen grad være blant dem som vi i fortsettelsen omtaler som at de har fullført videregående utdanning uten å ha deltatt i slik utdanning.

Vi har ikke tidsserieinformasjon om i hvilken grad personer har oppnådd fag-/svennebrev eller studie-/yrkeskompetanse. Blant de som har fullført videregående utdanning som voksne, skiller vi ut de som ikke har deltatt i videregående utdanning i den perioden vi har data for (1989-2007). Denne gruppen har *fullført basert på yrkespraksis* (§20-kandidater, praksiskandidater).

Datamaterialet omfatter som nevnt årene fra 1989 til 2007. I løpet av denne perioden har det skjedd endringer i organiseringen av de utdanningene som ligger mellom grunnskolen og universiteter/høyskoler. Utdanningsstandarden har i hele perioden gruppert ulike utdanninger på dette nivået i ulike fagfelt, ut fra utdanningenes faglige innhold. Vi skiller i denne utredningen mellom allmenne fag og yrkesfag (alle øvrige fagfelt).

Skillet mellom det som i dag heter *studieforberedende utdanningsprogram* og *yrkesfaglige utdanningsprogram*, svarer i hovedsak til skillet mellom allmenne fag og yrkesfag, men det er også vesentlige avvik. Grupperingen i studieforberedende og yrkesfaglige programmer ble innført høsten 2006, som et element i Kunnskapsløftets nye struktur i videregående opplæring. Vårt datamateriale går helt tilbake til 1989. Før Kunnskapsløftet, ble det skilt mellom *allmennfaglige* og *yrkesfaglige studieretninger*. Vi velger her å bruke utdanningsstandardens inndeling i allmenne fag og yrkesfag gjennom hele perioden vi har data for.

1.4.3 Populasjon

Analysen tar utgangspunkt i alle bosatte personer som har vært i alderen 25-69 år i minst ett av årene 1994-2007. Dette utgjør i vårt datasett (Vedlegg 1) 3.357.964 personer.

Hvert år kan vi skille mellom unge og voksne: *Unge* avgrenses til personer som fyller 24 år eller mindre i løpet av året. *Voksne* avgrenses til personer som fyller 25 år eller mer i løpet av året. Vi har også i datamaterialet en øvre grense på 69 år.

Personer som er voksne minst ett av årene 1994-2007 kan fordeles på følgende fire grupper:

1. *Fullført videregående utdanning som unge 1994-2007*. Dette omfatter personer som fullførte 3 eller 4 års påbyggende videregående utdanning (første gang) før det året de fylte 25 år, i løpet av perioden 1994-2007. Det er her bare med unge som ble voksne senest i 2007.
2. *Fullført videregående utdanning som voksne 1994-2007*. Dette omfatter personer som fullførte 3 eller 4 års påbyggende videregående utdanning (første gang) i det året de fylte 25 år eller senere, i løpet av perioden 1994-2007.
3. *Fullført videregående utdanning før 1994*. Dette omfatter personer som har fullført 3 eller 4 års påbyggende videregående utdanning (første gang) før 1994. Gruppen omfatter både personer som har fullført som unge og som voksne, men det er bare med personer som ble voksne senest i 2007.

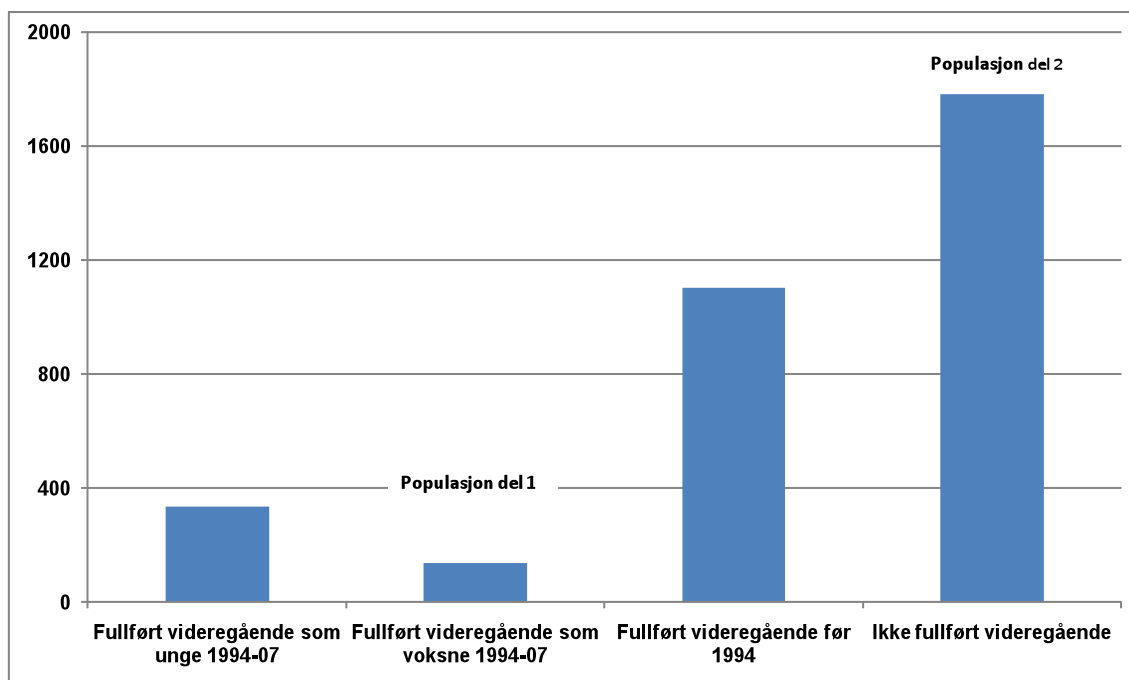
4. *Ikke fullført videregående utdanning.* Denne gruppen omfatter personer som ikke har fullført 3 eller 4 års påbyggende videregående utdanning før 1994 og heller ikke i perioden 1994-2007. En del av dem kan være igang med videregående utdanning. Noen kan ha begynt på videregående utdanning som voksne.

Fullført videregående utdanning defineres her eksklusiv folkehøgskoleutdanning og som å ha oppnådd en utdanning på klasstrinn 12 (9 års grunnskole pluss 3 års videregående) eller høyere i perioden 1989-1995 eller klasstrinn 13 (10 års grunnskole pluss 3 års videregående)³ eller høyere i perioden 1996-2007. Som følge av Reform 97 (skolestart for 6-åringer), er klasstrinnene endret i utdanningsstandarden. Fullført videregående utdanning ble i den standarden som vi bruker for perioden 1989-1995 (NUS1989) i hovedsak lagt til klasstrinn 12. I den standarden vi bruker for perioden 1996-2007 (NUS2000) er fullført videregående i hovedsak lagt til klasstrinn 13. Se vedlegg 3.

Også de som oppnår klasstrinn 12/13 som *privatister* regnes som å ha fullført videregående utdanning, selv om de ikke har fullført et utdanningsløp i videregående opplæring.

Populasjonen i denne analysen er gruppe 2 og 4. Dette er personer som er *voksne i minst ett av årene 1994-2007 og som ikke har fullført videregående utdanning som unge*. Det er denne gruppen av personer vi skal studere i prosjektet. De andre to gruppene vil i kapittel 3 bli trukket inn i sammenligninger med populasjonen, for å belyse populasjonens mulige særtrekk.

Figur 1.1 Avgrensning av populasjonen. 1000 personer



N= 3.357.964 unike personer. Voksne i minst ett av årene 1994-2007.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

Figur 1.1 viser antall personer i de fire gruppene og de to delene av populasjonen. Populasjonen består av de som ikke har fullført videregående utdanning som unge. En liten del av dem fullfører som voksne. Det er 138 tusen personer i populasjonen som fullfører videregående som voksne, eller 7 prosent av populasjonen, som består av 1.920 tusen personer. Det er 1.782 tusen

³ Personer som har fullført videregående utdanning settes i statistikken på klasstrinn 13 eller høyere selv om de faktisk ikke har gått 10 års grunnskole

personer som heller ikke fullfører som voksne, innen 2007. Noen av disse kan imidlertid være igang med videregående utdanning som voksne og fullføre senere.

Gruppen som fullførte som unge i perioden 1994-07 kan se overraskende liten ut, men vi minner om at gruppen bare omfatter personer som rekker å bli voksne innen 2007. Figur V3_1 i vedlegg 3 viser at det er få av de som fullfører videregående direkte etter ungdomsskolen på 2000-tallet som kommer med i gruppen, fordi de ikke blir voksne, slik vi har definert dette, innen 2007.

Gruppen som har fullført videregående utdanning før 1994 består også bare av personer som er voksne minst ett år i perioden 1994-2007. For denne gruppen er imidlertid dette kravet ikke spesielt begrensende. De fleste som har fullført videregående utdanning før 1994 vil rekke å fylle 25 år innen 2007.

1.4.4 Problemstillinger

Vi betegner de to gruppene i populasjonen for del 1 og del 2:

- *Populasjonen del 1.* Dette er gruppe 2 ovenfor: Fullført videregående utdanning som voksne 1994-2007.
- *Populasjonen del 2.* Dette er gruppe 4 ovenfor: Ikke fullført videregående utdanning.

Problemstillingene i prosjektet er å analysere 1) hva som kjennetegner populasjonens del 1 og 2, 2) hva som påvirker sannsynligheten for å tilhøre del 1 gitt at en er i populasjonen, 3) hva som kjennetegner populasjonens tilpasning på arbeidsmarkedet, og 4) effekten av å tilhøre populasjonens del 2 på tilpasningen på arbeidsmarkedet.

2 Voksne som fullfører videregående utdanning

2.1 Innledning

Den første problemstillingen i prosjektet er hva som kjennetegner voksne som tar videregående utdanning sammenlignet med voksne som ikke gjør det. En måte å vise dette på, er å sammenligne sammensetningen av hver av de to delene av populasjonen. Eksempelvis kan vi da finne at de som har fullført videregående som voksne er yngre enn de som ikke har gjort det. En annen måte er å vise andelen av ulike grupper i populasjonen som fullfører videregående som voksne. Eksempelvis kan vi da se at kvinner og menn har nokså lik tendens til å fullføre videregående som voksne, gitt at de ikke fullførte videregående som unge.

Vi velger den første tilnærmingen i avsnitt 2.2. Vi ser her på den totale populasjonen i undersøkelsen, bare begrenset av at vi ikke har like lange tidsserier bakover i tid for alle typer informasjon.

Vi velger den andre tilnærmingen i avsnitt 2.3, der vi først følger tre fødselskull og deres tendens til å ta videregående som voksen, og deretter ser spesielt på 1978-kullet, dvs. de som er født i 1978. Vi kan for alle fra dette fødselskullet observere tendensen til å fullføre videregående som voksne i en periode på 5 år fra og med det året de fyller 25 år. Vi har også for alle fra dette kullet data om arbeidsledighet og trygd gjennom 7 kvartaler før dette året. Alt i alt har vi for dette kullet observasjoner både framover og bakover i tid som gjør at vi kan belyse tendensen til å fullføre videregående som voksne for ulike grupper, upåvirket av individuelle variasjoner i observasjonsperiodenes lengde.

2.2 Sammensetningen av de voksne

2.2.1 Hva slags videregående har de fullført?

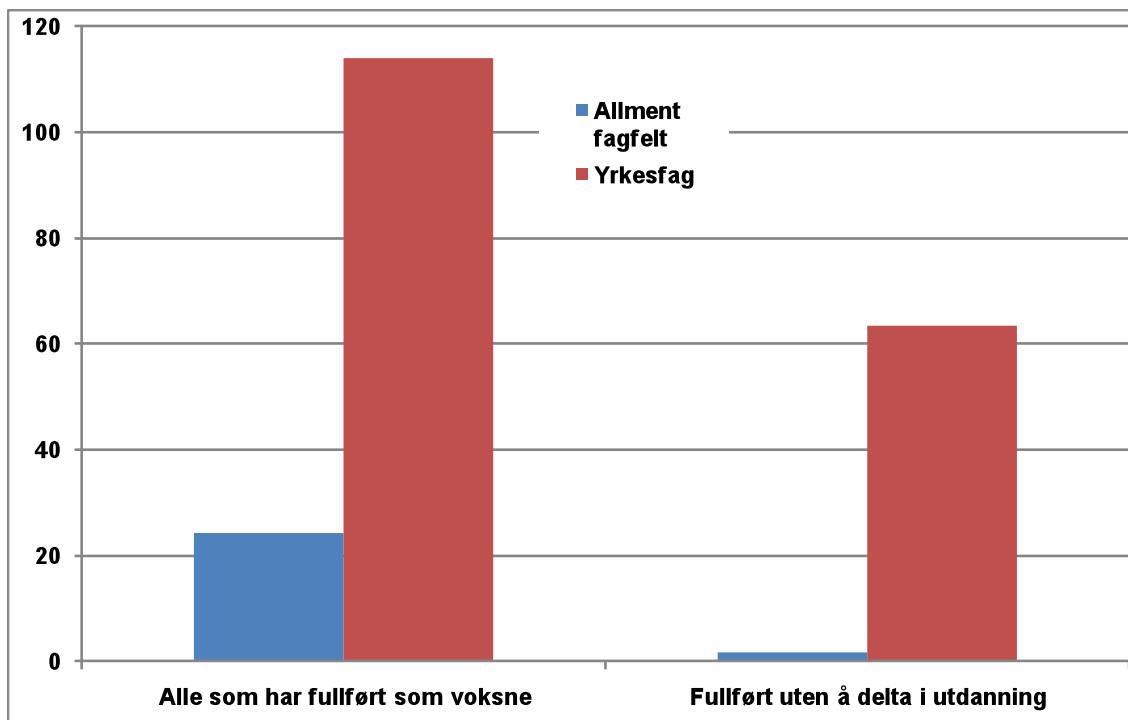
De fleste som fullfører videregående utdanning som voksne, gjør dette i et yrkesfag. Figur 2.1 viser fordelingen på allmenfag og yrkesfag for de som fullfører som voksne. Vi har fordelt personene på de to områdene ut fra deres høyeste fullførte utdanning 1. oktober i det første året de når opp til nivået for fullført videregående utdanning. I alt 138 tusen personer fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 1994-2007. Av disse fullførte 114 tusen i et yrkesfag og 24 tusen innen allmenfag.

Vi har i Figur 2.1 skilt ut de som fullfører videregående utdanning som voksne, men som ikke har deltatt i videregående utdanning. De har aldri vært registrert i videregående utdanning i den perioden vi har data for (1989-2007). Dette er personer som har oppnådd fullført videregående utdanning som privatister. Innen yrkesfag vil dette være personer som har tatt fag-/svennebrev i hovedsak basert på yrkespraksis (§20-ordningen, praksiskandidat).

Det kan være personer som har fullført videregående i hovedsak basert på yrkespraksis også blant de som har deltatt ett eller flere år i videregående utdanning, men disse får vi ikke identifisert i det datamaterialet vi har nå.

Hele 65 tusen av de som har fullført videregående som voksne i årene 1994-2007, tilhører gruppen som ikke har deltatt i utdanning. Dette utgjør 47 prosent av alle som har fullført som voksne. Figur 2.1 viser at nesten alle har fullført innen et yrkesfag.

Figur 2.1 Hva slags videregående utdanning har de fullført? 1000 personer.



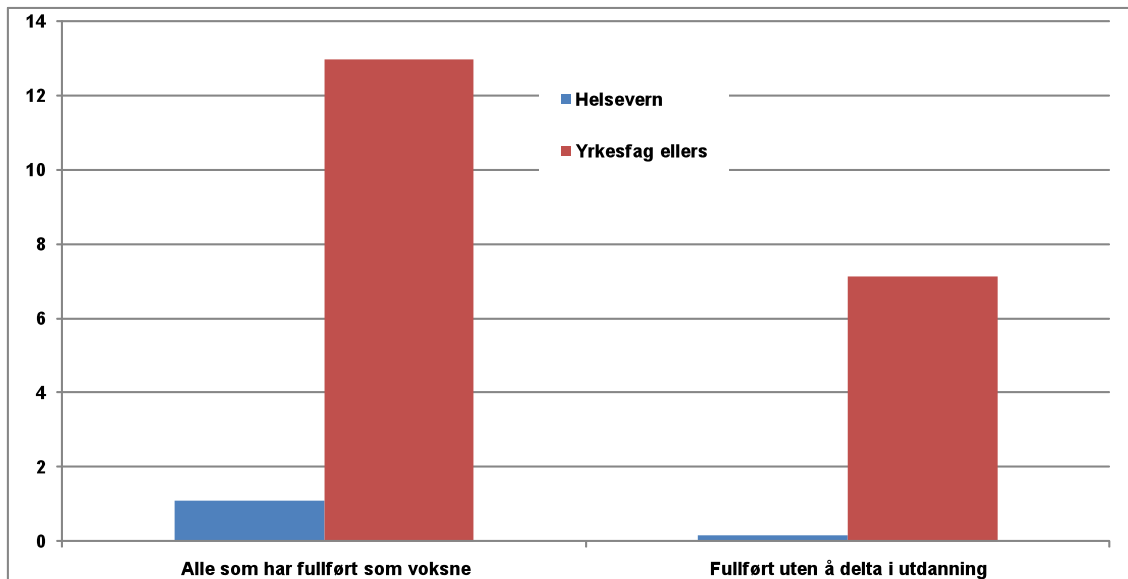
N= 138.211 unike personer har fullført videregående utdanning som voksne i årene 1994-2007, herav har 65.220 personer fullført uten å ha deltatt i videregående utdanning 1989-2007.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Det har vært en sterk vekst i tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksne innen helsefag i den perioden vi studerer. For årene 1994 og 1995 bruker vi NUS1989 (SSB, 1989) som har et eget fagområde kalt helsevern. Figur 2.2 viser at det meste av voksnes fullføring av videregående utdanning skjedde på andre fagfelt enn helsevern.

For årene 1996-2007 bruker vi NUS2000 (SSB, 2001), og der er helse slått sammen med sosialfag og idrettsfag. Figur 2.2 viser at om lag 40 tusen personer har fullført videregående innen helse- sosial- og idrettsfag som voksne i perioden 1996-2007. Selv om avgrensningen av fagområdet er utvidet, avspeiler dette i hovedsak de økte muligheter både for å fullføre en fagarbeiderutdanning innen helsefag og for å fullføre som privatist, basert på yrkespraksis.

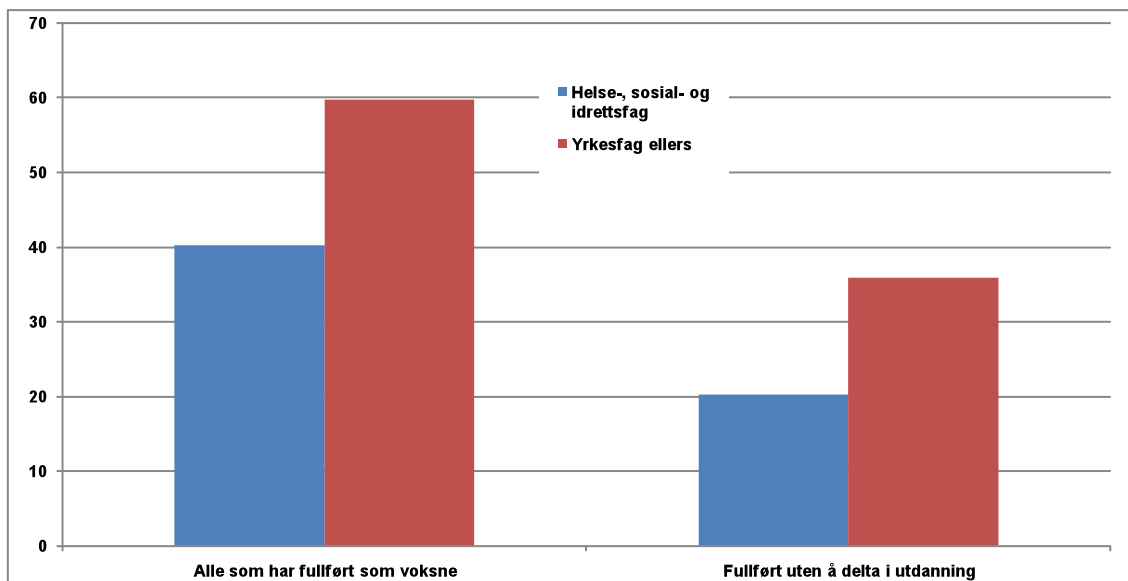
Figur 2.2 Hva slags yrkesfag har de fullført? 1995-1996. 1000 personer.



N=14.058 unike personer har fullført videregående **yrkesfaglig** utdanning som voksne i årene 1994-1995, herav har 7.278 personer fullført uten å ha deltatt i videregående utdanning 1989-2007. NUS1989.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.3 Hva slags yrkesfag har de fullført? 1996-2007. 1000 personer.



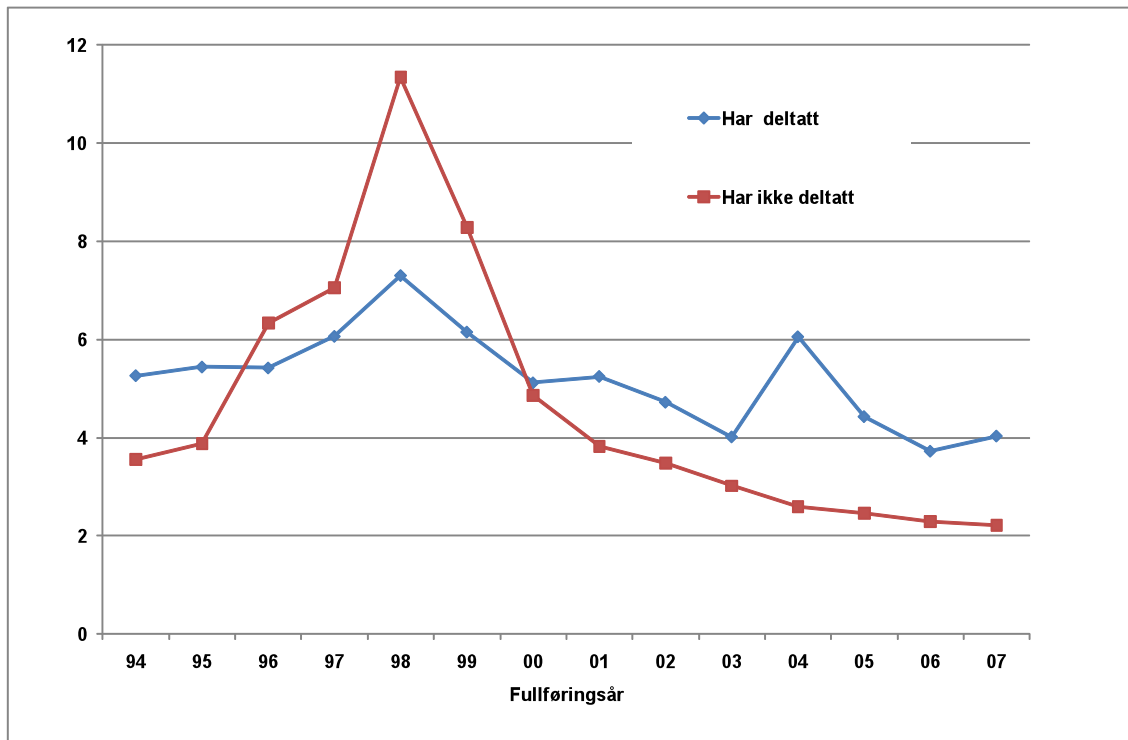
N=99.956 unike personer har fullført videregående **yrkesfaglig** utdanning som voksne i årene 1996-2007, herav har 56.178 personer fullført uten å ha deltatt i videregående utdanning 1989-2007. NUS2000.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

2.2.2 Når fullførte de?

Antall personer som fullførte videregående ved å ta fag-/svennebrev basert på praksis, økte sterkt fram til 1998, se Figur 2.4. Mange fryktet at §20 ordningen som muliggjorde fagbrev basert på yrkespraksis, etter Reform 94 skulle erstattes av en mer teoretisk basert ordning. Økningen avspeiler at mange ønsket å få dokumentert sin yrkeskompetanse etter den gamle

Figur 2.4 *Hvor mange fullførte videregående utdanning som voksne det enkelte år? 1000 personer.*



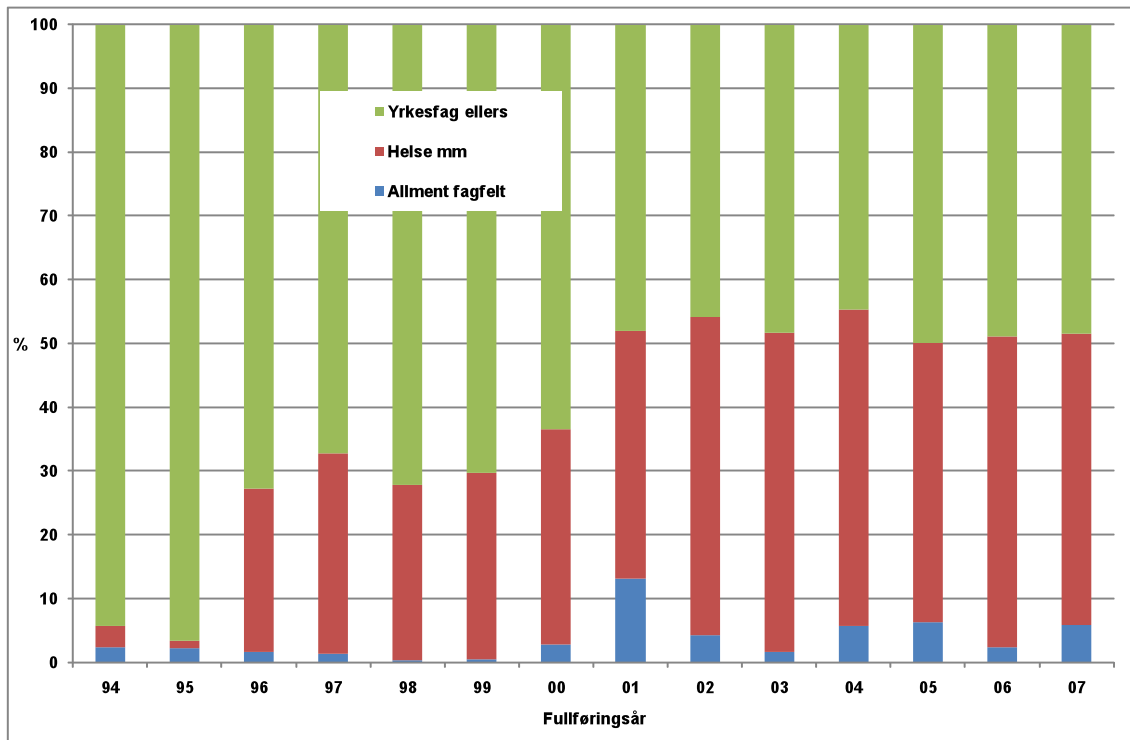
N= 138.211 unike personer har fullført videregående utdanning som voksne i årene 1994-2007, fordelt på 72.991 personer som har deltatt i videregående utdanning og 65.220 som ikke har deltatt i perioden 1989-2007.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

§20-ordningen før den ble erstattet med noe nytt. Etter 1998 har antallet personer som har fullført videregående som voksne avtatt. Særlig har antallet som fullfører uten å ha deltatt i utdanning sunket betydelig.

Figur 2.5 viser at sammensetningen på fag av de som har fullført videregående uten å ha deltatt i utdanning har endret seg over tiden. Samtidig som antallet sank etter 1998, fikk helse-, sosial- og idrettsfag en større plass, og samtidig økte andelen kvinner blant de som fullførte videregående utdanning uten å ha deltatt i slik utdanning (Figur 2.6).

Figur 2.5 Hva slags videregående utdanning fullførte de som ikke deltok i slik utdanning? Prosentfordeling på type utdanning¹⁾ for hvert fullføringsår.

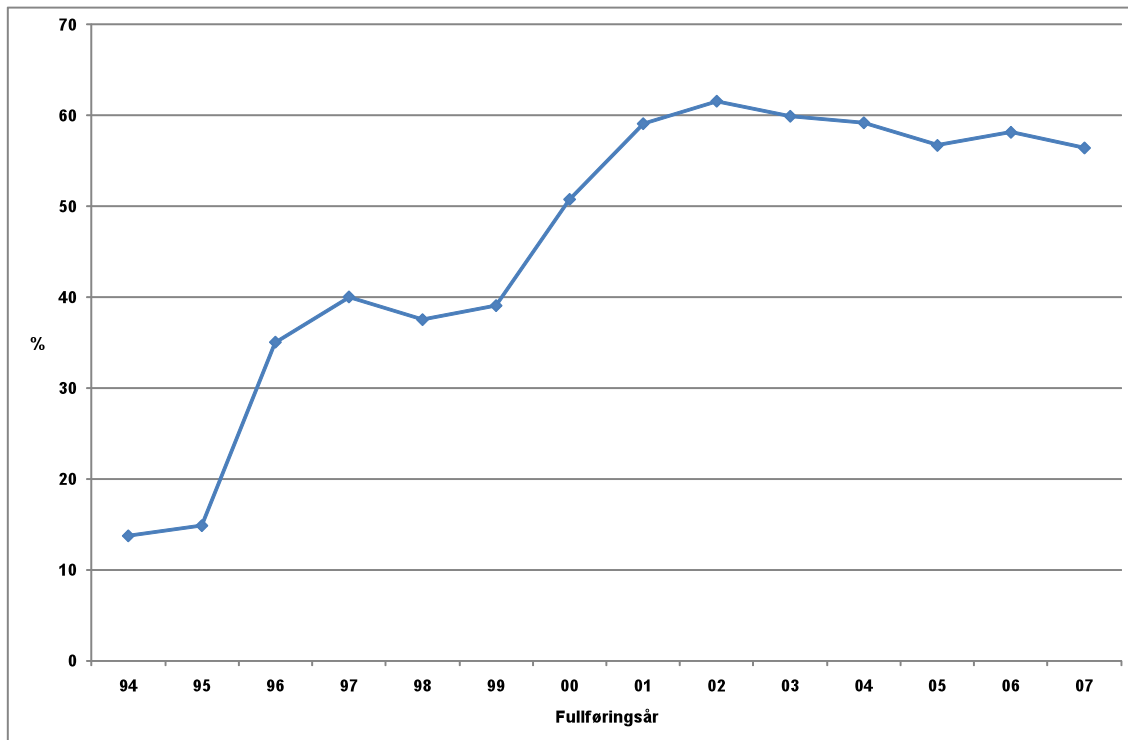


N= 65.220 unike personer har fullført videregående utdanning som voksne i årene 1994-2007 uten å ha deltatt i videregående utdanning 1989-2007.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

¹⁾ Endring i definisjonen av Helse mm fra 1995 til 1996. Etter 1995 omfatter Helse mm også sosial- og idrettsfag.

Figur 2.6 Kvinneandelen blant de som fullførte videregående utdanning uten å ha deltatt. Prosent



N= 65.220 unike personer har fullført videregående utdanning som voksne i årene 1994-2007 uten å ha deltatt i videregående utdanning 1989-2007.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

2.2.3 Hvem er de?

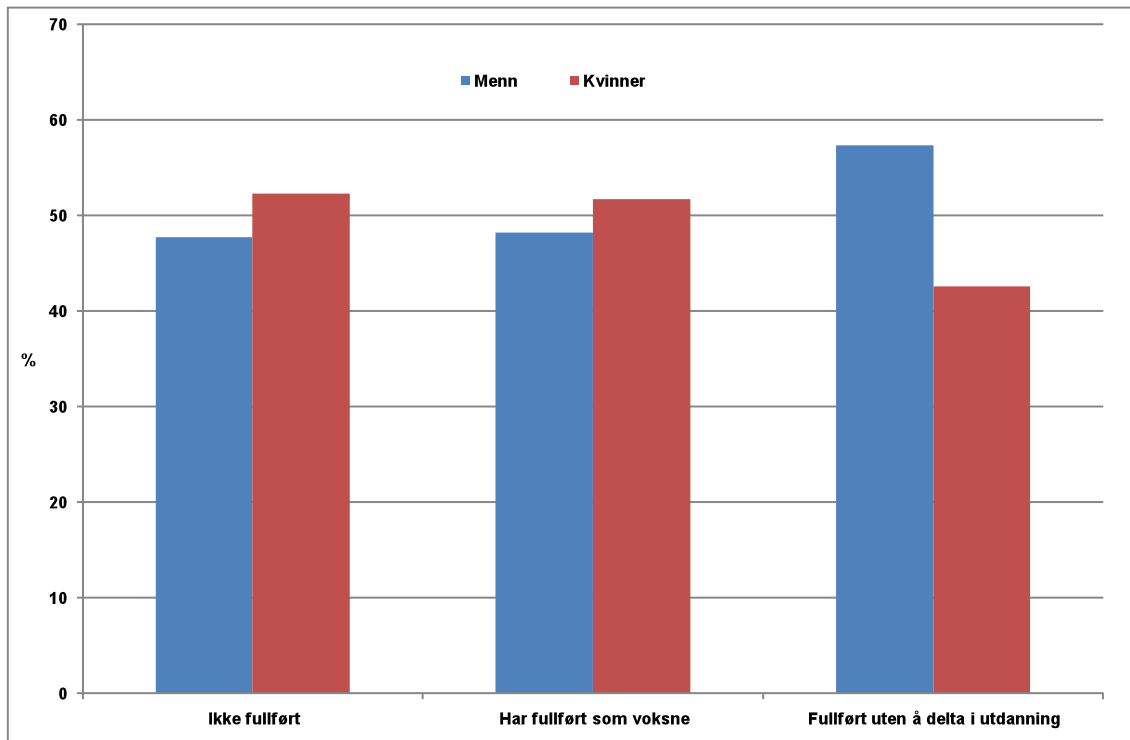
Vi skal i dette avsnittet se nærmere på hva som kjennetegner voksne som tar videregående utdanning sammenlignet med voksne som ikke gjør det, og vi ser på kjennetegn som for den enkelte er konstante over tiden. Nærmere bestemt ser vi på kjønn, fødselsår og kjennetegn ved personer med innvandringsbakgrunn.

Fortsatt er fokus på populasjonen: Personer som er voksne i minst ett av årene 1994-2007 og som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kjønn

Det er flere kvinner enn menn i hele populasjonen. Det er 47,8 prosent menn og 52,2 prosent kvinner. Det samme bildet viser Figur 2.7 for den delen som ikke fullførte og den delen som fullførte videregående som voksne. For dem som fullførte basert på yrkespraksis, og som ikke hadde deltatt i noe videregående utdanning (1989-2007) før fullføring, er mennene imidlertid klart i flertall. Dette er samtidig en gjennomgående eldre del av de som har fullført (Figur 2.9). Antakelig er det en større andel kvinner mot slutten av perioden, fordi kvinners deltagelse i utdanning har økt og fordi mulighetene for fagarbeiderutdanning er utvidet til tradisjonelt kvinnedominerte fagfelt.

Figur 2.7 *Hvilket kjønn har de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne? Prosentfordelinger.*



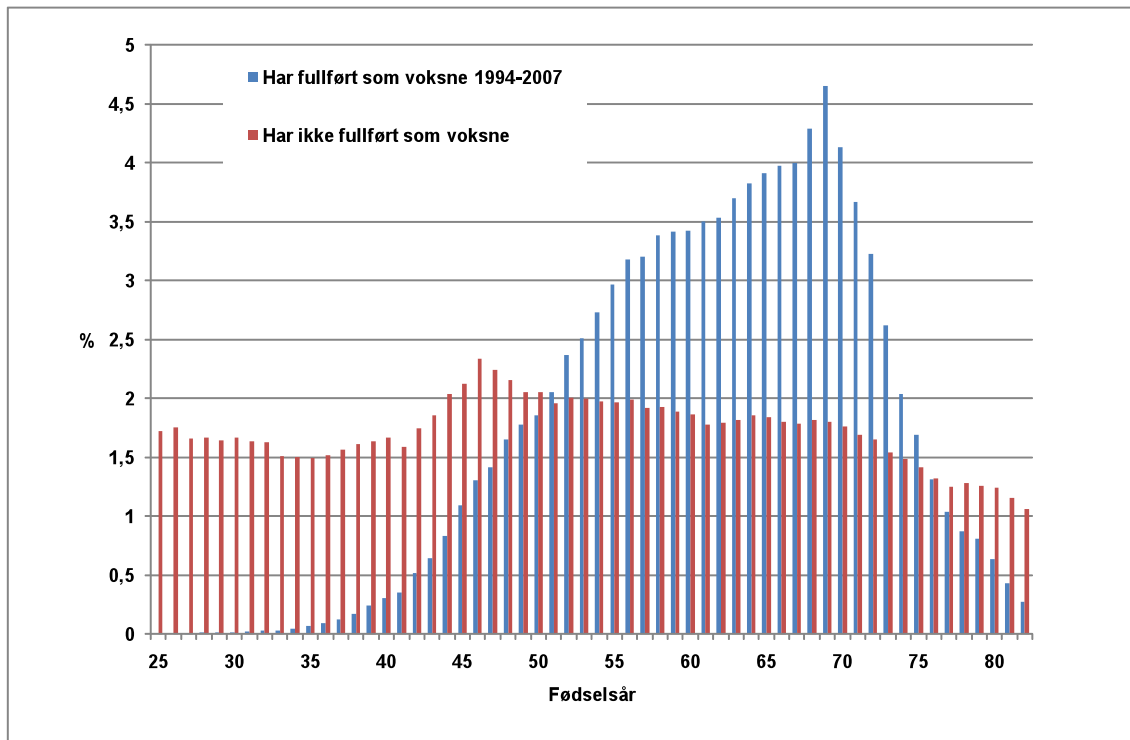
N = 1.920.230 unike personer som ikke har fullført videregående utdanning som unge, fordelt på 138.211 personer som har fullført videregående utdanning som voksne i årene 1994-2007 og 1.782.019 som ikke har fullført.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Fødselsår

Igjen ser vi på personer som ikke har fullført videregående som unge og som har vært 25 år eller mer senest i 2007. De av dem som har fullført videregående utdanning som voksne er gjennomgående yngre enn de som ikke har fullført videregående, se Figur 2.8. De som ikke har fullført videregående som voksne innen 2007, er i gjennomsnitt 9 år eldre enn de som har fullført videregående som voksne.

Figur 2.8 Når er de født de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne? Prosentfordelinger.

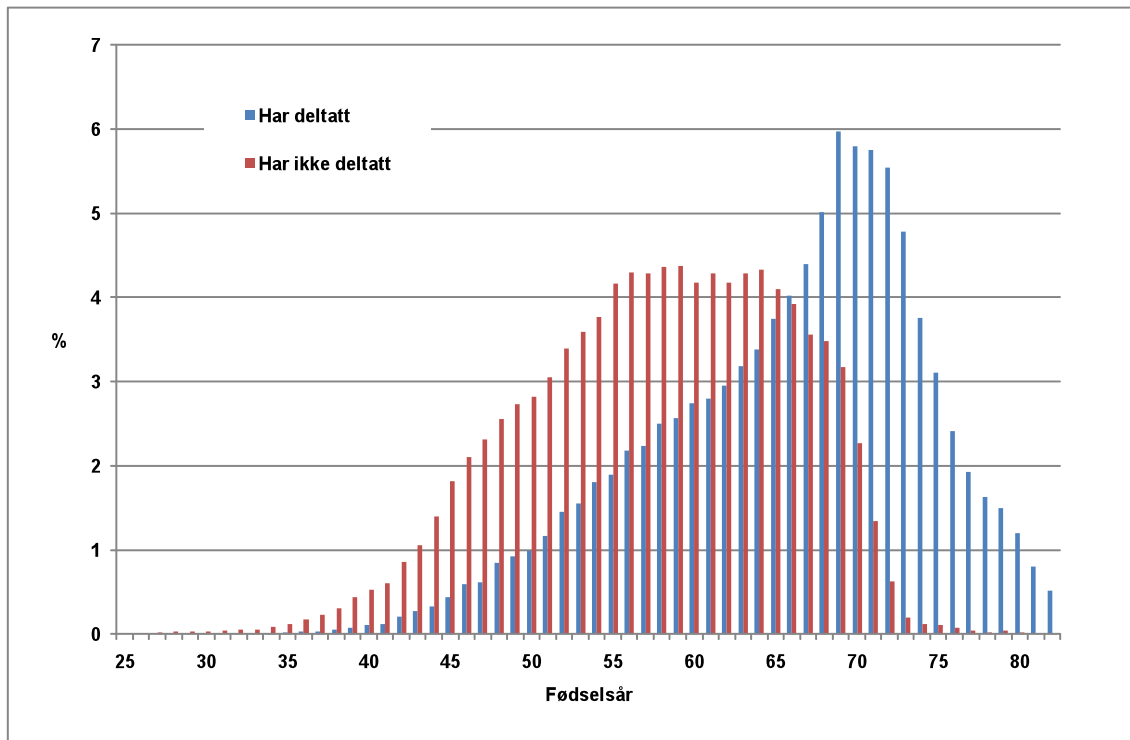


N = 1.920.230 unike personer som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.9 viser fordelingen over fødselsår for de som fullførte videregående utdanning som voksne, delt i to grupper. Vi skiller mellom de som har fullført uten å ha deltatt i videregående utdanning og de som har fullført med deltagelse i slik utdanning. De som har fullført uten å delta er eldre enn andre som har fullført som voksne. Gjennomsnittlig er de 8 år eldre.

Figur 2.9 Når er de født de som har fullført videregående utdanning som voksne uten å ha deltatt i slik utdanning? Prosentfordelinger.



N = 138.211 unike personer som har fullført videregående utdanning som voksne i årene 1994-2007.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

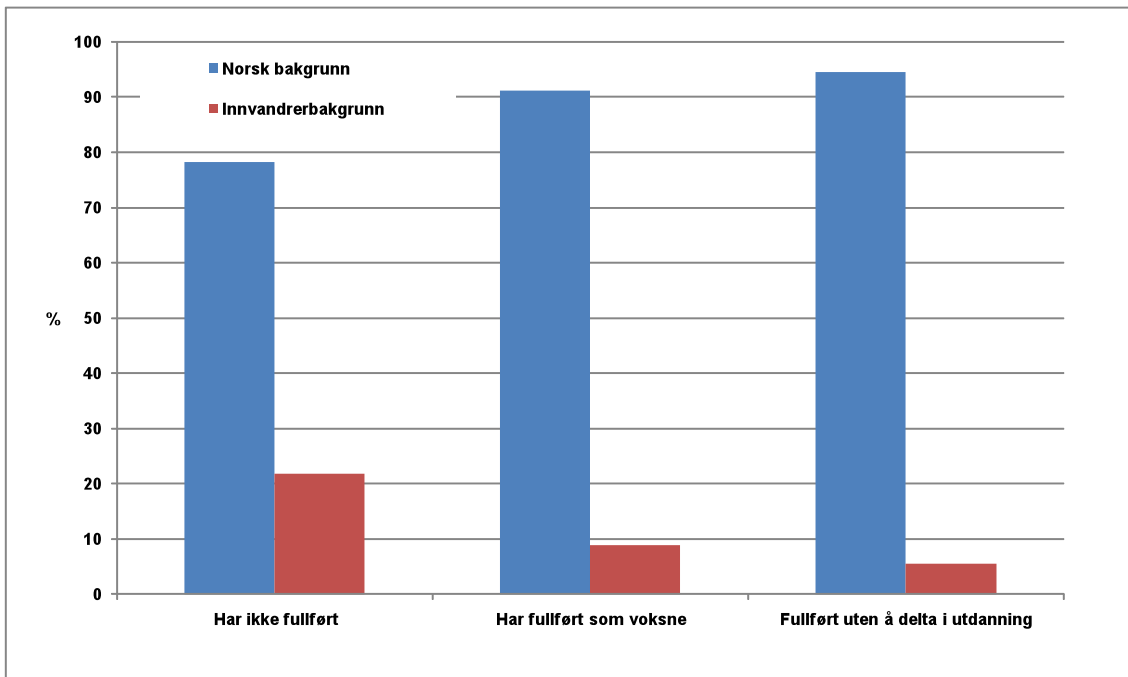
Innvandring

Det er en større andel med innvandrerbakgrunn blant den delen av populasjonen som ikke har fullført videregående utdanning som voksne enn blant dem som har gjort det, se Figur 2.10. Innvandrerbakgrunn er nærmere definert i vedlegg 2, og vises også i Figur 2.11. Om lag 22 prosent av dem som ikke har fullført videregående har innvandrerbakgrunn. For de som har fullført videregående som voksne, har 9 prosent innvandrerbakgrunn. I gruppen som har fullført uten å delta i utdanning, har 6 prosent innvandrerbakgrunn.

Figur 2.11 viser prosentfordelingen av dem med innvandrerbakgrunn på ulike type innvandrerbakgrunn, separat for de som har fullført og de som ikke har fullført videregående utdanning som voksne, samt for de som har fullført uten å ha deltatt i videregående utdanning.

Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn er den dominerende gruppen, særlig blant dem som ikke har fullført videregående som voksne. Andregenerasjonsinnvandrere er i liten grad representert. Norskfødte med en utenlandsk født og en norskfødt forelder utgjør om lag 30 prosent av de som har fullført.

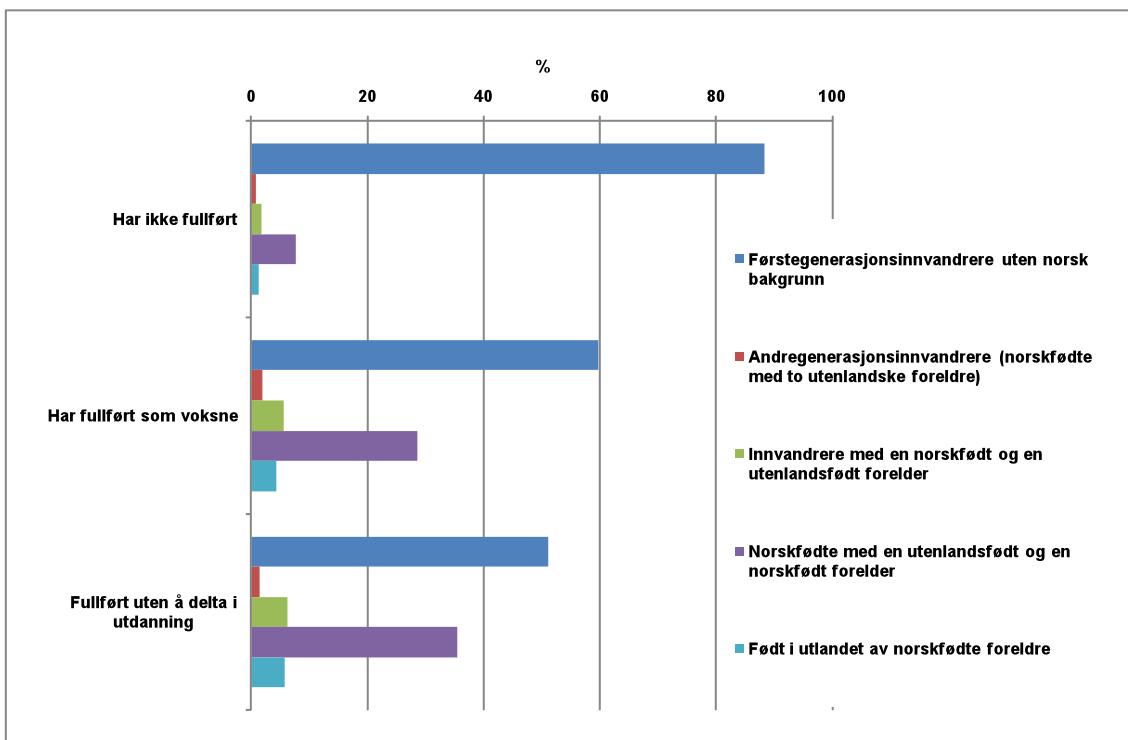
Figur 2.10 Har de norsk bakgrunn eller innvandrerbakgrunn de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne? Prosentfordelinger.



N = 1.919.906 unike personer som ikke har fullført videregående utdanning som unge. 234 uoppgitt.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.11 Hva slags innvandrerbakgrunn har de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne? Prosentfordelinger.

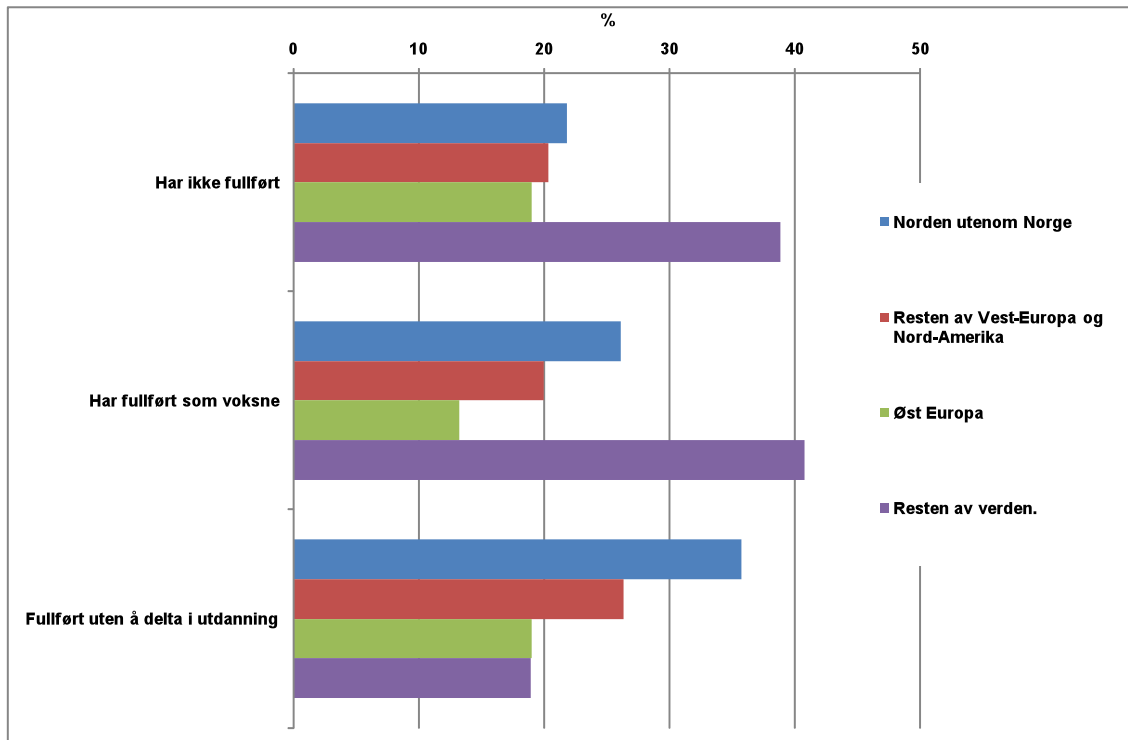


N = 400.454 unike personer med innvandrerbakgrunn som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Prosentfordelinger for voksne med innvandrerbakgrunn etter landbakgrunn er vist i Figur 2.12. Landbakgrunn fra ”resten av verden” er den dominerende gruppen både blant de som har fullført og de som ikke har fullført. Blant de som har tatt videregående som voksne uten å ha deltatt i videregående utdanning, er personer med bakgrunn fra andre nordiske land den største gruppen.

Figur 2.12 Hvilken landbakgrunn har de med innvandrerbakgrunn som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne? Prosentfordelinger.



N = 402.538 unike personer med innvandrerbakgrunn som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbejdet av Proba.

I Figur 2.13 kombinerer vi type innvandring med landbakgrunn i følgende fire grupper:

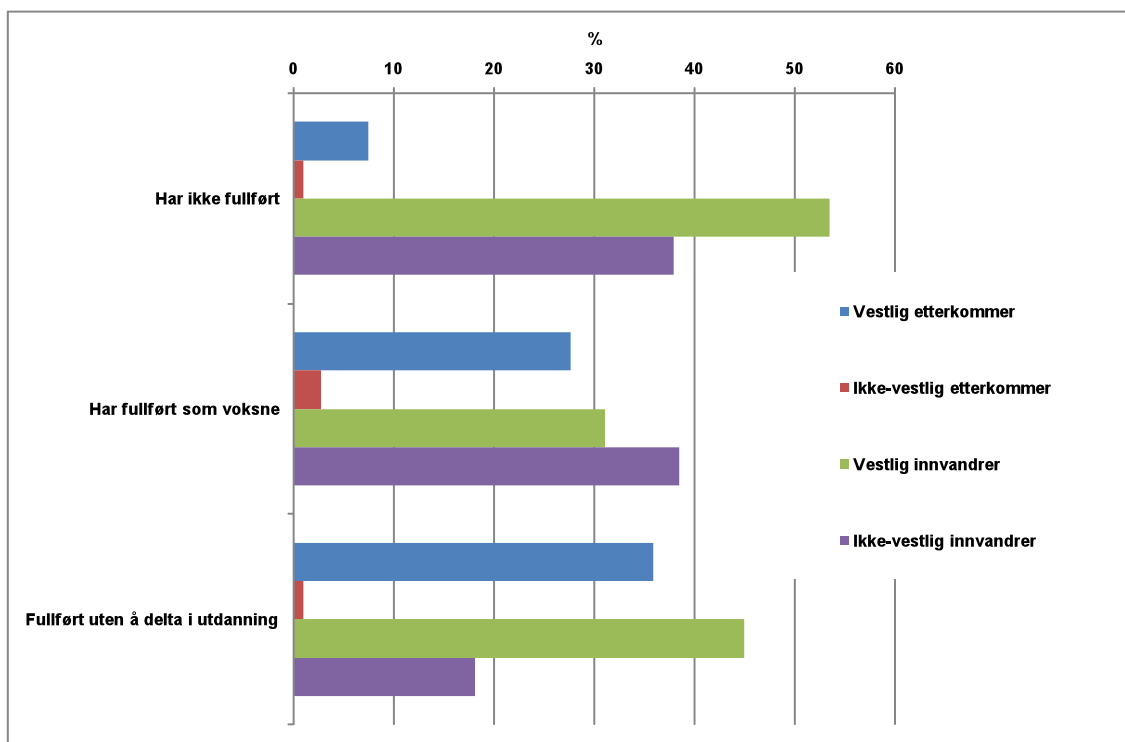
- Norskfødt, vestlig landbakgrunn (etterkommere)
- Norskfødt, ikke-vestlig landbakgrunn (etterkommere)
- Utenlandsfødt, vestlig landbakgrunn (innvandrere)
- Utenlandsfødt, ikke-vestlig landbakgrunn (innvandrere)

Se vedlegg 2 for nærmere forklaring.

Blant voksne med innvandrerbakgrunn som ikke har fullført videregående som voksne, er innvandrere den største gruppen, særlig de med vestlig bakgrunn. Få er etterkommere etter innvandrere.

Også blant de som har fullført videregående som voksne, er innvandrere den største gruppen, men blant disse er det de ikke-vestlige innvandrerne som er i flertall. Her er også et stort innslag av vestlige etterkommere.

Figur 2.13 Prosentfordelinger av personer med innvandrerbakgrunn, etter en kombinert gruppering av innvandrerbakgrunn og landbakgrunn



N = 400.434 unike personer med innvandrerbakgrunn, som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbejdet av Proba.

2.2.4 Begynte de på videregående som unge?

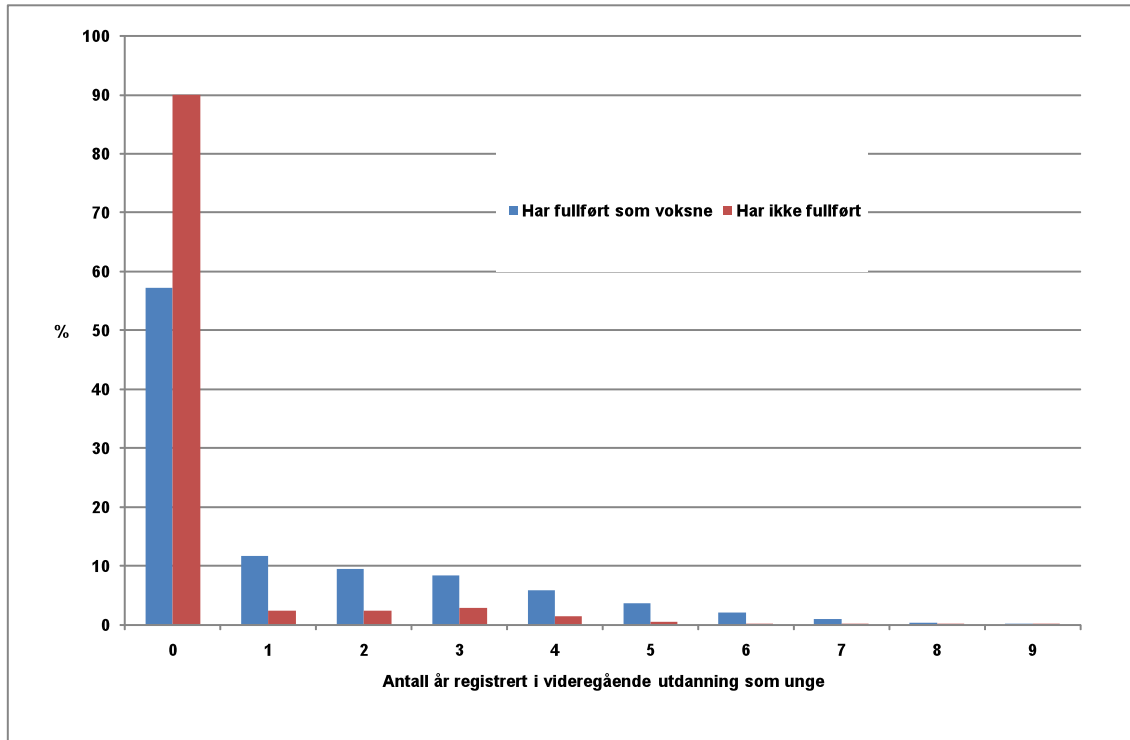
For å belyse tidligere karriere gjennom utdanning, før en står overfor valget om å ta videregående som voksen, har vi berejnet antall år registrert i videregående opplæring fram til og med det året en fyller 24 år og om en er i videregående opplæring det året en fyller 24 år eller ikke.

Blant de som ikke har fullført videregående som voksne, har 90 prosent ingen registrerte år i videregående til og med det året de fylte 24 år. Resten fordeler seg i hovedsak mellom 1 og 4 år i videregående, men altså uten å fullføre.

Blant de som fullførte som voksne, med deltagelse i videregående utdanning, har 57 prosent ikke hatt noen år i videregående til og med det året de fylte 24. De begynte i videregående etter at de var gått over i voksegruppen. Figur 2.14 viser bare antall år for de som har deltatt i videregående før fullføring. Gruppen som ikke har hatt noen år i videregående før fullføring er holdt utenom. De fleste av de øvrige 43 prosent har hatt fra 1 til 4 år i videregående innen det året de fylte 24 år.

Figur 2.15 viser at få av de i populasjonen er i videregående utdanning det året de fylte 24 år. Det er altså få av de som fullfører videregående som voksne, som gjør dette som en fortsettelse av et påbegynt løp fra det året de fylte 24 år.

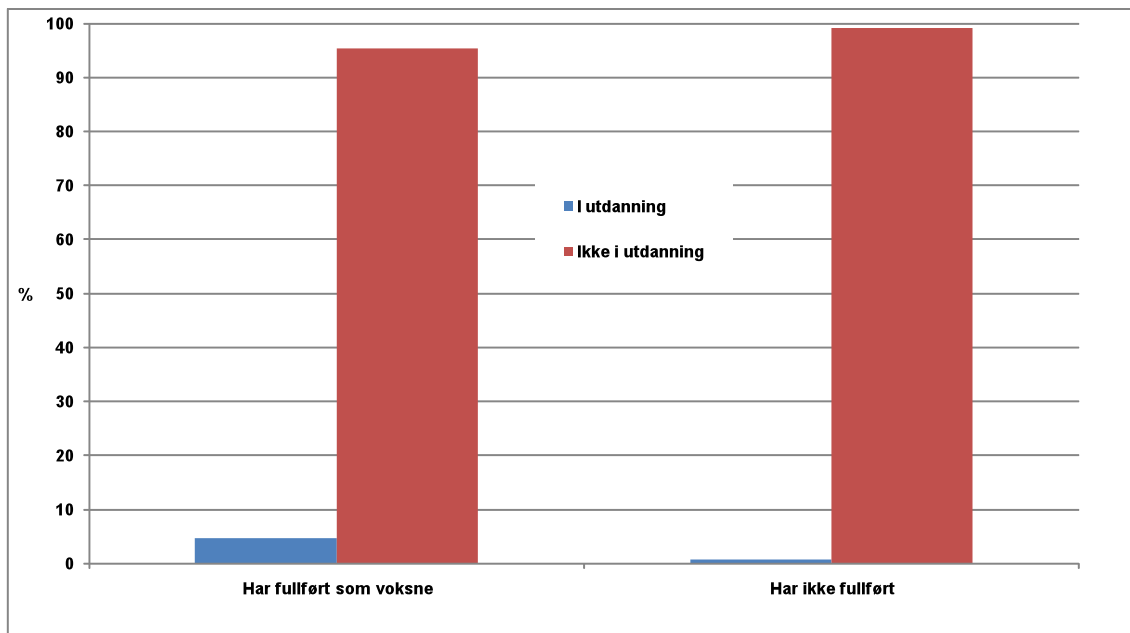
Figur 2.14 *Hvor mange år har de vært registrert i videregående utdanning som unge, de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne? Prosentfordelinger.*



N = 1.920.230 unike personer som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.15 *Hvor mange av de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, var i videregående utdanning det året de fylte 24 år? Prosentfordelinger.*



N = 1.920.230 unike personer som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

2.2.5 Jobbet de som unge?

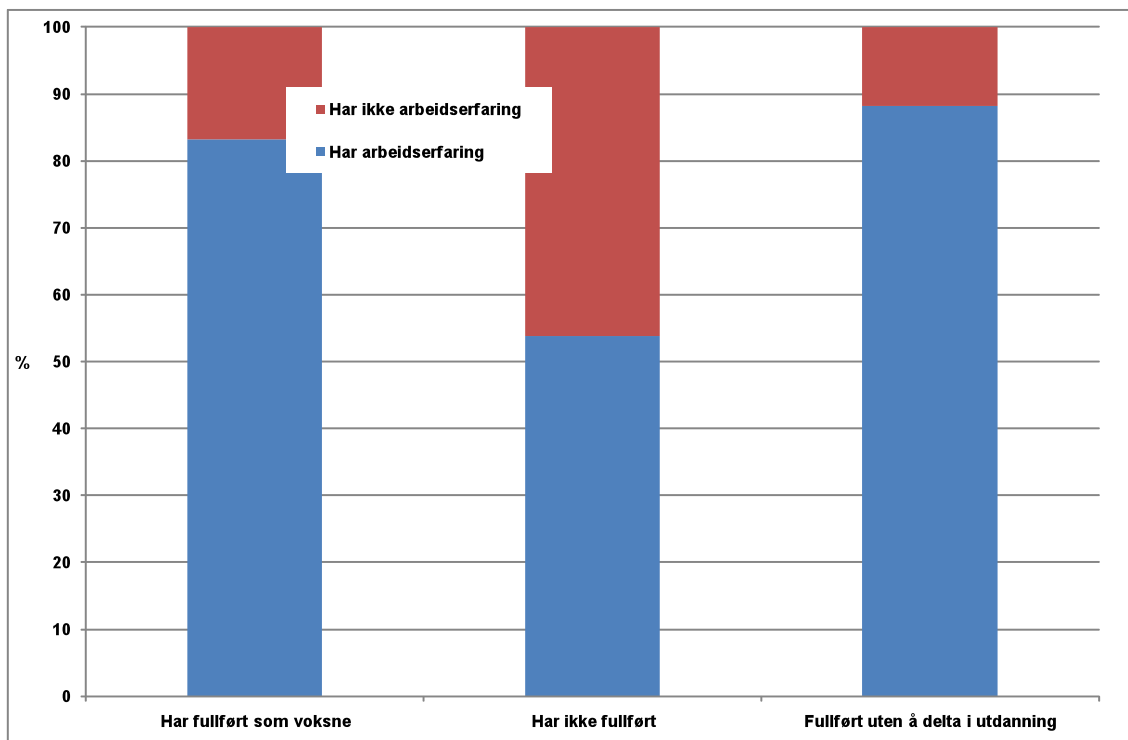
Tidligere karriere gjennom arbeid, før en står overfor valget om å ta videregående som voksen, belyser vi med antall dager som arbeidstaker i et eller flere arbeidsforhold. Når en har arbeidsforhold for ulike arbeidsgivere samme dag, telles det bare som en dag. Vi har beregnet antall dager i fire år tilbake fra det året en fylte 24 år. Vi avgrenser beregningene til de som fylte 24 år i 1993 eller senere. For alle disse har vi observasjoner av startdato og stoppdato for alle arbeidsforhold fire år tilbake i tid fra det året de fylte 24 år. Vi regner antall dager i kvartaler (a 91,5 dager).

Figur 2.16 viser ulike deler av populasjonen fordelt etter om de har et positivt antall dager som arbeidstaker eller ikke. De som har vært arbeidstaker, oppfattes som å ha arbeidserfaring. De øvrige har ikke arbeidserfaring.

De som ikke har fullført videregående som voksne, har i minst grad hatt arbeidserfaring som unge, se Figur 2.16. Vi minner om at vi her har avgrenset til personer som fylte 24 år i 1993 eller senere. Den store gruppen eldre arbeidstakere som ikke har fullført videregående utdanning kommer ikke med her.

De som fullfører videregående som voksne, har i langt større grad arbeidserfaring som unge. Ikke overraskende gjelder dette særlig for dem som fullfører videregående basert på yrkespraksis.

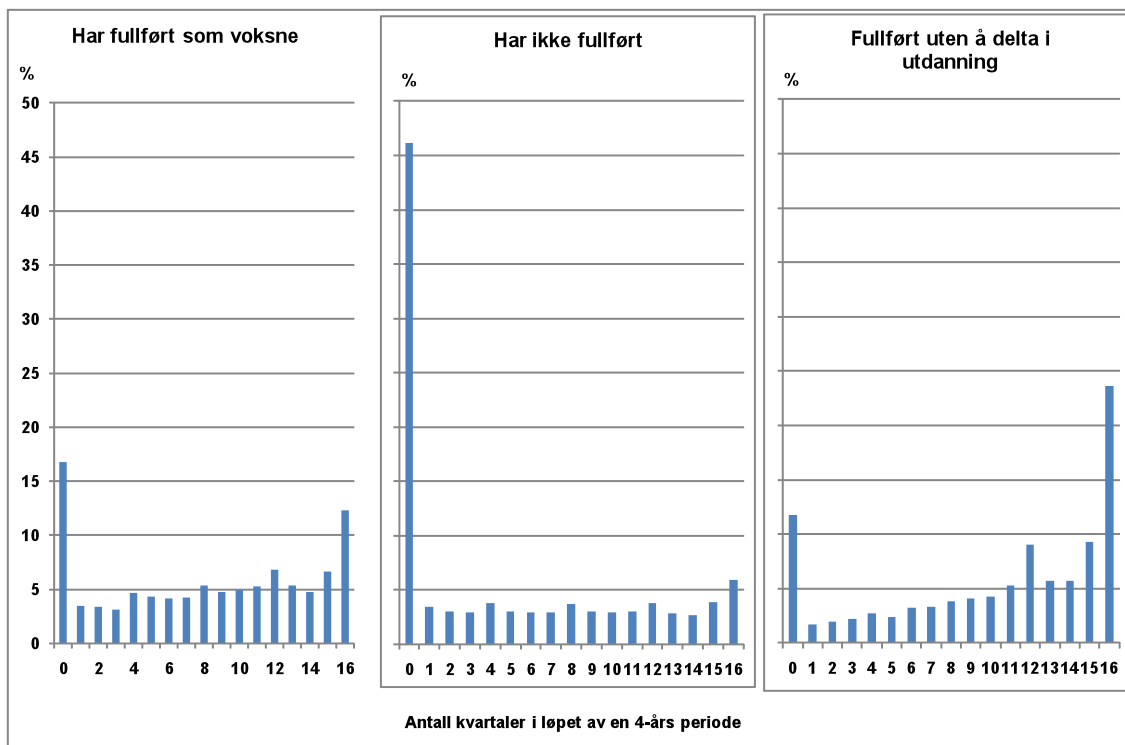
Figur 2.16 *Hvor mange av de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, har arbeidserfaring fra de fire årene de fylte 21, 22, 23 eller 24 år?
Prosent*



N = 398.144 unike personer som fylte 24 år i 1993 eller senere og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbejdet av Proba.

Figur 2.17 *Hvor lang arbeidserfaring har de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, fra årene de fylte 21, 22, 23 eller 24 år? Prosentfordeling over antall dager i ett eller flere arbeidsforhold (dager er regne om til kvartaler a 91,5 dager).*



N = 398.144 unike personer som fylte 24 år i 1993 eller senere og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.17 viser et mer detaljert bilde av arbeidserfaringens lengde i alderen 21-24 år. Den maksimale lengden de kan ha hatt, er 16 kvartaler. Andelen som har null kvartaler, er som på Figur 2.16 for de uten arbeidserfaring. Både de som har fullført videregående som voksne og de som ikke har fullført, er fordelt nokså jevnt utover antall kvartaler i arbeid. Det er ekstra mange som har hatt 16 kvartaler. Dette skyldes at det her fanges opp alle som har hatt akkurat 16 kvartaler, men også alle som har hatt mer enn 16 kvartaler, eksempelvis fordi de begynte å arbeide da de var 19 år eller 20 år.

Særlig har de som har fullført videregående som voksne uten å ha deltatt i utdanning, en høy andel som har vært i arbeid alle årene fra de fylte 21 år til de fylte 24 år. De har per definisjon ikke deltatt i utdanning. Mange av de øvrige som har fullført videregående som voksne, har deltatt i videregående skole som unge, men altså uten å fullføre. De har i større grad kortere perioder i arbeidslivet enn de som ikke har deltatt.

2.2.6 Var de arbeidsledige eller trygdet som unge?

Vi skal i dette avsnittet vise i hvilken grad de som ikke fullførte videregående som unge har vært arbeidsledige eller mottatt uførepensjon som unge. Som ovenfor skal vi sammenligne sammensetningen av de som senere fullførte videregående som voksne og de som ikke gjorde det. Vi ser også på den spesielle delen av de som fullførte som ikke har deltatt i videregående utdanning.

Arbeidsledighet belyses med følgende fire kategorier arbeidssøkere uten arbeidsinntekt:

- Helt arbeidsledige.
- Delvis sysselsatte. Disse ønsker mer arbeid, eksempelvis å gå fra deltid til heltid. De er altså delvis arbeidsledige.
- Deltager på arbeidsmarkedstiltak.
- Yrkeshemmet arbeidssøker.

Deltagelse i disse gruppene er registrert av NAV og datasettet vi bruker har startdato og stoppdato for alle perioder med deltagelse fra og med 2. kvartal 2001. Dette gjelder også mottak av uførepensjon.

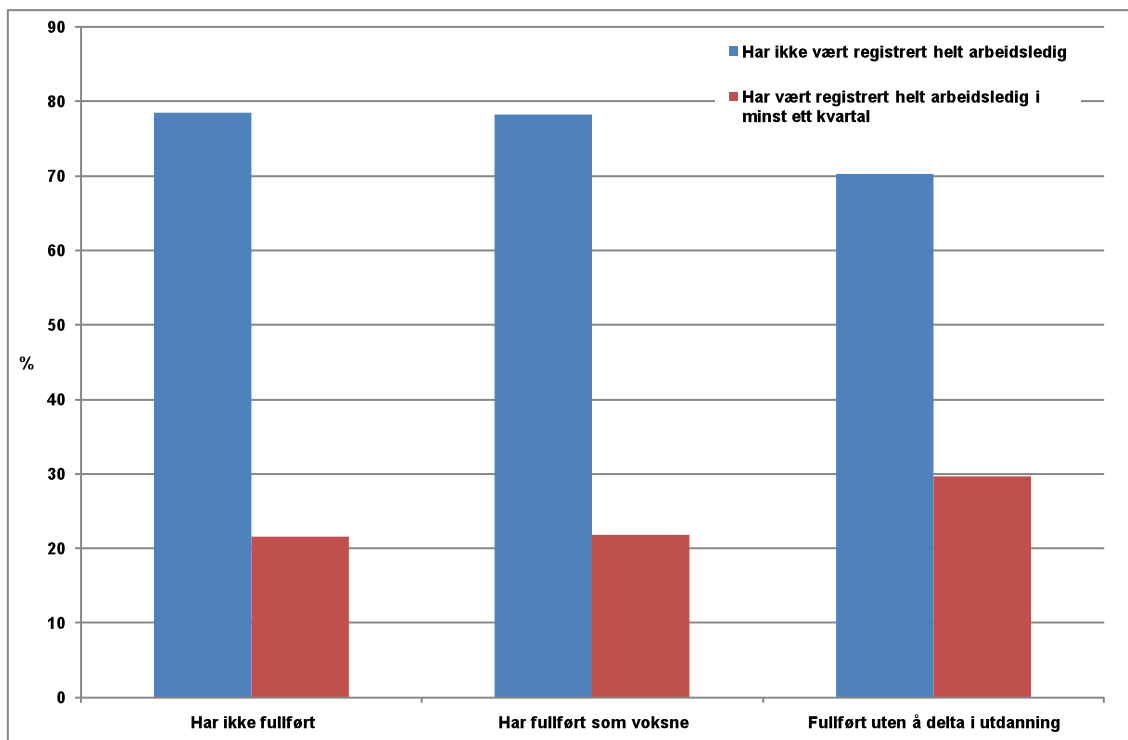
Vi avgrenser derfor populasjonen til personer som fylte 24 år i 2002 eller senere og summerer antall kvartaler de har vært registrert i hver av arbeidssøkerkategoriene og som mottaker av uførepensjon fra 2. kvartal det året de fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året de fylte 24 år. Vi ser altså på de siste 7 kvartaler før en går over i voksegruppen.

Vi ser også på omfanget av personer med uføretrygd.

Helt arbeidsledige

Figur 2.18 viser at om lag 22 prosent har vært registrert som helt arbeidsledig i minst ett av de 7 kvartalene. En større prosentandel (30 prosent) av de som har fullført videregående som voksne uten å ha deltatt i utdanning, har erfart full arbeidsledighet.

Figur 2.18 Hvor mange av de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, har vært helt arbeidsledige? Prosentfordelinger.



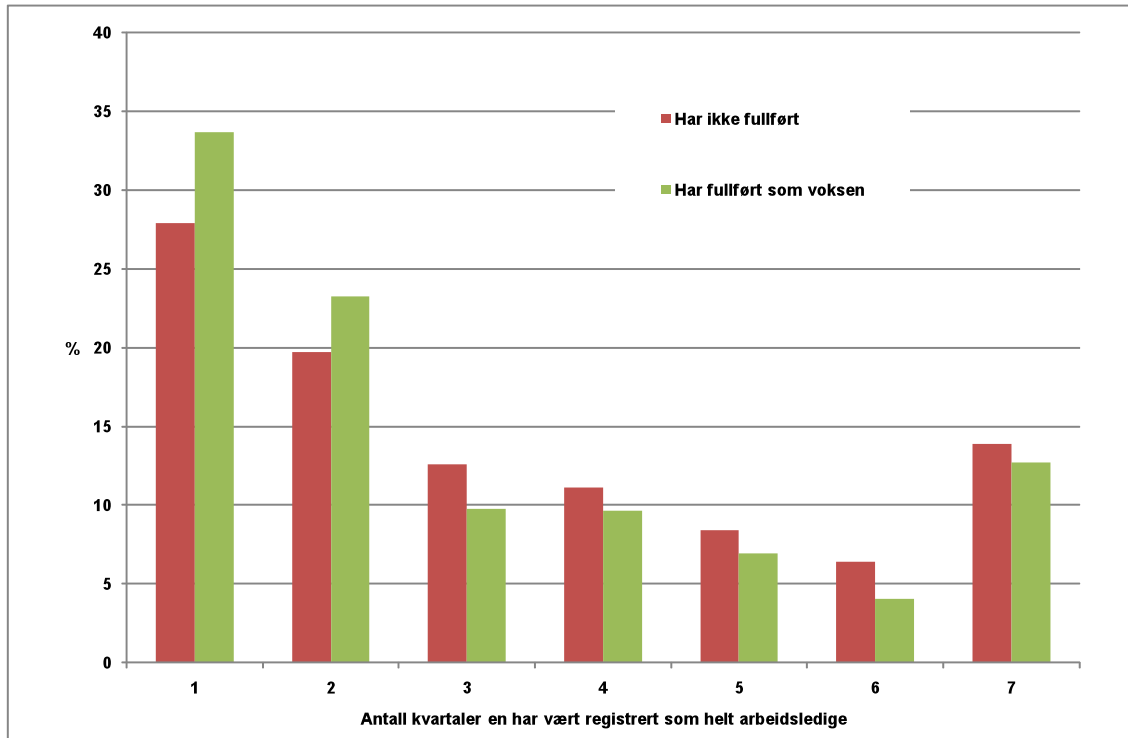
N = 111.095 unike personer som fylte 24 år i 2002 eller senere.

Helt arbeidsledig = registrert som helt arbeidsledig hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.19 fordeler de som har erfart å være helt arbeidsledige på antall kvartaler de har vært ledige. De observeres bare i 7 kvartaler. De som har fullført videregående som voksne har gjennomgående noe færre kvartaler med ledighet enn de som ikke har fullført.

Figur 2.19 *Hvor lenge har de vært helt arbeidsledige? Prosentfordelinger over antall kvartaler.*



N = 23.963 unike personer som har vært helt arbeidsledige i minst ett kvartal.

Helt arbeidsledig = registrert som helt arbeidsledig hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

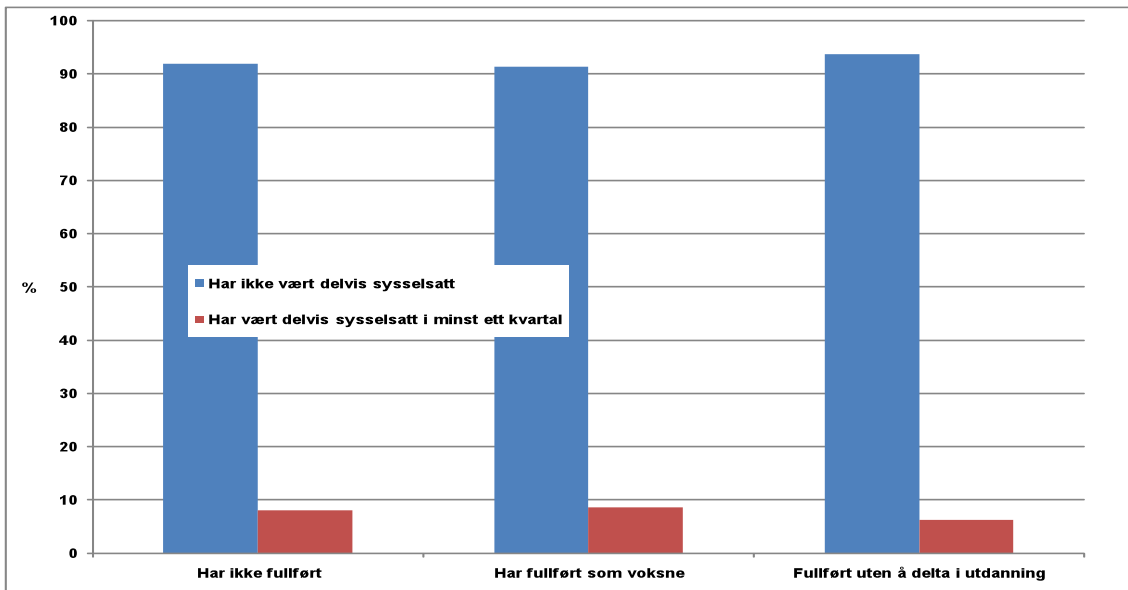
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Delvis sysselsatte

Figur 2.20 viser at 8-9 prosent har vært registrert som delvis sysselsatte i minst ett av de 7 kvartalene. En mindre prosentandel (6 prosent) av de som har fullført videregående som voksne uten å ha deltatt i utdanning, har erfart delvis sysselsetting.

Figur 2.21 fordeler de som har erfart å være delvis sysselsatte på antall kvartaler de har vært delvis sysselsatte. De observeres bare i inntil 7 kvartaler. De som har fullført videregående som voksne har gjennomgående noe færre kvartaler med delvis sysselsetting enn de som ikke har fullført.

Figur 2.20 *Hvor mange av de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, har vært delvis sysselsatte? Prosentfordelinger.*

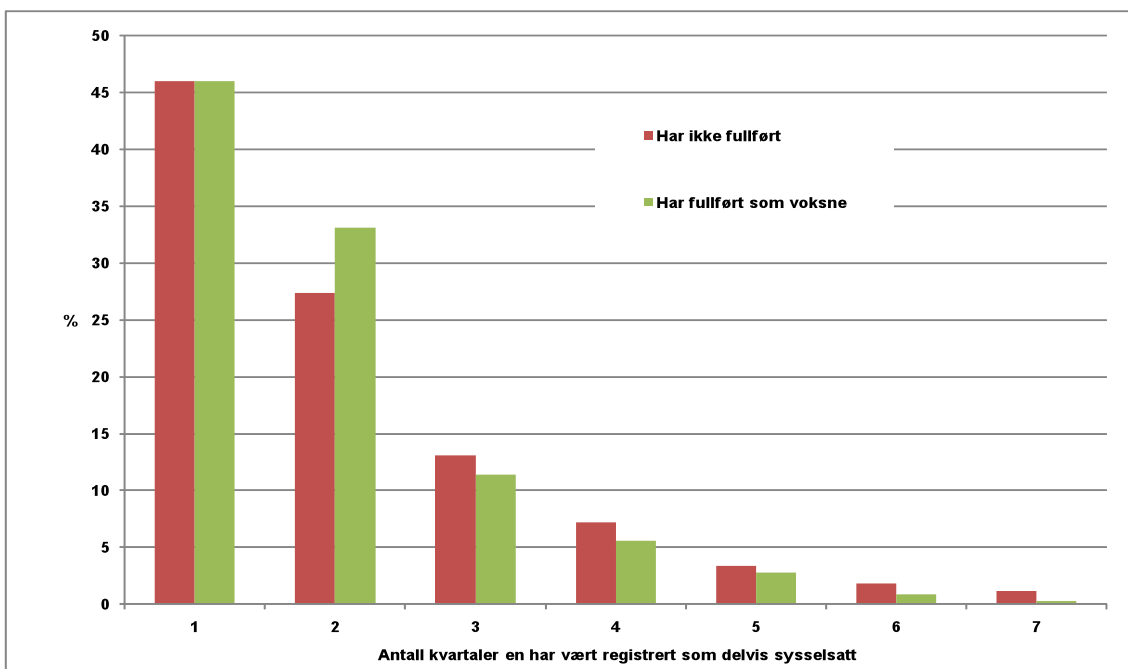


N = 111.095 unike personer som fylte 24 år i 2002 eller senere.

Delvis sysselsatt = registrert som delvis sysselsatt hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.21 *Hvor lenge har de vært delvis sysselsatte? Prosentfordelinger over antall kvartaler.*



N = 8.964 unike personer som har vært delvis sysselsatte i minst ett kvartal.

Delvis sysselsatt = registrert som delvis sysselsatt hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

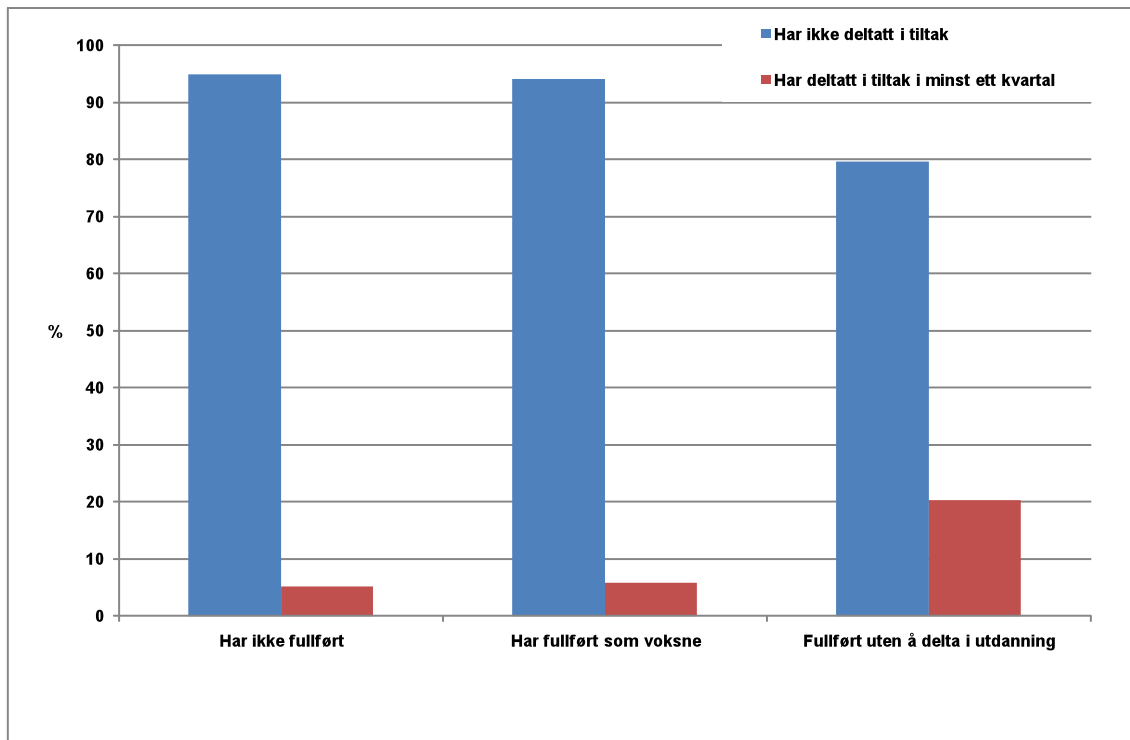
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Arbeidsmarkedstiltak

Figur 2.22 viser at 5-6 prosent har vært registrert i arbeidsmarkedstiltak i minst ett av de 7 kvartalene. En større prosentandel (20 prosent) av de som har fullført videregående som voksne uten å ha deltatt i utdanning, har deltatt på tiltak.

Figur 2.23 fordeler de som har deltatt på tiltak på antall kvartaler dette har skjedd. De observeres bare i inntil 7 kvartaler. De som har fullført videregående som voksne har gjennomgående noen *flere* kvartaler med deltagelse på tiltak enn de som ikke har fullført.

Figur 2.22 *Hvor mange av de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, har vært på tiltak? Prosentfordelinger.*

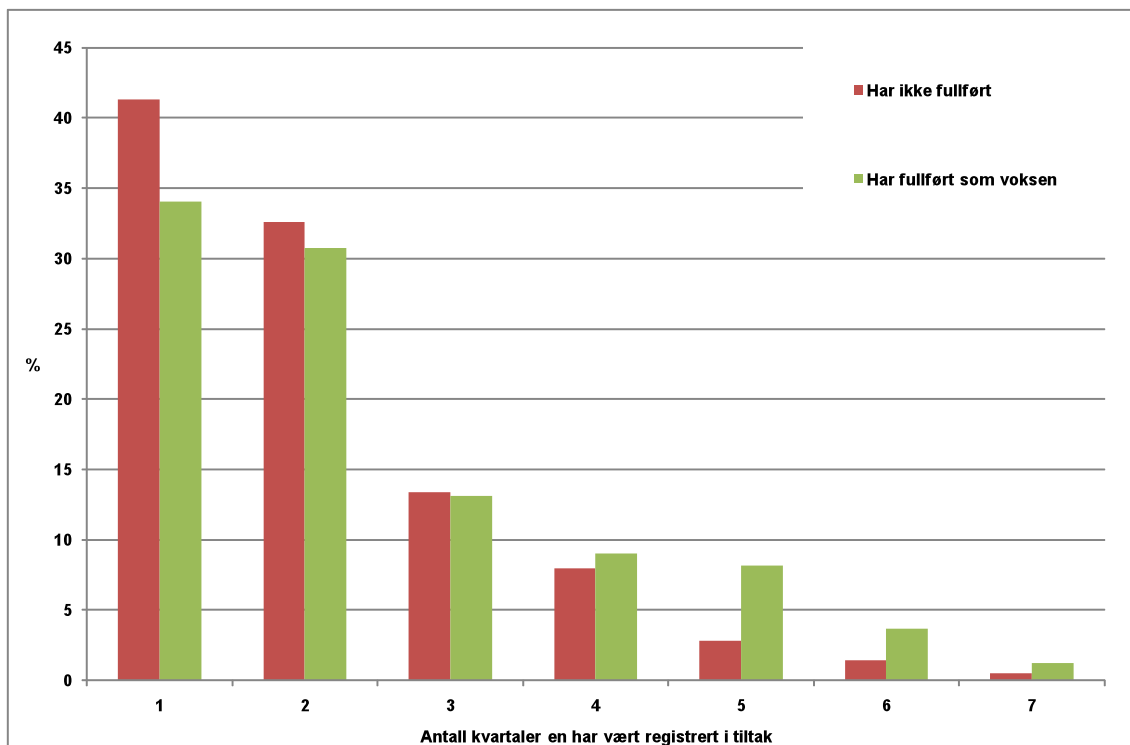


N = 111.095 unike personer som fylte 24 år i 2002 eller senere.

I arbeidsmarkedstiltak = registrert i arbeidsmarkedstiltak hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.23 *Hvor lenge har de vært på tiltak? Prosentfordelinger over antall kvartaler.*



N = 5.750 unike personer som har vært i arbeidsmarkedstiltak minst ett kvartal.

I arbeidsmarkedstiltak = registrert i arbeidsmarkedstiltak hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

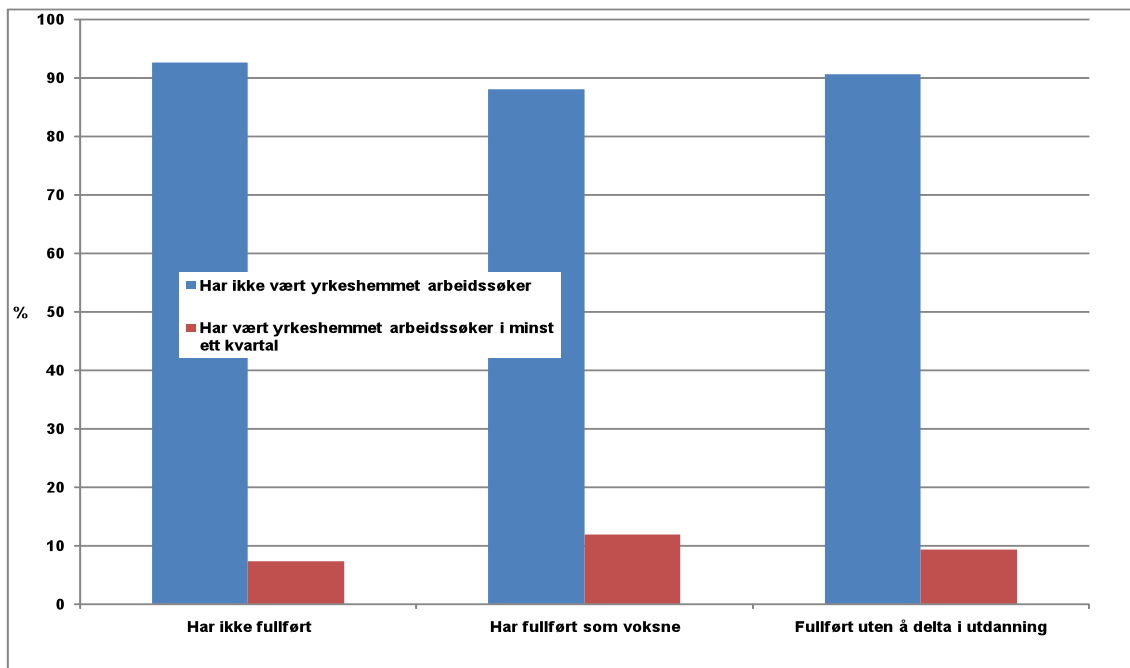
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Yrkeshemmede arbeidssøkere

Figur 2.24 viser at 7 prosent av dem som ikke har fullført videregående som voksne, har vært yrkeshemmet arbeidssøker i minst ett av de 7 kvartalene. For de som har fullført videregående som voksne, har 12 prosent vært yrkeshemmede arbeidssøkere. For de som har fullført videregående som voksne uten å ha deltatt i utdanning, er prosenten 9.

Figur 2.25 fordeler de som har vært yrkeshemmede arbeidssøkere på antall kvartaler dette har vært tilfelle. Vi teller tilfeller bare fra de 7 siste kvartalene før en går over i voksegruppen. Det er en tendens til å forbli i kategorien yrkeshemmede arbeidssøkere over flere år. Det er derfor en spesielt stor andel både av de som fullfører som voksne og som ikke fullfører som er yrkeshemmede i alle 7 kvartalene, særlig for de som fullfører videregående som voksne.

Figur 2.24 *Hvor mange av de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, har vært yrkeshemmede arbeidssøkere? Prosentfordelinger.*

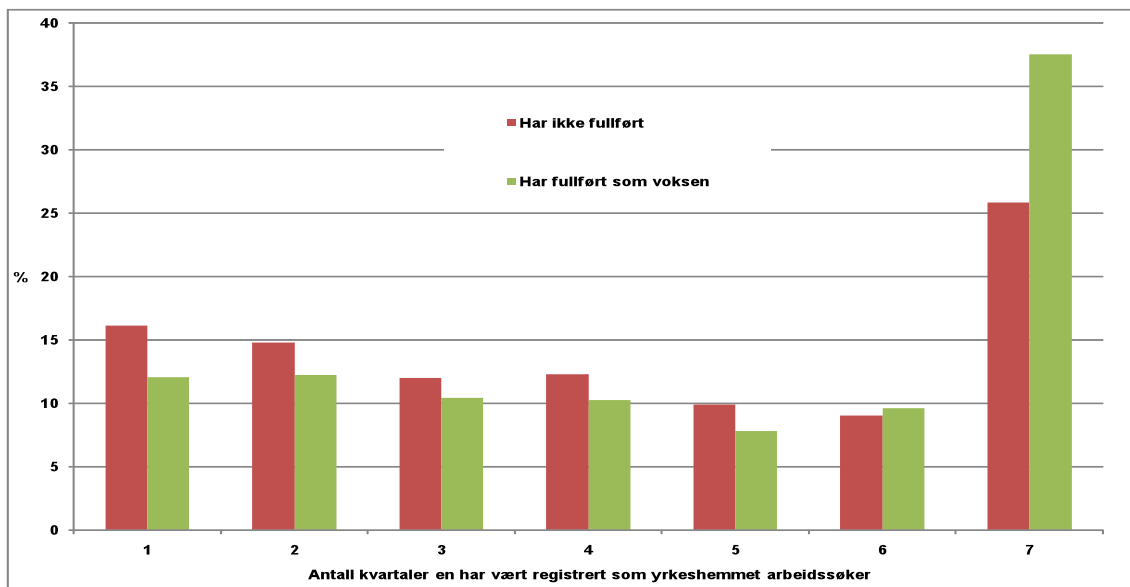


N = 111.095 unike personer som fylte 24 år i 2002 eller senere.

Yrkeshemmet arbeidssøker = registrert som yrkeshemmet arbeidssøker hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.25 *Hvor lenge har de vært yrkeshemmet arbeidssøker? Prosentfordelinger over antall kvartaler.*



N = 8.351 unike personer som har vært yrkeshemmet arbeidssøker i minst ett kvartal.

Yrkeshemmet arbeidssøker = registrert som yrkeshemmet arbeidssøker hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

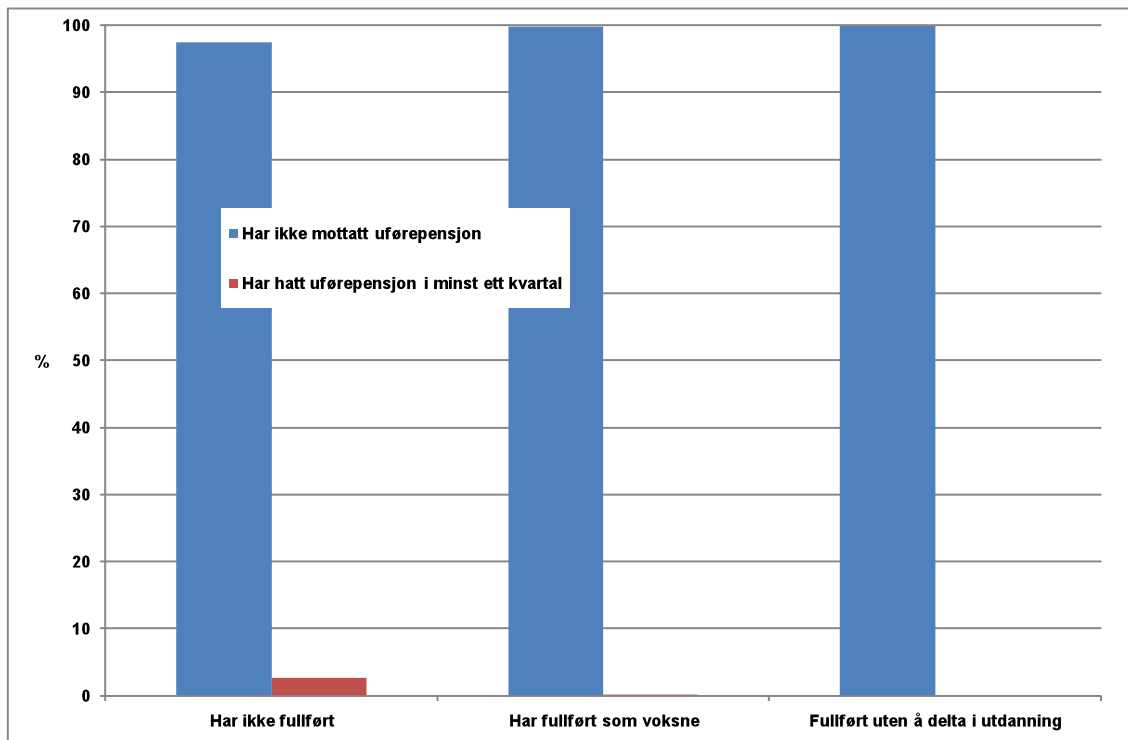
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

Uførepensjon

Figur 2.26 viser at 3 prosent av dem som ikke har fullført videregående som voksne, har mottatt uførepensjon i minst ett av de 7 kvartalene. Nesten ingen som har fullført videregående som voksne, har mottatt uførepensjon.

Figur 2.27 fordeler de som har mottatt uførepensjon på antall kvartaler dette har vært tilfelle. De fleste mottar uførepensjon i alle de 7 kvartalene vi observerer. Det skyldes at nesten alle som har fått uførepensjon før 2. kvartal 2001, har det i hele perioden vi observerer, altså frem til 2007. Personer som mottar uførepensjon første gang i perioden, forblir i denne kategorien trygdede.

Figur 2.26 *Hvor mange av de som har/ikke har fullført videregående utdanning som voksne, har hatt uførepensjon? Prosentfordelinger.*

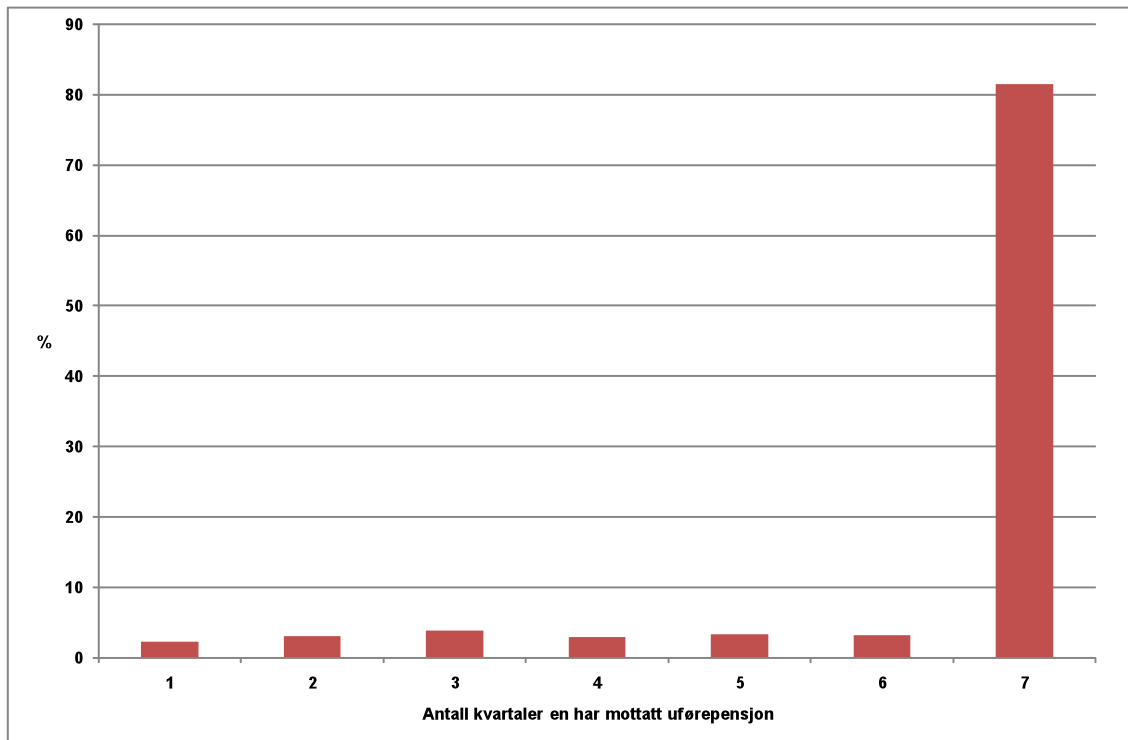


N = 111.095 unike personer som fylte 24 år i 2002 eller senere.

Mottatt uførepensjon = registrert som mottaker av uførepensjon i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

Figur 2.27 Hvor lenge har de hatt uførepensjon? Prosentfordelinger over antall kvartaler.



N = 2.810 unike personer som har hatt uførepensjon i minst ett kvartal.

Mottatt uførepensjon = registrert som mottaker av uførepensjon i minst ett kvartal fra 2. kvartal det året en fylte 23 år og til og med 4. kvartal det året en fylte 24 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

2.2.7 Egenskaper ved bostedskommunen

Mulighetene for den enkelte innen utdanningssystemet og i arbeidslivet er avhengig av bosted.

Skoletilbudet i kommunene har vi ikke noen direkte indikator for. Kanskje kan graden av en kommunes *sentralitet* si noe om tilbudet. Tanken er at skoletilbudet er bedre i sentrale kommuner enn i perifere. I vedlegg 4 viser vi hvordan sentralitetsnivået er beregnet. Med sentralitet menes en kommunes geografiske beliggenhet i forhold til et senter hvor det er funksjoner av høyere orden (sentrale funksjoner som post, bank). De sentrale funksjoner er først og fremst lokalisert til tettsteder. Nærhet til tettsteder av ulik størrelse er en viktig dimensjon i målingen av sentralitet.

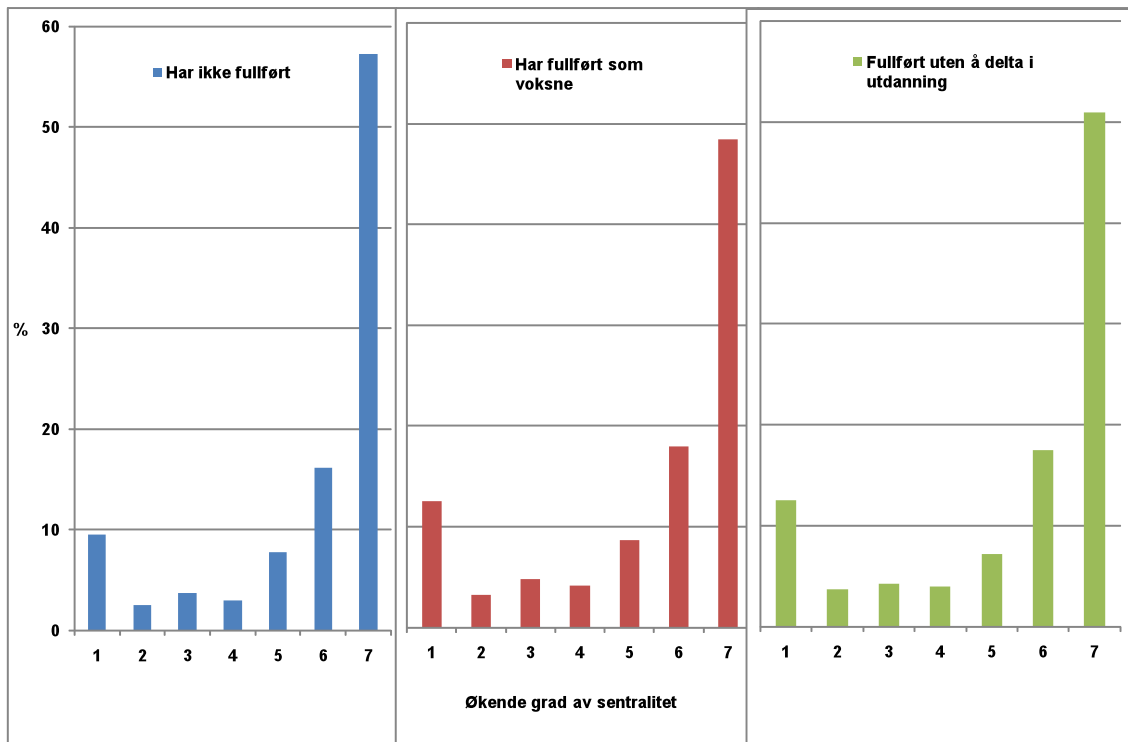
Som en grov indikator for mulighetene i arbeidslivet bruker vi *arbeidsledighetsraten* i bostedskommunen. Denne har åpenbart den begrensning at den ikke sier noe om mulighetene for arbeid i andre kommuner som det kan være aktuelt for den enkelte å ta arbeid i.

Graden av sentralitet kan også ha betydning for den enkeltes muligheter i arbeidslivet.

Graden av sentralitet er en egenskap ved kommuner, og er i datamaterialet koblet til den enkelte person via bostedskommunen. Vi har bare opplysninger om bostedskommunen i perioden 1996-2007.

Figur 2.28 viser at fordelingen av personene etter graden av sentralitet for bostedskommunen i det året de fylte 24 år, er nokså lik for de som ikke fullførte og de som fullførte videregående som voksne. Det er en noe sterkere dreining mot de mest sentrale kommuner blant de som ikke fullførte enn blant dem som fullførte. Det synes å være noe mer vanlig å komme fra en lite sentral kommune blant de som fullfører enn blant de som ikke fullfører. Sentralitetsfordelingen

Figur 2.28 Er det mer vanlig å komme fra en lite sentral kommune blant de som fullfører videregående utdanning som voksne enn blant de som ikke fullfører? Prosentfordeling etter **graden av sentralitet** for bostedskommunen i det året de fylte 24 år



N = 204.543 unike personer som fylte 24 år i 1996 eller senere og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

for alle som fullførte som voksne og den delen som fullførte uten å delta i utdanning er nesten identisk.

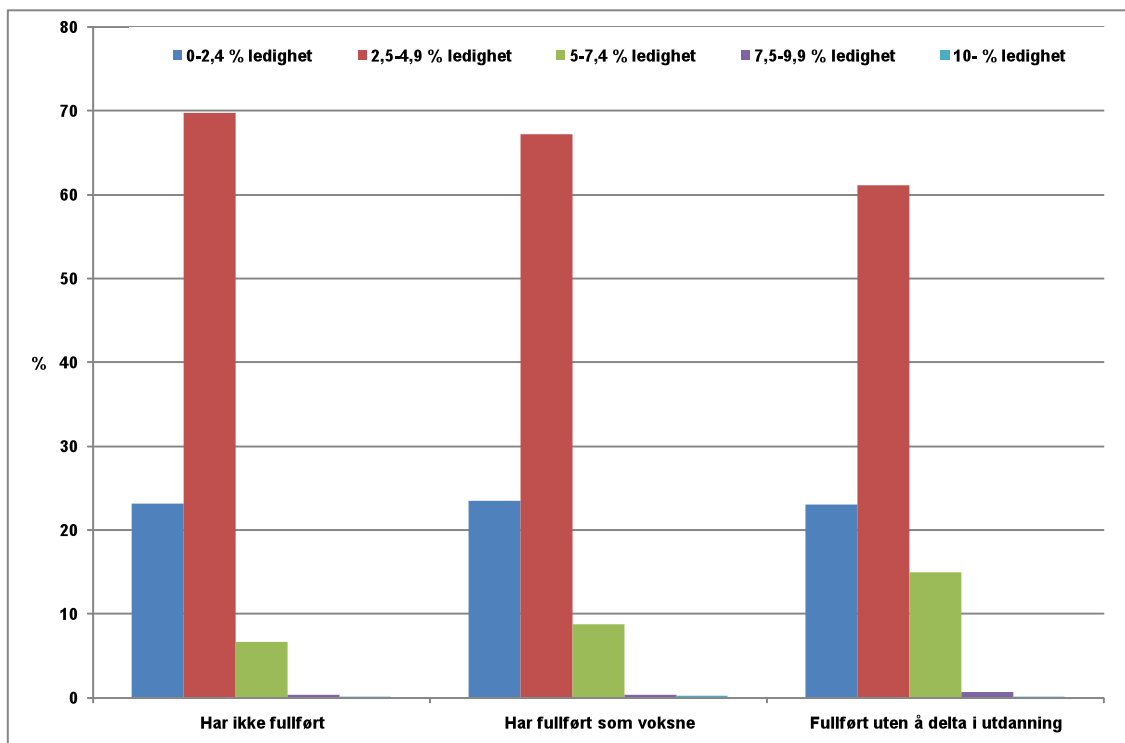
Lokal arbeidsledighet er beregnet av Statistisk sentralbyrå for hver kommune og år som antall registrerte helt arbeidsledige i prosent av arbeidsstyrken. En benytter tall for arbeidsstyrken året før. Arbeidsstyrken er beregnet som sysselsatte pluss antall registrerte helt arbeidsledige.

Denne arbeidsledighetsraten er koblet til den enkelte persons bostedskommune det enkelte år. Som nevnt har vi opplysninger om personenes bostedskommune bare for perioden 1996-2007.

Figur 2.29 viser fordelingen av personene etter intervaller for arbeidsledigheten for bostedskommunen i det året en fylte 24 år. Fordelingen er nokså lik for de som ikke fullførte og de som fullførte videregående som voksne. Det er en noe sterkere dreining mot arbeidsledighet blant de som fullførte enn blant dem som ikke fullførte videregående som voksne. Det synes å være noe mer vanlig å komme fra en kommune med ledighetsnivå i intervallet 5-7,4 prosent blant de som fullfører enn blant de som ikke fullfører. De som fullførte uten å delta i utdanning har en noe sterkere dreining mot arbeidsledighet enn de øvrige som fullførte.

Gjennomsnittlig arbeidsledighetsrate i bostedskommunen det året en fylte 24 år er for de som ikke fullførte 3,28 prosent, mens for de som fullførte som voksne er den 3,34 prosent. For de som fullførte uten å delta i utdanning er den 3,60 prosent.

Figur 2.29 Er det mer vanlig å komme fra en kommune med høy arbeidsledighet blant de som fullfører enn blant de som ikke fullfører? Prosentfordeling etter graden av **arbeidsledighet** i bostedskommunen i det året de fylte 24 år



N = 204.611 unike personer som fylte 24 år i 1996 eller senere og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

2.3 Tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksen

2.3.1 Tre fødselskull

I Figur 2.30 følger vi tre fødselskull fra de går inn i det året de fyller 25 og fram til 2007. For hvert år beregner vi hvor stor prosentandel av kullene som har fullført videregående utdanning som voksne.

Det yngste kullet, 1978-fødselskullet, er 24 år i 2002. Vi avgrenser oss til de som da ikke hadde fullført videregående. 1,3 prosent av dem fullfører det året de fyller 25 år. I alt har 5 prosent fullført innen 2007.

Det nest yngste kullet, 1973-fødselskullet, er 24 år i 1997. Vi avgrenser oss til de som da ikke hadde fullført videregående. Av dem er det 2,7 prosent som fullfører det året de fyller 25 år. I alt har 11,7 prosent fullført innen 2007.

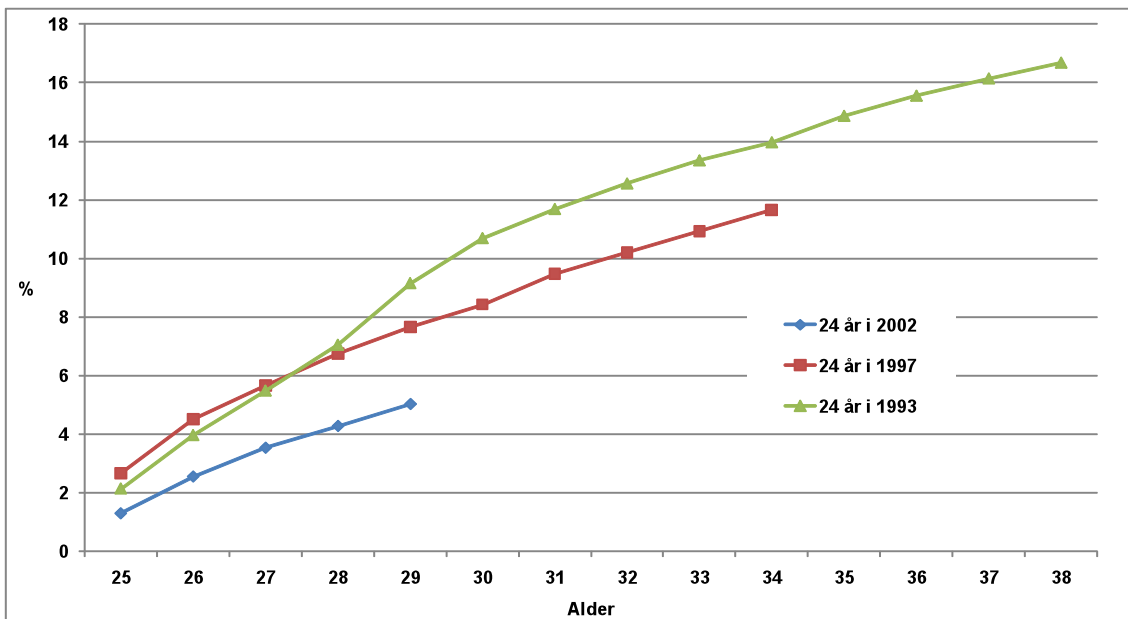
Det eldste kullet, 1969-fødselskullet, er 24 år i 1993. Igjen avgrenser vi oss til de som da ikke hadde fullført videregående. Av dem er det 2,1 prosent som fullfører det året de fyller 25 år. I alt har 16,7 prosent fullført innen 2007.

Det synes å ha vært en avtagende tendens til å fullføre videregående som voksen. Dette kan skyldes at mulighetene for å fullføre videregående utdanning som unge ble bedre med Reform 94, og at behovet for å ta fag-/svennebrev basert på yrkespraksis avtok etter den store satsingen rundt 1998.

Det siste støttes av Figur 2.31, som viser overgangen til å fullføre videregående uten å ha vært registrert i videregående utdanning. For de som ble voksne (25 år) samme år som Reform94 ble vedtatt, fortsetter veksten i den samlede gruppen som har fullført. Veksten er ekstra rask fra det året de fyller 28 til året etter, dvs. fra 1997 til 1998. Da var det også sterk vekst i antall voksne som fullførte basert på yrkespraksis, se Figur 2.4.

De yngre kullene har nesten ingen overgang til gruppen som fullfører uten å delta i utdanning. Fallet i overgangen til å ta videregående som voksen, synes altså å kunne tilbakeføres til et sterkt fall i tendensen til å fullføre basert på yrkespraksis. Vi har imidlertid i datamaterialet bare kunnet skille ut de som har fullført uten å ha gått på videregående skole i det hele tatt. Det kan tenkes at det er blitt mer vanlig å gå noe på skole før en fullfører i hovedsak basert på yrkespraksis.

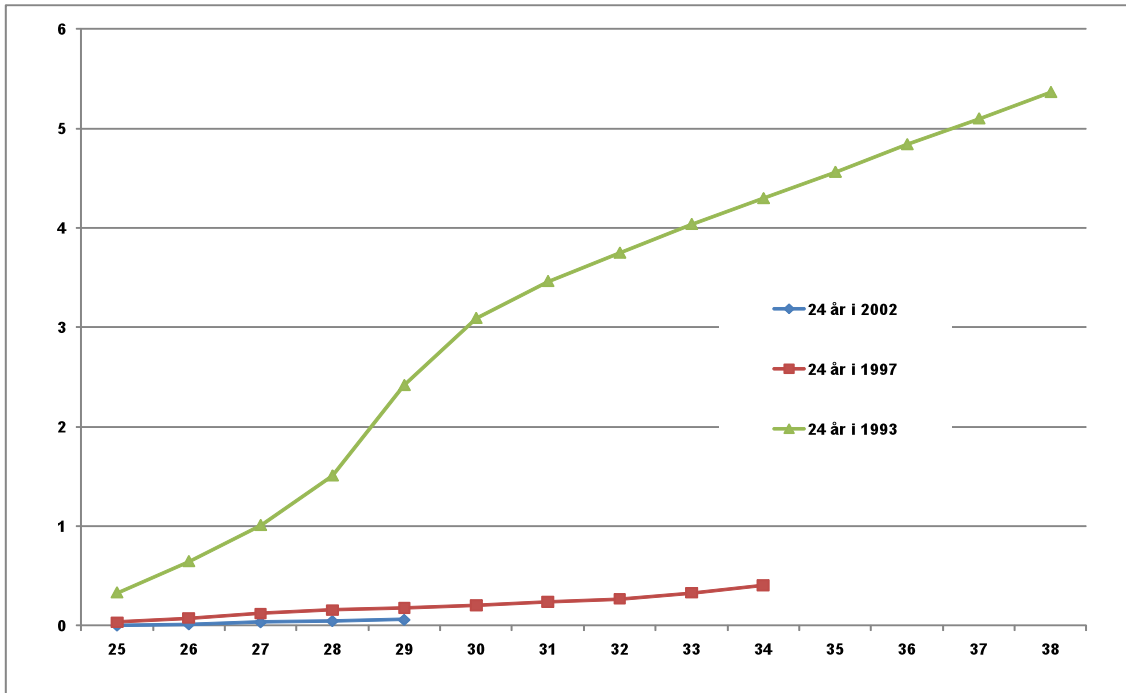
Figur 2.30 Prosentdelen fra tre fødselskull (1978, 1973, 1969), som har fullført videregående utdanning som voksne, på ulike alderstrinn.



N=38.524 (24 år i 1993), 31.034 (24 år i 1997) og 24.073 (24 år i 2002) unike personer. Personer som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.31 Prosentdelen fra tre fødselskull (1978, 1973, 1969), som har fullført videregående utdanning som voksne uten å ha deltatt i slik utdanning, på ulike alderstrinn.



N=38.524 (24 år i 1993), 31.034 (24 år i 1997) og 24.073 (24 år i 2002) unike personer. Personer som ikke har fullført videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbejdet av Proba.

2.3.2 Nærmere om fødselskullet fra 1978

Fullføring av videregående utdanning som voksen

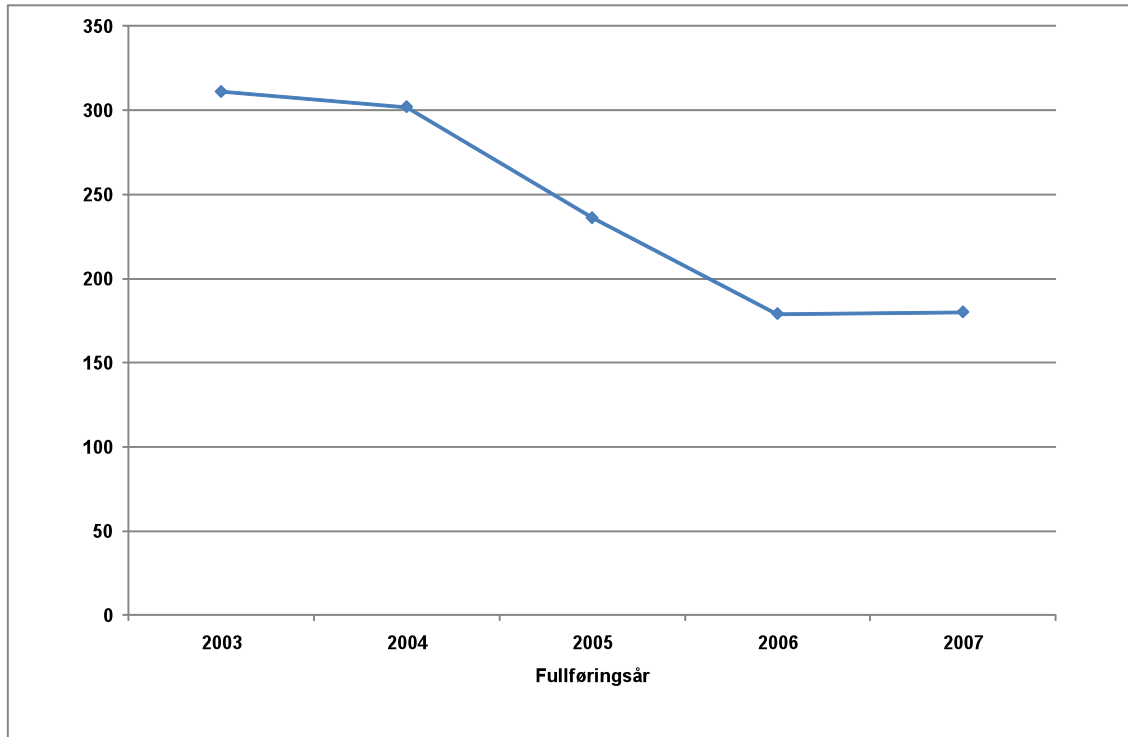
For å belyse i hvilken grad ulike grupper av voksne fullfører videregående utdanning, skal vi se nærmere på fødselskullet fra 1978. Dette kullet trer inn i de voksnes rekker i utdanningsmessig forstand i 2003. I dette året fyller de 25 år. Vårt datamateriale belyser for alle i dette kullet utviklingen fram til og med 2007, altså 5 år etter at de ble voksne.

I tillegg gir vårt datamateriale muligheter for å belyse kulletts erfaringer bakover i tid. Vi ønsker å benytte observasjoner som går like langt bakover i tid for alle personene. Men en vel så viktig begrensning er at vi bare har data om arbeidssøkere og trygd tilbake til 2. kvartal 2001. Vi får da med arbeidssøkererfaringer fra 7 kvartaler fram til og med 2002. Hvis vi velger et eldre kull, eksempelvis 1977, får vi bare 3 kvartaler med observasjoner av arbeidssøkere og trygd. 1977-kullet kunne på den annen side observeres 6 år fremover i tid. Vi velger 1978-kullet fordi det gir en god balanse mellom observasjoner av erfaringer før og etter overgangen fra det året en fylte 24 år til året etter.

Av fødselskullet fra 1978, korrigert for migrasjon og dødelighet fram til 2002, var det 43 prosent som ikke fullførte videregående utdanning som unge. Av disse fullførte 5 prosent videregående utdanning som voksne i årene 2003-2007. De fylte 24 år i løpet av 2002, og fullførte videregående utdanning innen 5 år, eller innen 2007.

I alt var det 24.073 personer av 1978-kullet som ikke fullførte videregående utdanning innen det året de fylte 24 år (2002). I 2003 fylte de 25 år og regnes her som voksne. I alt 1.208 av dem fullførte videregående i det året de fylt 25 år eller senere, men innen 2007.

Figur 2.32 *Personer født i 1978 som har fullført videregående utdanning som voksne hvert år i perioden 2003-2007. Personer*



N = 1.208 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Bakgrunnen for kullets videre tilpasninger, beskriver vi dels ved faste personkjennetegn som kjønn og innvandringsbakgrunn (fødselsår er ikke relevant her siden alle er født i 1978), og dels ved tidligere karriere fram til det året de fylte 24 år, gjennom utdanning, arbeid og trygd.

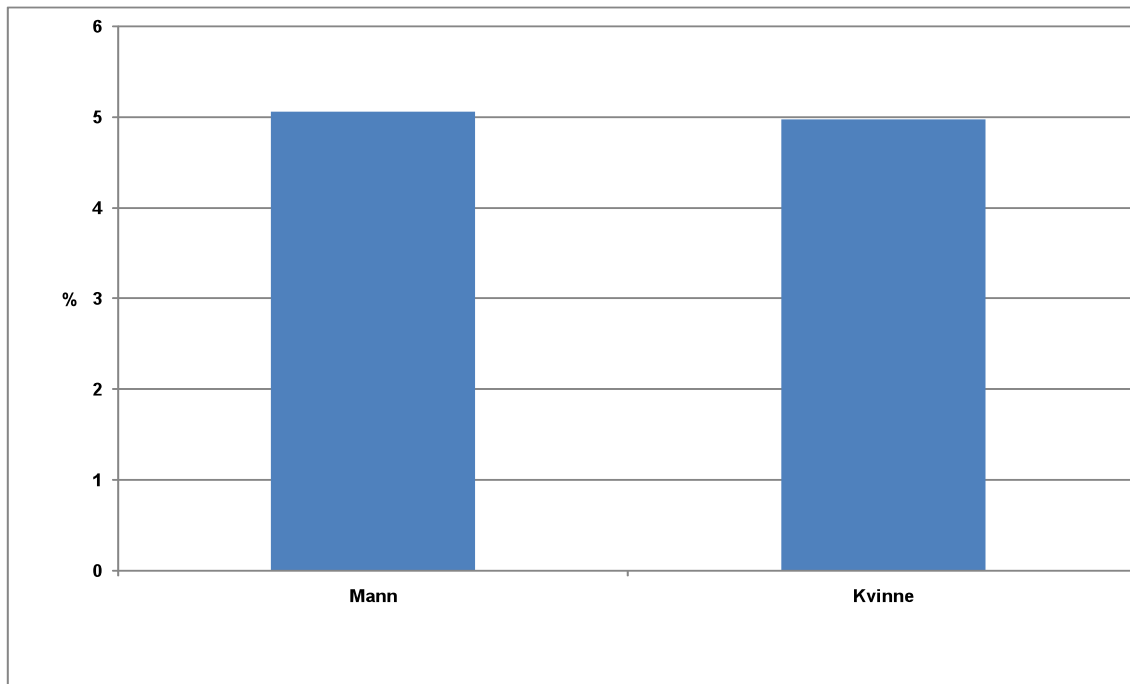
Faste personkjennetegn

Når vi ser på de fra 1978-kullet som ikke fullførte videregående som unge, viser Figur 2.33 at kvinner og menn har om lag samme tendens til å fullføre videregående som voksne.

1978-kullet har et langt større innslag av personer med innvandrerbakgrunn enn alle som er voksne i minst ett år i perioden 1994-2007 (avsnittende 2.2-2.8). Dette skyldes i stor grad at den siste gruppen omfatter svært mange eldre fra en tid da det var mindre innvandring. Den delen av 1978-kullet som ikke har tatt videregående utdanning som unge, består som nevnt av 24.073 personer. Halvparten (12.924 personer) har innvandrerbakgrunn.

Figur 2.34 viser at norskfødte med vestlig landbakgrunn har størst tendens til å fullføre som voksne. Norskfødte med ikke-vestlig bakgrunn har nest størst tendens. Det er imidlertid relativt få personer i disse gruppene. Bare 8 prosent av alle med innvandringsbakgrunn. De to gruppene med utenlandsfødte er vesentlig større, og her er tendensen til å ta videregående langt mindre.

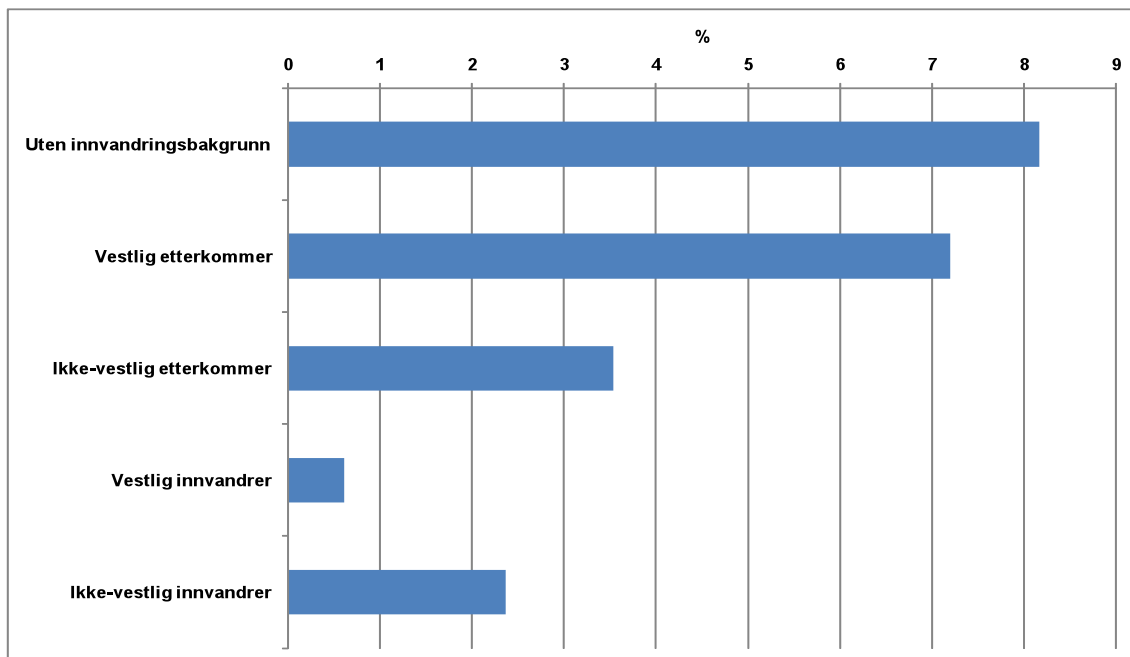
Figur 2.33 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter kjønn*



N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.34 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter en kombinert gruppering av innvandrerbakgrunn og landbakgrunn*



N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge. Herav er det 11.924 unike personer med innvandrerbakgrunn.

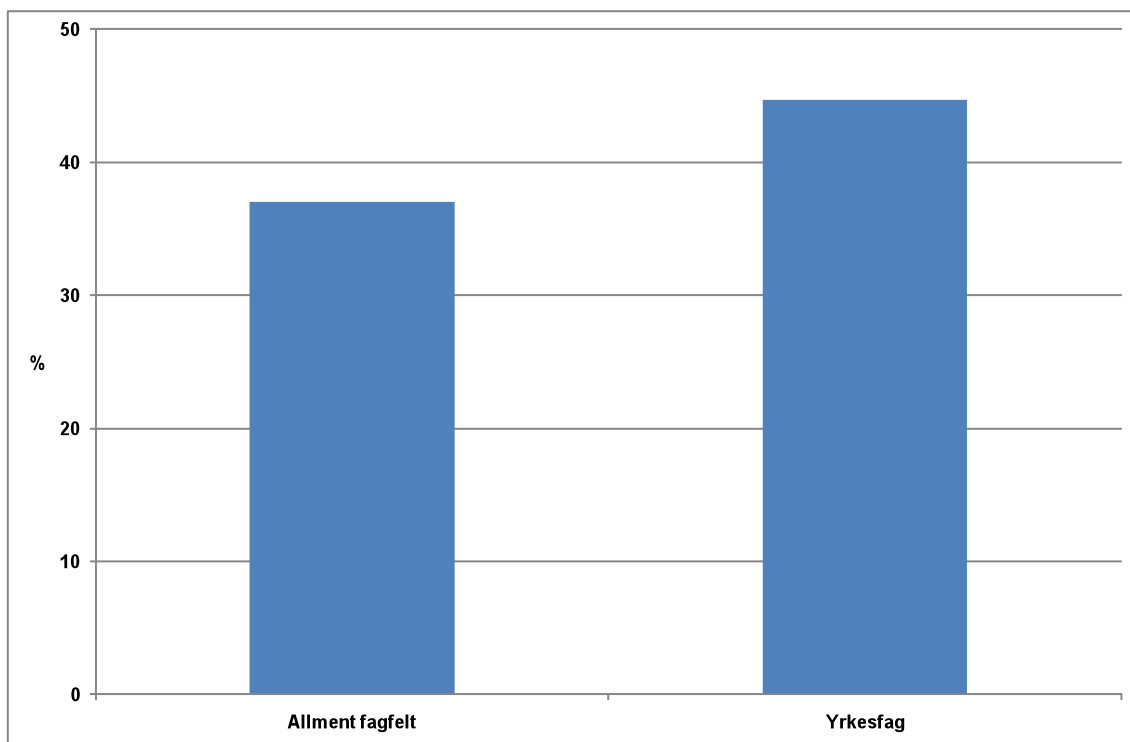
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Tidligere karriere gjennom utdanning

Figur 2.35 viser at de som var i videregående yrkesfaglig utdanning i det året de fylte 24 år, i større grad enn de som var i allmenfaglig utdanning, fullfører videregående som voksne.

Mange av de som ikke har fullført videregående som unge, har likevel deltatt i videregående utdanning. Figur 2.36 viser at jo flere år de har vært registrert i videregående utdanning som unge, utover 3 år, desto større tendens til å fullføre som voksne. Men relativt få har mer enn 6 år. De som har så mange år i videregående som unge uten å ha fullført, har imidlertid høy tendens til å fullføre som voksne.

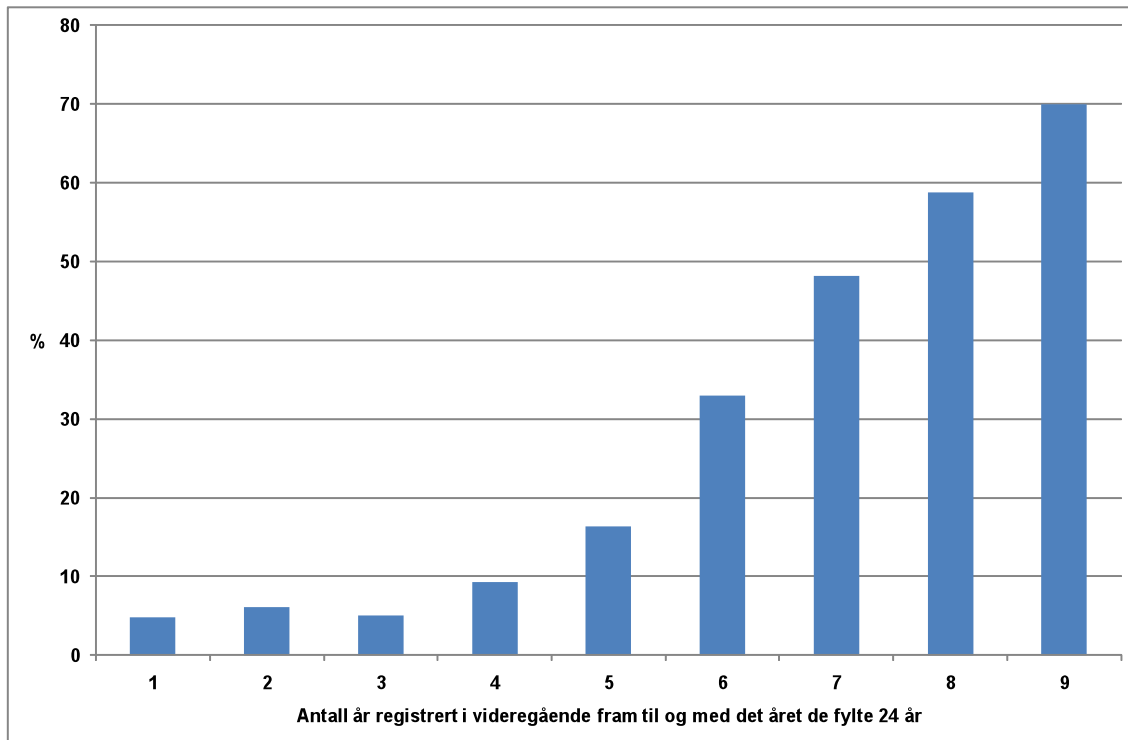
Figur 2.35 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter type videregående utdanning de eventuelt deltok i det året de fylte 24 år (2002).*



N = 1.000 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.36 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter antall år de har vært registrert i videregående utdanning fram til og med det året de fylte 24 år (2002).*



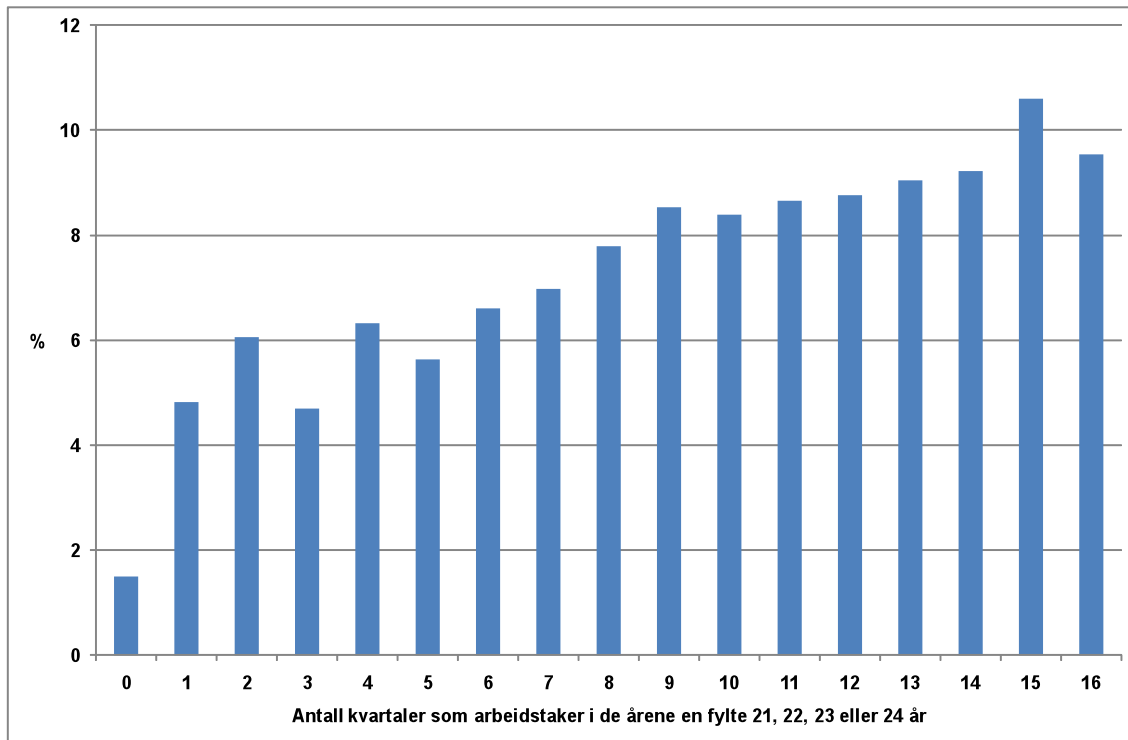
N = 13.760 unike personer som fylte 24 år i 2002, som ikke fullførte videregående utdanning som unge men som har deltatt i slik utdanning.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

Tidligere arbeid

Figur 2.37 viser hvordan tendensen til å fullføre videregående som voksen varierer med arbeidserfaring som ung. Arbeidserfaringen som ung måles som forklart i avsnitt 2.1.5 med antall dager i ett eller flere arbeidsforhold, omregnet til kvartaler (a 91,5 dager), i de årene den enkelte fylte 21, 22, 23 eller 24 år. Figuren viser at tendensen til å fullføre videregående som voksen øker med økende arbeidserfaring som ung. Dette avspeiler at muligheten for å ta fag-/svennebrev basert på yrkespraksis er avhengig av arbeidserfaringens lengde.

Figur 2.37 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter antall dager i ett eller flere arbeidsforhold (dager regnes om til kvartaler a 91,5 dager) i de fire årene de fylte 21, 22, 23 eller 24 år.*



N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

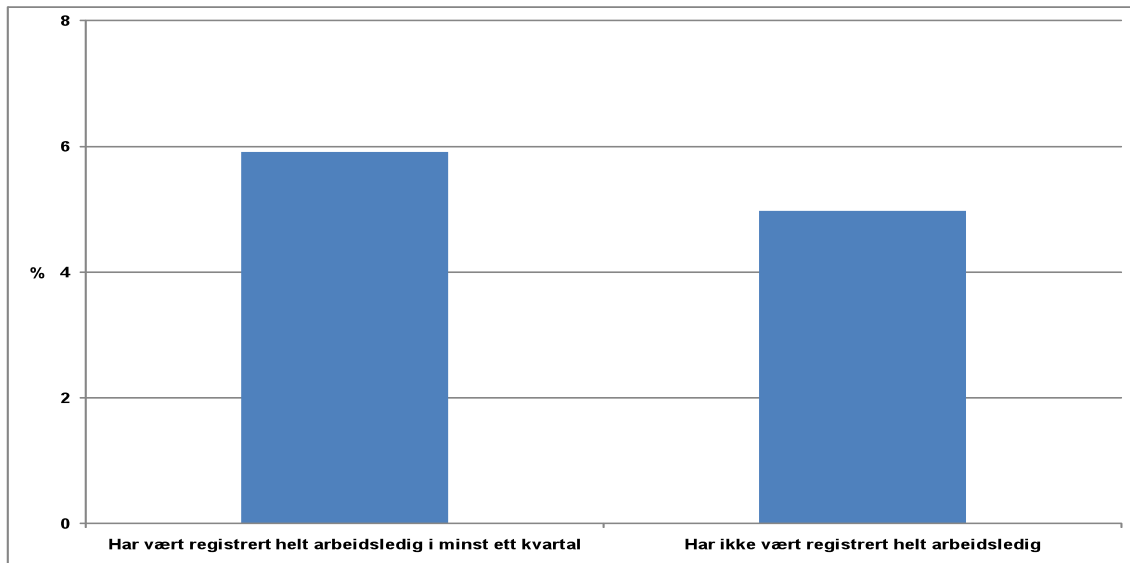
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Tidligere arbeidssøking og trygd

Figurene 2.38-2.41 viser hvordan tendensen til å fullføre videregående som voksen varierer med ulike typer arbeidsledighet erfart som ung, i perioden fra 2. kvartal 2001 og til og med 4. kvartal 2002. De ulike typer arbeidsledighet er tidligere forklart i avsnitt 2.2.6.

Erfaringer med arbeidsledighet blant dem som ikke har fullført videregående som unge, ser ut til å øke tendensen til å fullføre videregående som voksen. Tendensen til å fullføre videregående som voksen er større blant dem som har vært registrert som helt arbeidsledige, som delvis sysselsatte, som deltagere på arbeidsmarkedstiltak eller som har vært yrkeshemmet arbeidssøker enn blant dem som ikke har vært det.

Figur 2.38 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter om de var registrert eller ikke registrert som **helt arbeidsledig** før 2003.*

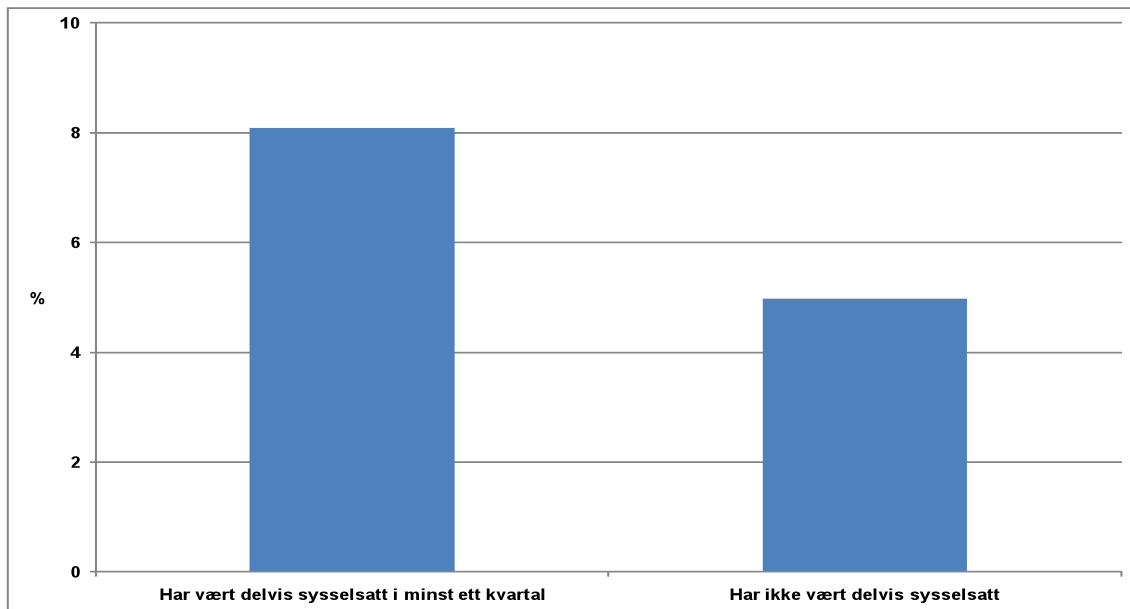


N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Helt arbeidsledig = registrert som helt arbeidsledig hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal 2001 til og med 4. kvartal 2002.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.39 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter om de var registrert eller ikke registrert som **delvis sysselsatt** før 2003*

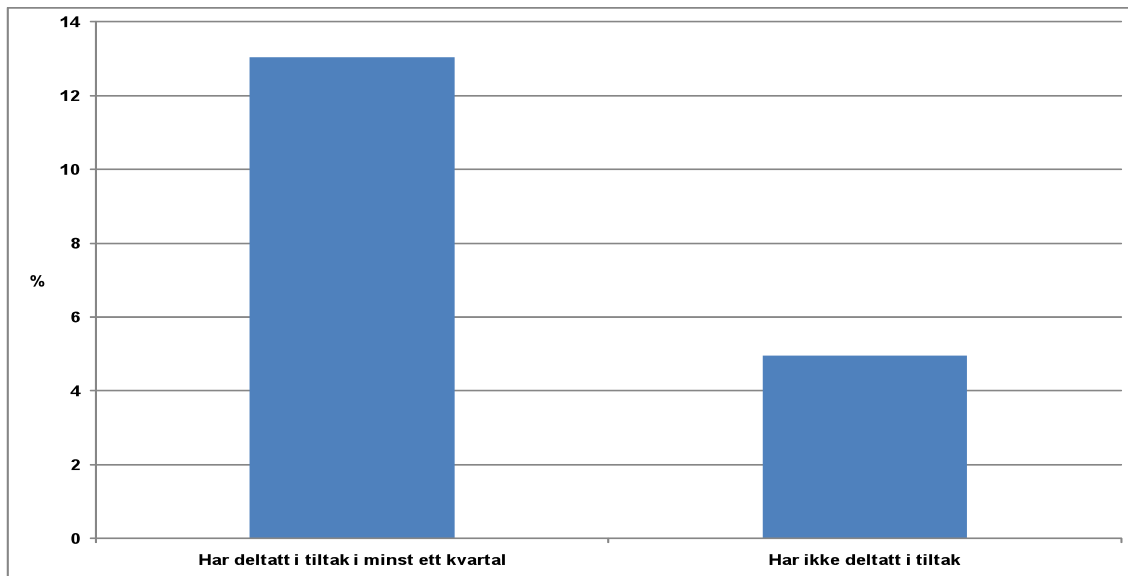


N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Delvis sysselsatt = registrert som delvis sysselsatt hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal 2001 til og med 4. kvartal 2002.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.40 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter om de var registrert eller ikke registrert som arbeidssøker på tiltak før 2003.*

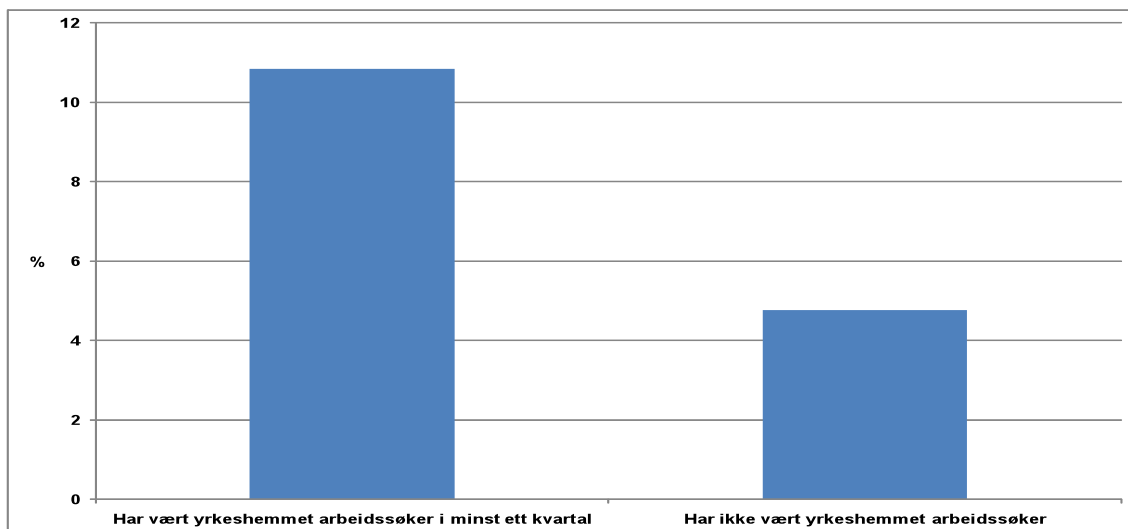


N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

På tiltak = registrert som i arbeidsmarkedstiltak hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal 2001 til og med 4. kvartal 2002.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.41 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter om de var registrert eller ikke registrert som yrkeshemmet arbeidssøker før 2003.*

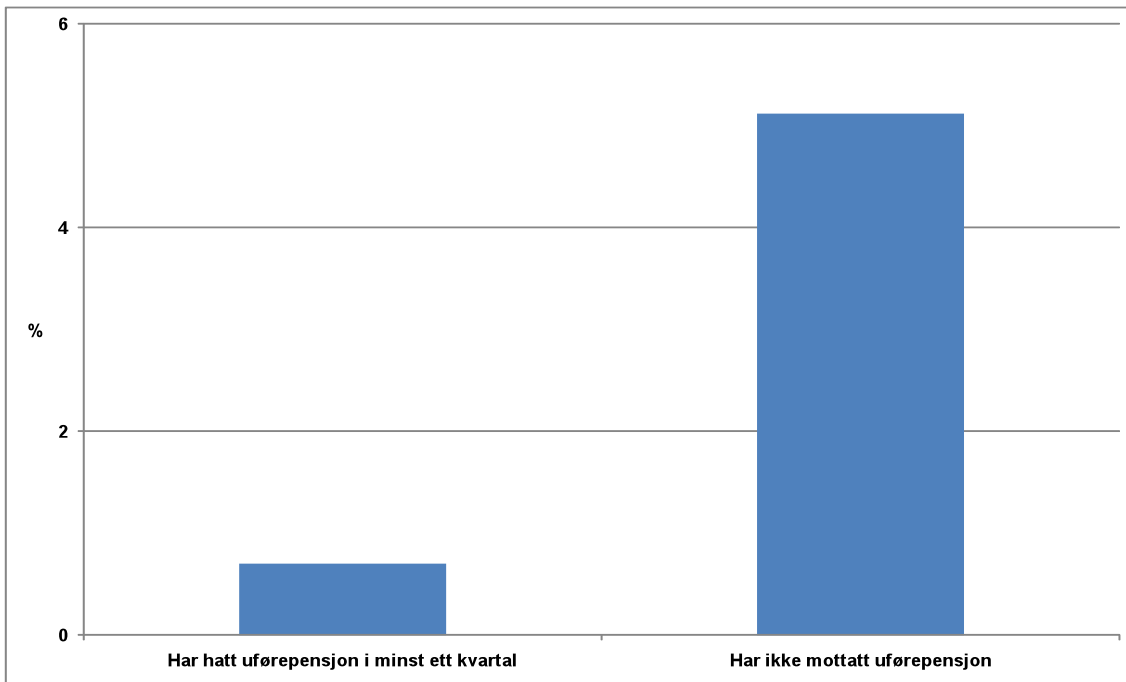


N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Yrkeshemmet arbeidssøker = registrert som yrkeshemmet arbeidssøker hos NAV i minst ett kvartal fra 2. kvartal 2001 til og med 4. kvartal 2002.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.42 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter om de har/ikke har hatt **uførepensjon** før 2003.*



N = 24.073 unike personer som fylte 24 år i 2002 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge.

Mottatt uførepensjon = registrert som mottaker av uførepensjon i minst ett kvartal fra 2. kvartal 2001 til og med 4. kvartal 2002.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

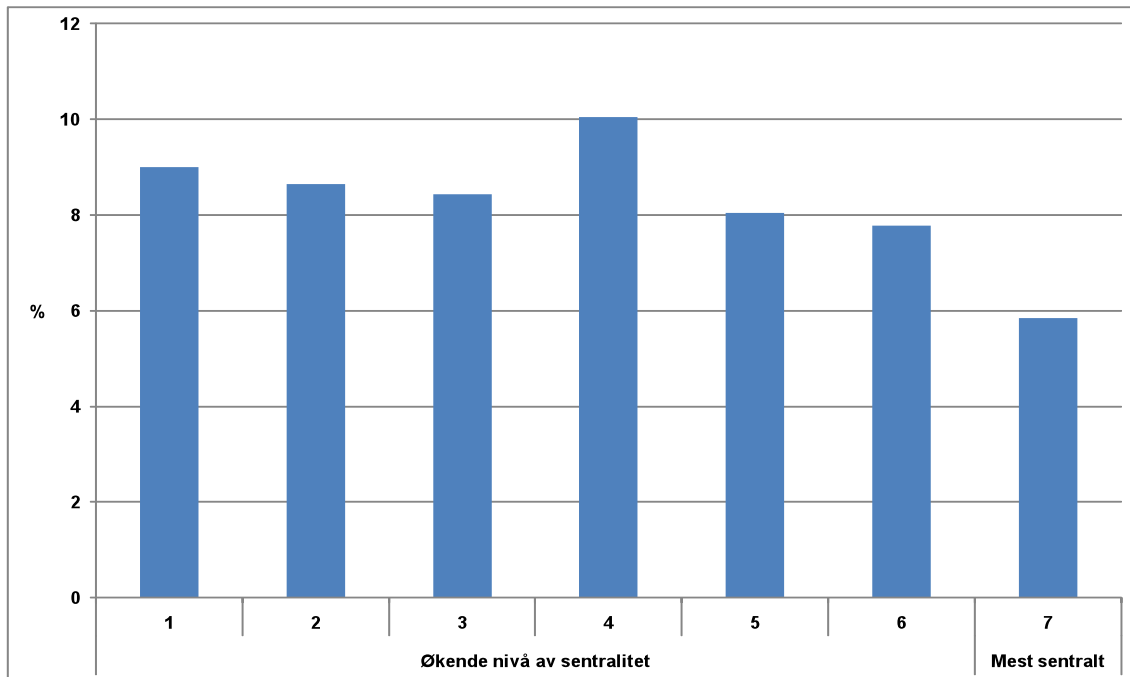
Figur 2.42 viser at de som har fått uførepensjon som unge, i liten grad fullfører videregående utdanning som voksne.

Egenskaper ved bostedskommunen

Figur 2.43 tyder på at tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksen avtar noe med økende grad av sentralitet for bostedskommunen det året som den enkelte fylte 24 år.

Figur 2.44 viser at tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksen øker med økende arbeidsledighet i bostedskommunen det året som den enkelte fylte 24 år.

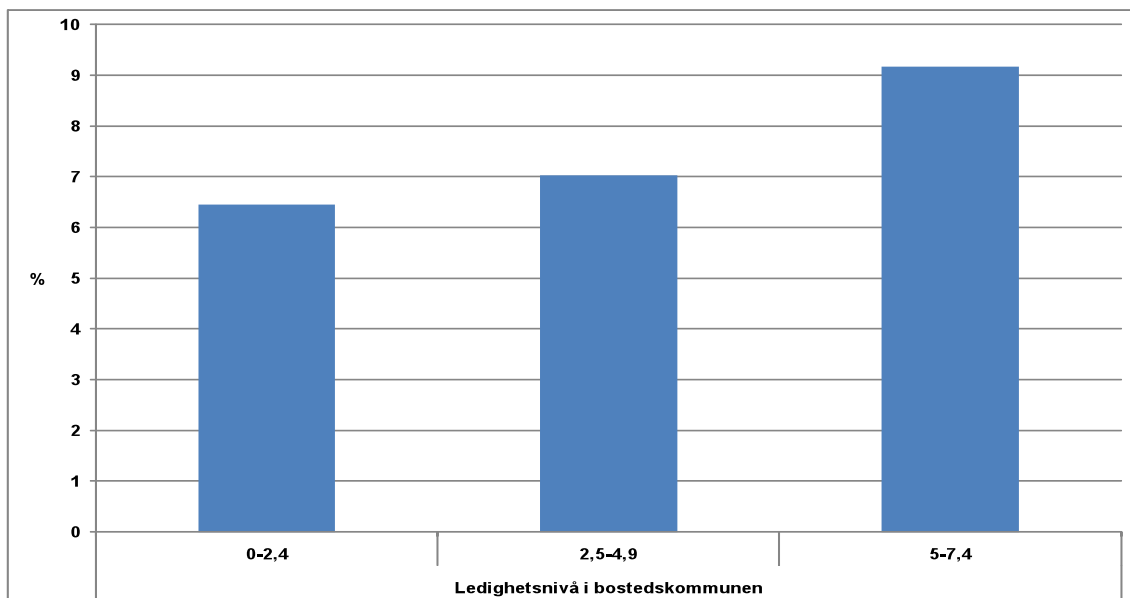
Figur 2.43 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter graden av sentralitet for bostedskommunen det året de fylte 24 år.*



N = 17.189 unike personer. Bostedskommune i stor grad uoppgett for innvandrere.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 2.44 *Prosentandelen som fullførte videregående utdanning som voksne i perioden 2003-2007, etter nivået for arbeidsledighetsraten i bostedskommunen det året de fylte 24 år.*



N = 17.215 unike personer. Bostedskommune i stor grad uoppgett for innvandrere.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

2.3.3 Sannsynligheten for å fullføre videregående utdanning som voksen

Dette avsnittet analyserer hvordan sannsynligheten for å fullføre videregående utdanning som voksen, påvirkes av en del av de bakgrunnsvariablene vi har presentert tidligere. Også her ser vi på 1978-fødselskullet.

Vi tror at datamaterialet mangler en del sentrale variable for å forklare denne sannsynligheten, eksempelvis familiebakgrunn og karakterer fra ungdomsskolen. Likevel beregner vi betydningen av de variablene vi har, for å få et innblikk i betydningen av samspillet mellom dem. Vi antar i utgangspunktet at våre variable vil ha liten forklaringskraft for sannsynligheten.

Ved hjelp av logit-analyse skal vi estimere hvordan ulike bakgrunnskjenntegn påvirker sannsynligheten for å fullføre videregående utdanning som voksen innen fem år etter det året en fyller 24 år. Analysen omfatter bare personer som ikke har gjennomført videregående før det året de fyller 25 år. Modellen som estimeres kan uttrykkes slik:

$$(1) P\{y = 1 | X_1, \dots, X_k\} = \frac{1}{1 + e^{-z}} \quad 0 \leq P \leq 1$$

$$(2) z = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_n X_k \quad -\infty < z < +\infty$$

y er lik 1 dersom videregående utdanning fullføres innen fem år, 0 ellers. (1) er sannsynligheten for at videregående utdanning fullføres innen fem år, det vil si sannsynligheten for at $y=1$. (2) viser at variabelen z er en funksjon av forklaringsvariabler, X , som dekker bakgrunnskjenntegn som kjønn, innvandrerbakgrunn, sentralitet og historie på arbeidsmarkedet og i skole for de fire årene *før* det året individene fylte 25 år. Avgrensningen er gjort for at vi skal kunne observere folk i like lang periode, slik at alle har like lang tid å samle erfaringer i, inkludert erfaringer fra arbeid og utdanning.

Vi estimerer β -ene. Hvis alle X -ene er null eller positive, som er tilfellet i det følgende, betyr en positiv β at den tilhørende X -variabelen bidrar til å *øke* sannsynligheten for å fullføre innen fem år. En negativ β betyr at den tilhørende sannsynligheten reduseres.

Som nevnt avgrenses logit-analysen til de som fylte 24 år i 2002, det vil si 1978-fødselskullet.

Tabell 2.1 viser forklaringsvariablene i analysen. Det er seks 0/1-variable. Alle disse lik 0 betyr mann uten innvandringsbakgrunn som bor usentralt. Merk at 0/1-variablene er alternative. Kun en av dem kan være lik 1 for samme person.

Tabell 2.1 Forklaringsvariable i logit-analysen

Variabler	Forklaring
Kvinne	er lik 1 hvis kvinne, 0 hvis mann
Innvandrere	
Vestlig etterkommer	lik 1 hvis personen er etterkommer av en vestlig innvandrere, ellers 0
Vestlig innvandrere	lik 1 hvis vestlig innvandrere, ellers 0
Ikke-vestlig etterkommer	lik 1 hvis personen er etterkommer av en ikke-vestlig innvandrere, ellers 0
Ikke-vestlig innvandrere	lik 1 hvis ikke-vestlig innvandrere, ellers 0
Bosatt sentralt_24	lik 1 hvis bostedskommune i det året en fyller 24 år har SSBs sentralitetskategori 6 eller 7, lik 0 hvis kategori 1-5
Arbeidserfaring_24	Antall dager i arbeid i de årene en fyller 21, 22, 23 eller 24 år
Tidligere utdanning_24	Antall år i videregående utdanning til og med det året en fyller 24 år

Resultatene fra logit-analysen er presentert i Tabell 2.2. Vi har beregnet β -koeffisientene i fire modeller:

- *Modell (1)*. Her trekkes inn alle variablene i Tabell 2.1.
- *Modell (2)*. Som (1), men uten bostedskommunens sentralitet.
- *Modell (3)*. Denne ser bare på kvinner. Alle variablene i Tabell 2.1 er med, bortsett fra kjønn.
- *Modell (4)*. Denne ser bare på menn. Alle variablene i Tabell 2.1 er med, bortsett fra kjønn.

Modell (1)

Modell (1) viser at det å være kvinne har en positiv effekt på sannsynlighet for å fullføre videregående som voksen. Dette er motsatt av det vi fant i Figur 2.33. Det betyr at ulik sammensetningen blant kvinner og blant menn bidrar til at menn kommer ut med noe høyere tendens til å fullføre videregående som voksen enn kvinner i Figur 2.33.

Det å være vestlig *etterkommer* har ingen signifikant effekt i forhold til å ikke ha innvandringsbakgrunn. Figur 2.34 tyder på at vestlige etterkommere har høy tendens til å fullføre videregående, men ikke fullt så høy som de som ikke har innvandringsbakgrunn. Å være ikke-vestlig etterkommer har imidlertid en klar signifikant effekt, i retning av lavere tendens til å fullføre videregående som voksen enn de som ikke har innvandringsgrunn.

Å være vestlig *innvandrere* reduserer sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen i forhold til dem uten innvandringsbakgrunn. Dette svarer til resultatene i Figur 2.34. Å være ikke-vestlig innvandrere har ingen signifikant effekt. Et problem med disse effektene er at mange innvandrere ikke har oppgitt bostedskommune for det året de fylte 24 år. Mange var ikke kommet enda. Dermed faller de ut av beregningene i modell (1), fordi vi har med

sentralitetsvariabelen som er koblet til bostedskommune. Vi ser at antall observasjoner øker fra 17.189 til 24.073 når vi tar ut sentralitetsvariabelen (Modell 2).

Sentralt bosted har en negativ effekt på sannsynligheten for å fullføre som voksen. Dette stemmer med resultatene i Figur 2.43.

Både tidligere *arbeidserfaring* og tidligere *utdanning* har en signifikant positiv virkning på sannsynligheten for å fullføre som voksen, slik det også ser ut til i Figur 2.36 og Figur 2.37.

Modell (2)

I modell (2) fjerner vi som nevnt sentralitetsvariabelen og får dermed flere observasjoner og antakelig et riktigere bilde av betydningen av innvandringsbakgrunn. Det er særlig koeffisientene for å være innvandrer som endres og effekten av å være ikke-vestlig innvandrer blir signifikant.

Å være *innvandrer* har en betydelig negativ effekt på sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen i forhold til dem uten innvandringsbakgrunn. Å være vestlig innvandrer har størst negativ virkning. Dette svarer til bildet i Figur 2.34.

Modellene (3) og (4)

I disse modellene tar vi inn igjen sentralitetsvariabelen men behandler kvinner og menn hver for seg.

Å være ikke-vestlig etterkommer eller vestlig innvandrer er værre for kvinner enn for menn, i forhold til sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen. Det å være ikke-vestlig innvandrer gir størst negativ effekt for menn. Det å være vestlig etterkommer har fortsatt ingen signifikant effekt i forhold til det å ikke ha innvandringsbakgrunn.

Jo mer en person har vært i arbeid, desto høyere er sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen. Effekten av arbeidsdager ser ut til å variere noe mellom kjønnene; arbeidserfaring har noe mer å si for sannsynligheten for at menn fullfører videregående i forhold til sannsynligheten for at kvinner gjør det. Den positive effekten av å ha vært i videregående i løpet av de siste fire årene er sterkest for menn.

For å illustrere effektene, har vi i Tabell 2.3 beregnet sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen innen 5 år med ulike forutsetninger om forklaringsvariabelen. Logit-modellen innebærer at effekten på sannsynligheten av en spesiell variabel, er avhengig av verdiene på alle de øvrige forklaringsvariablene. Det er derfor ikke ett svar på hva som er effekten av å endre en enkelt variabel.

I Tabell 2.3 velger vi å vise sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen, separat for kvinner og menn (modell 3 og 4), gitt at alle øvrige variablene er lik 0. Dette kaller vi referansetilfellet. Videre viser vi sannsynligheten dersom hver av forklaringsvariablene øker alene. Variablene for arbeidserfaring og tidligere utdanning øker vi med henholdsvis 451 dager og 0,18 år, som er gjennomsnittsverdier i datamaterialet for 1978-kullet. Alle koeffisientene i Tabell 2.2 er benyttet, uansett om de er signifikante eller ikke.

Eksemplene viser at sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen er større blant kvinner enn menn i referansetilfellet. En kvinne som bor usentralt, er født i Norge uten innvandringsbakgrunn, og ikke har arbeidet eller tatt utdanning fram til det året de fyller 24 år, har nesten dobbelt så stor sannsynlighet for å fullføre videregående som voksen sammenlignet med en tilsvarende mann.

- Proba samfunnsanalyse -
Utfall på arbeidsmarkedet for voksne som fullfører videregående utdanning

Tabell 2.2 Fullføre innen 5 år for 1978-kohorten

	(1)	(2)	(3) Kvinne	(4) Mann
Kvinne	0,113256*	0,1084163 *		
Vestlig etterkommer	0,0033262	0,0002545	-0,0833313	0,0844095
Vestlig innvandrere	-1,050528***	-1,752473***	-1,122533***	-0,996761***
Ikke-vestlig etterkommer	-0,8212291***	-0,9205333***	-0,8909517**	-0,7559966*
Ikke-vestlig innvandrere	-0,1632837	-0,5929918***	-0,3151401**	-0,6208354***
Bosatt sentralt_24	-0,2688586***		-0,3092672***	-0,2268838**
Arbeidserfaring_24	0,0007484***	0,0008753***	0,0004366***	0,0010422***
Tidligere utdanning_24	1,038172***	1,086088***	1,022049***	1,053185***
Konstant	-3,421592	-3,736874	-3,02334	-3,733034
Psedo- R ²	0,1477	0,1998	0,1476	0,1523
Antall personer	17189	24073	7996	9193

Koeffisientene som er markert med (*) er signifikant forskjellige fra null. Dersom koeffisientene er markert med tre stjerner er vi 99% sikre på at den estimerte verdien avviker lite fra den sanne verdien og at den estimerte verdien er forskjellig fra null. Dersom koeffisientene er markert med to stjerner er vi 95% sikre på at dette er tilfellet. En stjerne betyr at vi er 90% sikre. Psedo- 2 måler hvor godt modellen passer.

Bortsett fra for vestlige etterkommere, gir *innvandringsbakgrunn* lavere sannsynlighet for å fullføre videregående som voksen. Vestlig innvandrere som eneste avvik i forhold til referansetilfellet, har lavest sannsynlighet for å fullføre videregående som voksen. Litt høyere sannsynlighet er det for ikke-vestlige etterkommere. Ikke-vestlige kvinnelige innvandrere har nesten tre ganger så høy sannsynlighet for å fullføre videregående som voksen enn mannlige.

Sentralitet trekker særlig ned sannsynligheten for at kvinner skal fullføre videregående som voksne.

Sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen øker mest for menn ved en lik økning i arbeidserfaringens lengde. Økningen i sannsynligheten er på 0,95 prosentpoeng for kvinner og 1,35 prosentpoeng for menn i forhold til referansetilfellet.

Sannsynligheten øker også mest for menn ved en lik økning i tiden i videregående utdanning. Økningen i sannsynligheten er på 0,88 prosentpoeng for kvinner og 0,47 prosentpoeng for menn i forhold til referansetilfellet.

Tabell 2.3 *Sannsynligheten for å fullføre videregående innen 5 år etter fylte 24 år. Ulike forutsetninger om forklaringsvariablene. Partielle avvik fra referansetilfellet.*

	Kvinne	Mann
Referansetilfellet ¹⁾	4,64	2,34
Vestlig etterkommer	4,28	2,54
Vestlig innvandrere	1,56	0,88
Ikke-vestlig etterkommer	1,96	1,11
Ikke-vestlig innvandrere	3,43	1,27
Bosatt sentralt_24	3,45	1,87
Arbeidserfaring_24 (+451 dager)	5,59	3,69
Tidligere utdanning_24 (+0,18 år)	5,52	2,81

¹⁾ Referansetilfellet svarer til at, separat for kvinner og menn, alle 0/1-variablene er lik 0, samt at arbeidserfaring_24=0 og tidligere utdanning_24=0.

2.4 Oppsummering

I alt 1,9 millioner personer var voksne i minst ett år i perioden 1994-2007 og uten å ha fullført videregående utdanning som unge. Av disse fullførte 138 tusen, eller om lag 7 prosent, videregående utdanning som voksne innen 2007. De fleste, 114 tusen, fullførte i et yrkesfag. 24 tusen fullførte innen allmenfag. Det har vært en sterk vekst i tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksen innen helsefag.

Hele 65 tusen av de som fullførte videregående som voksne i perioden 1994-2007 har gjort det uten å ha deltatt i videregående utdanning i perioden 1989-2007. De har fullført videregående utdanning som privatister; §20-kandidater eller praksiskandidater, i hovedsak innen et yrkesfag. Disse har fullført ved å bestå fag-/svenneprøve basert på praksis i bedrift.

Det var en sterk vekst i antallet som fullførte videregående basert på yrkespraksis fram til 1998. I 1998 fullførte 11 tusen personer videregående utdanning uten å ha deltatt i videregående utdanning. Deretter har antallet som fullfører basert på yrkespraksis sunket betydelig.

Sammensetningen av de som fullførte/ikke fullførte

En sammenligning av de som fullførte videregående utdanning som voksne med de som ikke fullførte videregående utdanning verken som unge eller voksne, viser følgende:

- Det er flere kvinner enn menn både blant dem som fullførte og blant dem som ikke fullførte.
- De som *ikke har* fullført, er i gjennomsnitt 9 år eldre enn de som har fullført.
- Det er en større andel med innvandrerbakgrunn blant dem som *ikke har* fullført enn blant dem som har gjort det.
- Blant voksne med innvandrerbakgrunn som *ikke har* fullført, er innvandrere den største gruppen. Få er etterkommere av innvandrere. Det er særlig mange innvandrere med vestlig landbakgrunn blant de som ikke har fullført.
- Blant voksne med innvandrerbakgrunn som *har* fullført, er også innvandrere den største gruppen. Særlig er det mange med ikke-vestlig landbakgrunn. Det er også mange

etterkommere av vestlige innvandrere blant de som har fullført, mens det er få etterkommere av ikke-vestlige innvandrere.

- Blant de som *ikke har* fullført, har 90 prosent ingen registrerte år i videregående utdanning til og med det året de fylte 24 år. Resten fordeler seg i hovedsak mellom 1 og 4 år i videregående, men altså uten å ha fullført.
- Blant de som *har* fullført, har 57 prosent ingen registrerte år i videregående utdanning til og med det året de fylte 24 år. 35 prosent har fra 1 til 4 år.
- Blant de som *har* fullført videregående som voksne, var bare 5 prosent i videregående utdanning det året de fylte 24 år. Nesten ingen av de som ikke fullførte som voksne var i videregående da.
- Blant de som *har* fullført videregående som voksne, har 83 prosent arbeidserfaring fra de siste fire årene de var unge (årene de fylte 21, 22, 23 eller 24 år). Blant de som *ikke har* fullført som voksne, har bare 54 prosen hatt arbeidserfaring på disse alderstrinnene. Blant de som har fullført videregående som voksne uten å ha deltatt i videregående utdanning, har 88 prosent hatt slik arbeidserfaring. Dette avspeiler at deres fullføring har vært basert på yrkespraksis.
- De som har fullført og de som ikke har fullført har om lag en like stor andel som har vært registret som helt arbeidsledige (22 prosent), delvis sysselsatte arbeidssøkere (8 prosent) og deltakere i arbeidsmarkedstiltak (5 prosent), fra 2. kvartal det året de fylte 23 år og til og med det året de fylte 24 år.
- Blant de som har fullført som voksne, er det en større andel som har vært yrkeshemmede arbeidssøkere (12 prosent) enn blant dem som ikke har fullført (7 prosent), fra 2. kvartal det året de fylte 23 år og til og med det året de fylte 24 år.
- Nesten ingen av de som har fullført videregående som voksne har mottatt uførepensjon i som unge. Blant de som ikke har fullført som voksne, har 3 prosent hatt uførepensjon som unge.

Tendensen til å fullføre videregående utdanning som voksne

I hvilken grad personer fullfører videregående utdanning som voksne, varierer mellom ulike grupper.

Rapporten følger fødselskullene fra 1969, 1973 og 1978 fram til 2007 og viser en avtagende tendens til å fullføre videregående utdanning som voksen blant dem som ikke har fullført som unge. Særlig har det vært en nedgang i tendensen til å fullføre videregående bare basert på yrkespraksis.

Rapporten ser spesielt på fødselskullet fra 1978.

Vel 24 tusen person født i 1978 fullførte ikke videregående utdanning som unge. De fylte 24 år i 2002. Av disse fullførte 5 prosent videregående utdanning som voksne innen 2007, eller innen 5 år etter at de fylte 24 år.

En sammenligning mellom ulike grupper i den delen av dette fødselskullet som ikke fullførte videregående som unge, viser følgende:

- Kvinner og menn har om lag samme tendens til å fullføre som voksne (5 prosent).
- Etterkommere av innvandrere har større tendens (5,9 prosent) til å fullføre som voksne enn innvandrere (1,4 prosent).
- Blant innvandrere med ikke-vestlig bakgrunn, har 2,4 prosent fullført som voksne.
- De som var i videregående yrkesfaglig utdanning i det året de fylte 24 år, har i større grad fullført som voksne enn de som var i allmenfaglig utdanning.
- Jo flere år utover 3 i videregående utdanning innen det året en fylte 24 år, desto større tendens til å fullføre som voksne.
- Tendensen til å fullføre som voksne øker med lengden på yrkeserfaringen fra årene en fylte 21, 22, 23 eller 24 år.
- Erfaringer med å ha vært registret som helt arbeidsledig, delvis sysselsatt arbeidssøker, deltaker i arbeidsmarkedstiltak eller yrkeshemmet arbeidssøker, øker tendensen til å fullføre som voksen.

- De som har fått uførepensjon som unge, fullfører i liten grad videregående utdanning som voksne.
- Tendensen til å fullføre som voksne, avtar noe med økende sentralitet for bostedskommunen det året en fylte 24 år.
- Tendensen til å fullføre som voksne, øker med økende nivå for arbeidsledigheten i bostedskommunen det året en fylte 24 år.

Sannsynligheten for å fullføre videregående utdanning som voksen

Sannsynligheten for å fullføre videregående som voksen i en spesiell gruppe, kan påvirkes av hvordan gruppen er sammensatt, og av tendensen til å fullføre blant de ulike delgruppene den er sammensatt av. Hva betyr kjønn, innvandringsgruppe, tidligere arbeidserfaring med videre når vi tar hensyn til dette samspillet? Dette er analysert i en logit-analyse. Den viser følgende:

- Det å være kvinne har en positiv effekt på sannsynligheten for å fullføre som voksen.
- Det å være innvandrer eller ikke-vestlig etterkommer har en negativ effekt på sannsynligheten for å fullføre som voksen.
- Å være bosatt i en sentral kommune det året en fyller 24 år, har en negativ effekt på sannsynligheten for å fullføre som voksen.
- Jo mer arbeidserfaring som ung, desto større sannsynlighet for å fullføre som voksen.
- Jo flere år i videregående som ung, men uten å fullføre som ung, desto større sannsynlighet for å fullføre som voksen.

3 Utfall etter å ha fullført videregående som voksen

3.1 Innledning

I dette kapitlet studerer vi utfall på arbeidsmarkedet og på uførepensjonering av å fullføre videregående utdanning som voksen.

Vi organiserer datamaterialet som en forløpsfil, som betyr at hver ”linje” i filen er en observasjon av en person i et spesielt år. Hvis vi sortert etter personer og år, vil personenes karrierer ligge under hverandre på filen. I det følgende aggregerer vi over alle disse individuelle karrierene, samtidig som vi summerer opp hvor mange som er arbeidstaker (avsnitt 3.2) og hvor mange dager de har vært det (avsnitt 3.3).

I avsnitt 3.4 ser vi på hvor mange arbeidsdager og uføredager personer i ulike deler av populasjonen i gjennomsnitt har hatt, idet de som ikke har vært arbeidstakere eller uføre har 0 dager. Det bildet som da fremkommer oppsummerer hvor mange som har vært yrkesaktive og hvor mange arbeidsdager hver av dem har hatt, og antall uføredager i gjennomsnitt per person.

I avsnitt 3.5 gjennomfører vi en statistisk analyse av effekten av å fullføre videregående utdanning som voksen, på antall dager i arbeid og trygd. Vi tar bare med aktivitet fra årene 1994-2007.

Vi nøyer oss med å vise utviklingen fram til AFP-aldersgrensen (AFP=avtalefestet pensjon) på 62 år. Vi går ikke inn på avslutningsfasen av arbeidskarrieren i dette prosjektet.

3.2 Yrkesfrekvens

3.2.1 Innledning

Vi definerer yrkesfrekvensen i en gruppe som prosentandelen som har vært arbeidstaker. I beregningen av yrkesfrekvensen har vi valgt å fokusere 2. halvår, fordi informasjonen om utdanning gjelder 1. oktober. For å være yrkesaktiv krever vi at en person har vært i et arbeidstakerforhold (en kobling mellom en arbeidstaker og en arbeidsgiver) av minst 1 ukes varighet i 2. halvår.

Samlet yrkesfrekvens er den som gjelder for alle i en aldersgruppe. Vi beregner også i en del tilfeller yrkesfrekvensen for dem som ikke er under utdanning, fordi mange trekker seg ut av arbeidslivet når de utdanner seg.

Vi ser først, i avsnitt 3.2.2, på utviklingen i yrkesfrekvensen for de fire gruppene av voksne som ble beskrevet i kapittel 1, avsnitt 1.4.3 om populasjonen. Utvalget er her alle personer som var 25-69 år (voksne) i minst ett år i perioden 1994-2007. Dette viser utviklingen for de som fullfører videregående utdanning som voksne i forhold til andre grupper voksne.

Deretter, i avsnitt 3.2.3, studerer vi nærmere utviklingen for voksne som ikke har fullført videregående som unge, altså populasjonen i undersøkelsen.

Til sist, i avsnitt 3.2.4, ser vi på utviklingen for ulike grupper av de som har fullført videregående utdanning som voksne, det vil si av de som er i populasjonens del 1.

3.2.2 Voksne

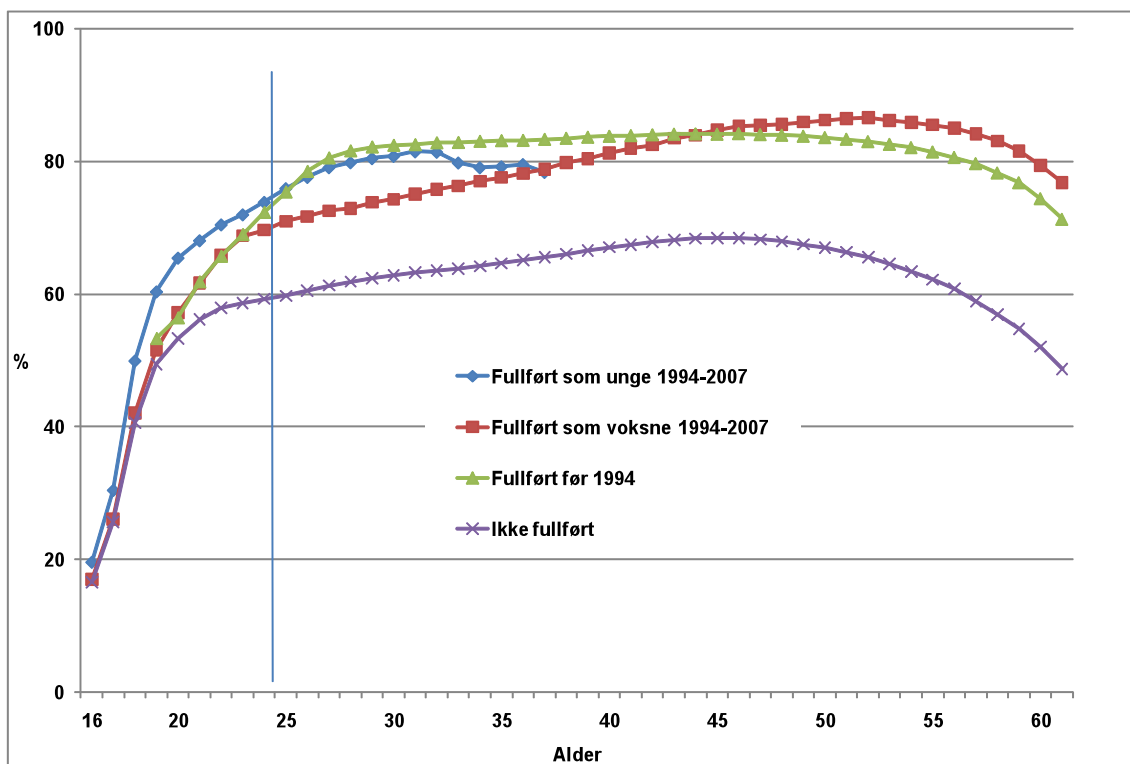
De som fullfører videregående som voksne har langt høyere yrkesfrekvens enn de som ikke fullfører verken som unge eller som voksne. Figur 3.1 viser at en stor del av forskjellen er skapt før det året de fyller 25, så den kan ikke bare skyldes at den ene gruppen fullfører videregående,

den andre ikke. Det er imidlertid også en økende forskjell over tiden, som kan tyde på en positiv effekt av å ta videregående som voksen. Men forskjellen kan imidlertid også skyldes andre forhold, som ligger i selve rekrutteringen til videregående utdanning. Vi kan heller ikke på figuren se hvor mange som fullfører videregående på ulike alderstrinn.

Kurvene på figuren viser en yrkesfrekvens på hvert alderstrinn. Hver person er enten arbeidstaker eller ikke. Personer på et gitt alderstrinn kan være på dette trinnet i ulike kalenderår.

De som fullførte videregående som unge i perioden 1994-2007, altså før det året de fyller 25 år, har høyest yrkesfrekvens av de fire gruppene, som unge. De har høyere yrkesfrekvens enn de som fullfører videregående som voksne helt fram til om lag 35 år. Etter det har vi ikke observasjoner av denne gruppen.

Figur 3.1 Samlet yrkesfrekvens etter alder. 2. halvår. Har/har ikke fullført videregående utdanning. Prosent



N = 35.653.290 personer/år. Personer som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 15 år og før året de fylte 62 år.

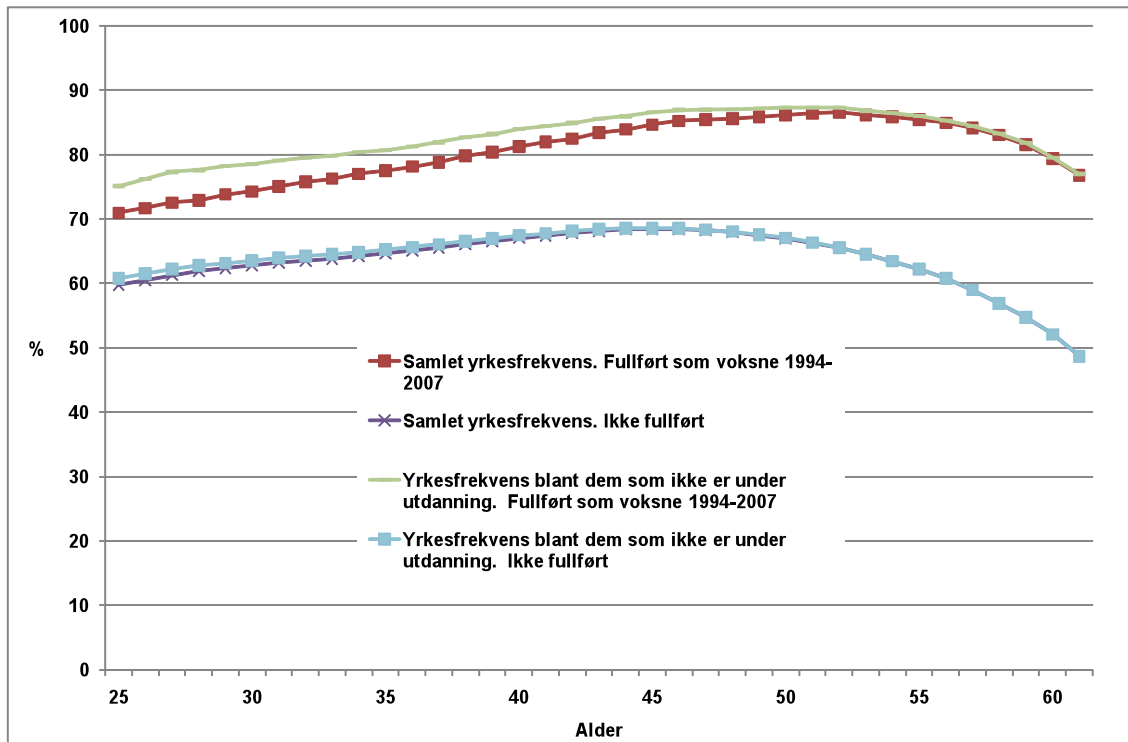
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbejdet av Proba.

3.2.3 Voksne som ikke har fullført videregående som unge

Yrkesfrekvens for dem som ikke er under utdanning

Yrkesfrekvensen for de som ikke har fullført videregående utdanning verken som unge eller som voksne, bli om lag den samme om en måler den for alle eller bare for dem som ikke er under utdanning, se Figur 3.2. Det skyldes åpenbart at få av de som ikke har fullført, er i utdanning etter fylte 24 år.

Figur 3.2 Samlet yrkesfrekvens og yrkesfrekvens for dem som ikke er under utdanning, etter alder. 2. halvår. Har/har ikke fullført videregående som voksne. Prosent



N = 16.724.277 personer/år. Personer som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

For de som fullfører videregående utdanning som voksne, øker imidlertid yrkesfrekvensen når vi ser bort fra dem som er under utdanning. Forskjellen mellom de som fullfører videregående som voksne og de som ikke fullfører blir altså større når man skiller ut dem som er i utdanning.

Kontrollgruppe

I kapittel 2 har vi sett at de som har fullført videregående som voksne og de som ikke har gjort det, har forskjellig sammensetning. Kan dette forklare at de som ikke har fullført har lavere yrkesfrekvens enn dem som aldri har fullført?

Vi skal belyse dette ved å konstruere en gruppe som ikke har fullført som har samme sammensetning som de som har fullført. De kjennetegnene vi da ser på er de som for den enkelte er konstante over tiden, nemlig kjønn, fødselsår og innvandringsgruppe.

Vi innfører fem-års intervaller for fødselsår, som 1920-24, 1925-29, 1930-34 med videre. For innvandring skiller vi mellom personer født i Norge og uten innvandringsbakgrunn, vestlige innvandrere, ikke-vestlige innvandrere, vestlige etterkommere og ikke-vestlig etterkommere, se vedlegg 2.

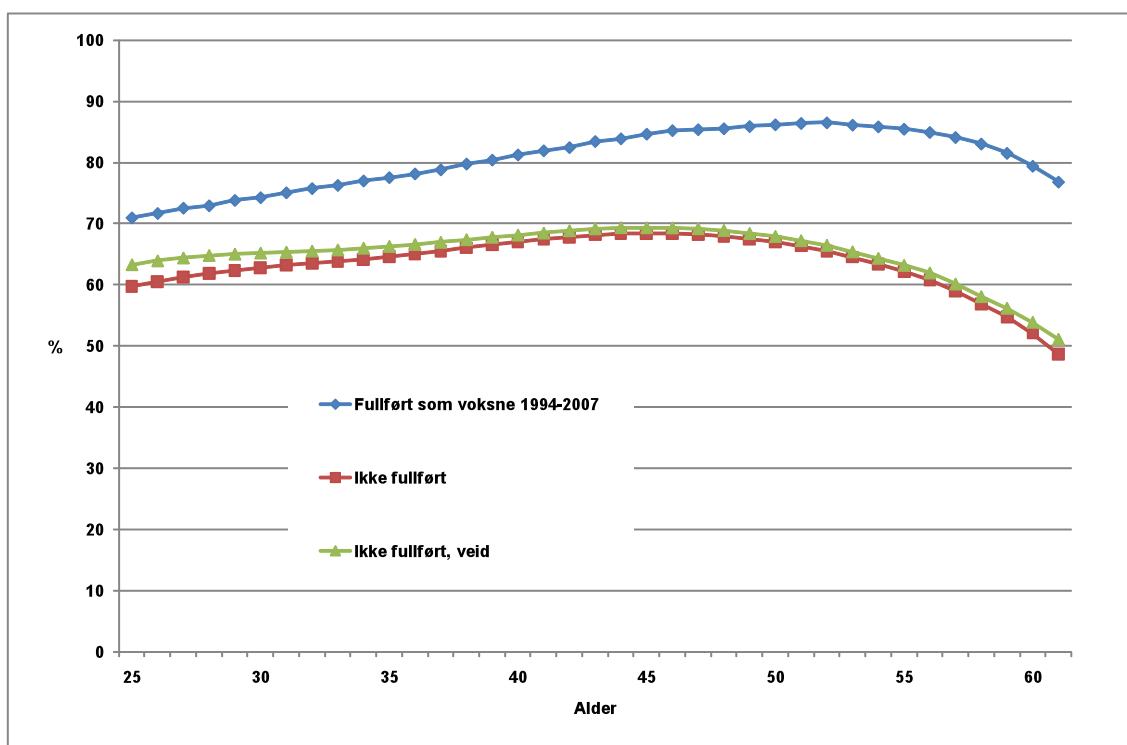
Vi beregner et sett av vektorer som er slik at når de som ikke har fullført som voksne veies med dem, får de samme sammensetning etter kjønn, fødselsårsintervall og innvandringsgruppe som de som har fullført som voksne. Eksempelvis vil dette medføre at de eldste blant de som ikke har fullført, vil få en vekt mindre enn 1, mens de yngste vil få en vekt over 1, siden det er relativt færre av dem.

Deretter beregner vi yrkesfrekvensen etter alder idet personene som ikke har fullført veies med de beregnede vektene. Da vil eksempelvis utdanningskarierrten til de eldste få mindre vekt og til

de yngre større vekt. Resultatet er vist på Figur 3.3. I hovedsak er bildet vi får det samme som uten veiing. De som fullfører har langt høyere yrkesfrekvens enn de som ikke fullfører. Forskjellene mellom de to gruppene må skyldes andre forhold enn ulik sammensetning etter kjønn, fødselsår og innvandringsgruppe.

De som ikke fullfører får imidlertid en noe større yrkesaktivitet de første 10-15 årene som voksen når vi veier observasjonene. Dette betyr at en noe mindre del av forskjellen mellom de som fullfører og de som ikke fullfører er skapt mens de to gruppene var unge. Forskjellen mellom de to gruppene øker dermed også noe mer oppover i aldersgruppene. Dette kan tyde på en større effekt av å fullføre videregående som voksen enn det vi fikk inntrykk av på Figur 3.1. Men igjen må det understrekes at vi ikke kan si noe om hva som skyldes det å fullføre videregående som voksen eller andre forhold.

Figur 3.3 Samlet yrkesfrekvens etter alder. 2. halvår. De som ikke har fullført som voksne er veid slik at de fremstår med samme sammensetning etter kjønn, fødselsår og innvandringsgruppe som de som har fullført. Prosent



N = 16.724.277 personer/år. Personer som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

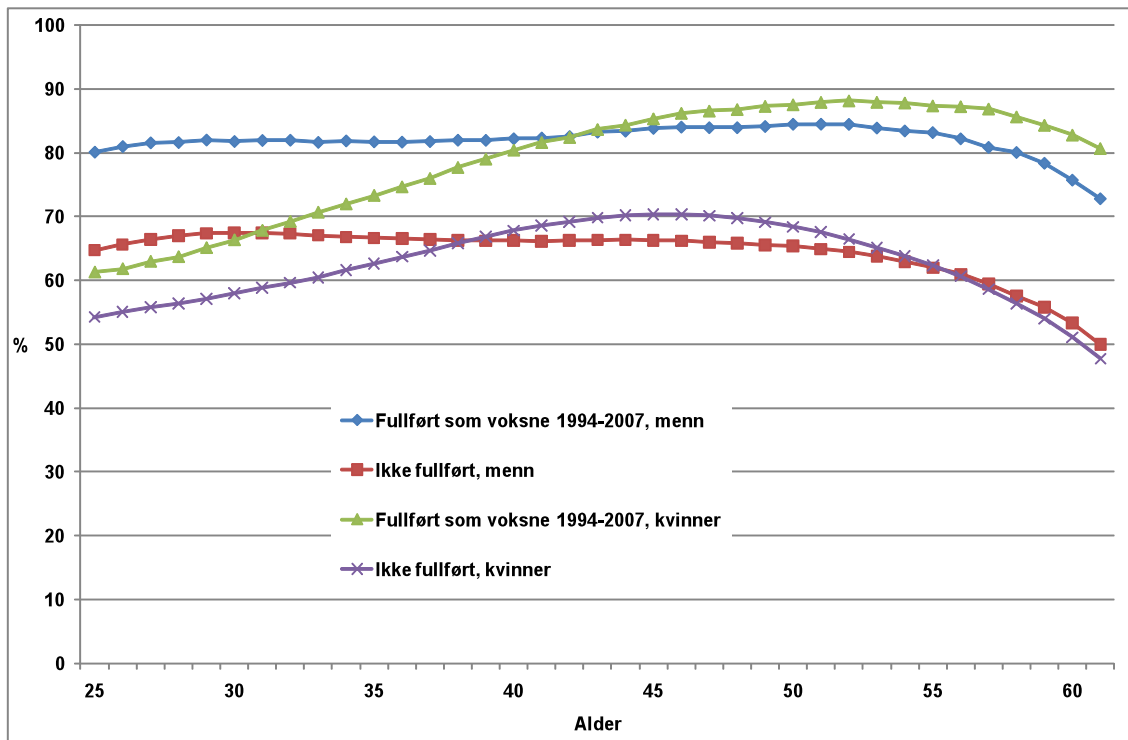
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Kjønn

Vi har sett at de som fullfører som voksne, har betydelig høyere yrkesfrekvens enn de som aldri fullfører. Dette gjelder både menn og kvinner, se Figur 3.4. For kvinner er denne forskjellen mindre enn for menn på lave alderstrinn, men forskjellen øker betydelig over tiden. Kan dette være en positiv virkning av å fullføre videregående som voksen? Det kan vi ikke si noe sikkert om. Yrkesfrekvensen for begge de to gruppene kvinner øker over tiden, fram til om lag fylte 50 år. Utviklingen kan også påvirkes av eventuell ulik sammensetning av de to gruppene kvinner.

For menn som fullfører videregående utdanning som voksne, er utviklingen i yrkesfrekvensen mer flat enn for kvinner. For de som ikke fullfører viser yrkesfrekvensen en svakt fallende tendens.

Figur 3.4 Samlet yrkesfrekvens etter alder. 2. halvår. Har/har ikke fullført videregående som voksne. Kvinner og menn. Prosent



N = 16.724.277 personer/år. Personer som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

3.2.4 Voksne som har fullført videregående som voksne

Fullføring basert på yrkespraksis

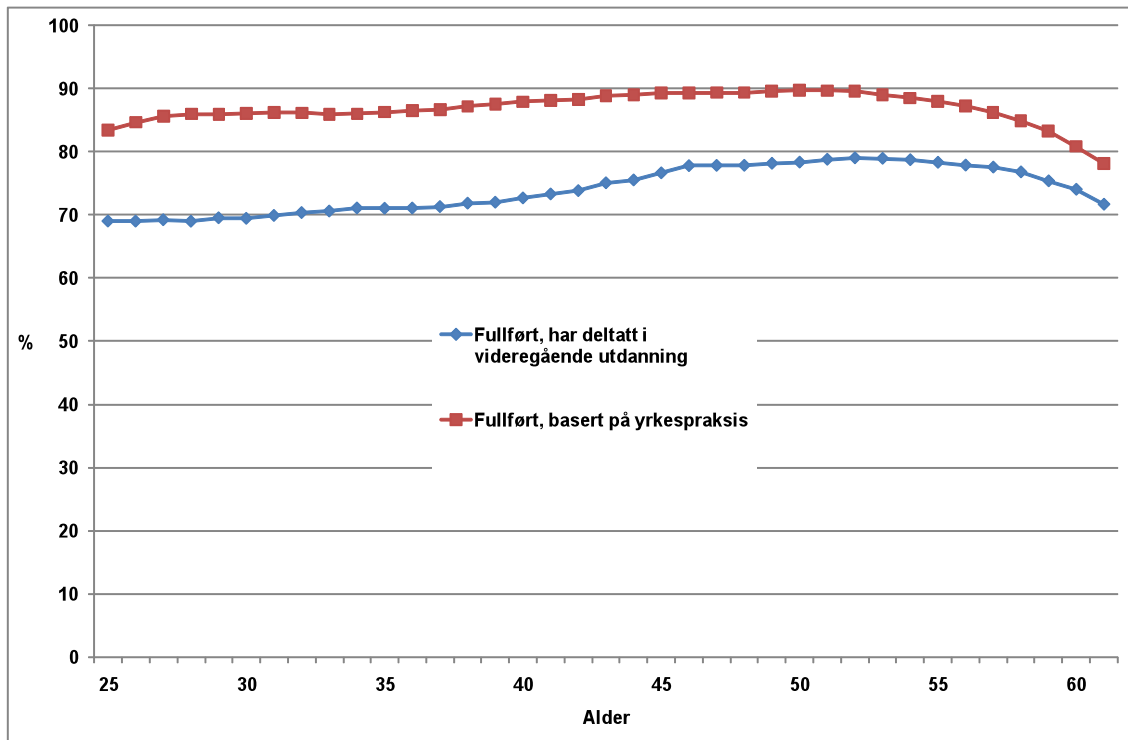
Vi avgrensner oss nå til de som har fullført videregående utdanning som voksne og studerer forskjeller mellom dem som har deltatt og dem som ikke har deltatt i videregående utdanning. Den sistnevnte gruppen må ha fullført videregående basert på yrkespraksis (§20-ordningen, praksiskandidat). Som tidligere nevnt vil antakelig også noen av dem som har deltatt i videregående utdanning, ha fullført ved å ta fagprøve/svennebrev basert på yrkespraksis, men disse får vi ikke identifisert i det datamaterialet vi har nå.

Den gruppen som ikke har deltatt i noe videregående utdanning, må bestå av personer som har fullført videregående basert på yrkespraksis. Figur 3.5 viser at disse har langt høyere yrkesfrekvens enn resten av gruppen som har tatt videregående som voksne. Det er også en svak økning i yrkesfrekvensen over tid, opp til 50 år.

Disse har antakelig i stor grad etablert seg i arbeidslivet frem til fylte 24 år. Senere har de ønsket å synliggjøre og få dokumentert sin realkompetanse i form av et fagbrev/svennebrev. Krav om formalkompetanse oppleves som av økende viktighet i arbeidslivet.

De som har deltatt i videregående, har lavere yrkesfrekvens i det året de fylte 25 enn de som ikke har deltatt i utdanning. Denne gruppen har en klar økning i yrkesfrekvensen med økende alder, opp til om lag 55 år.

Figur 3.5 Samlet yrkesfrekvens etter alder. 2. halvår. Fullført med eller helt uten registrert deltagelse i videregående utdanning. Prosent



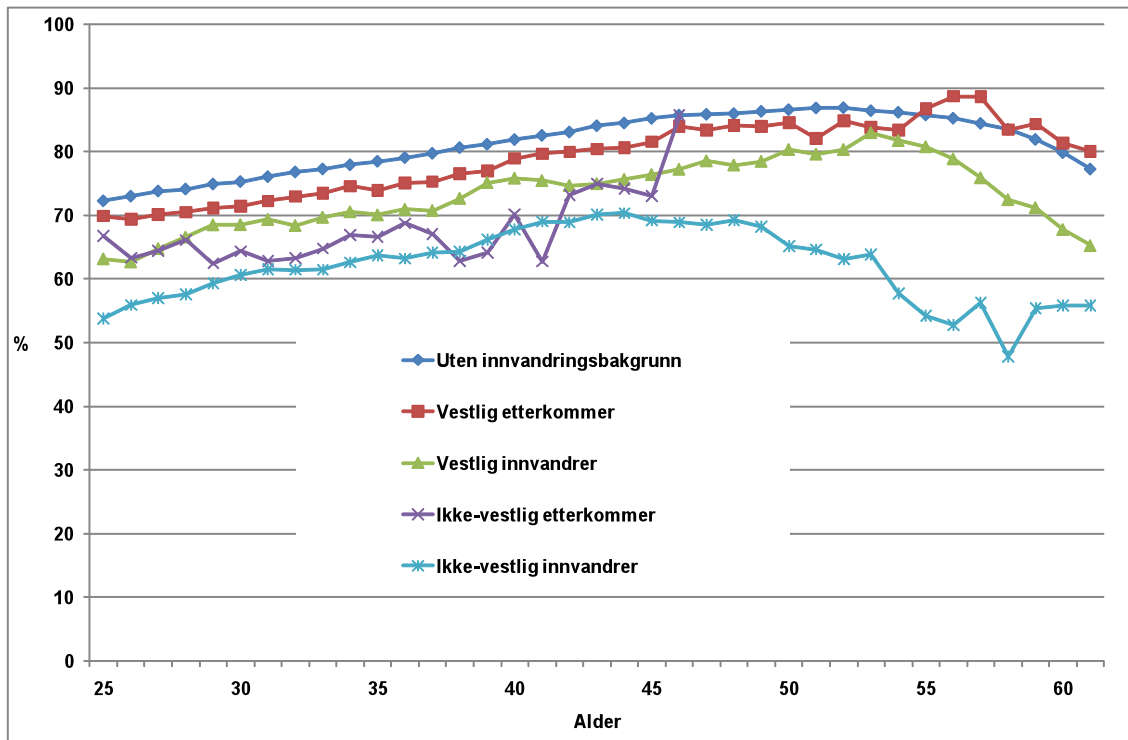
N = 1.749.780 personer/år. Personer som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Innvandring

Vi har også sett på yrkesfrekvensen for ulike grupper definert ut fra innvandringskategori og landbakgrunn, se Figur 3.6. Alle som figuren omfatter, har fullført videregående utdanning som voksne. Norskfødte med norsk landbakgrunn har stort sett høyest yrkesfrekvens. Ikke-vestlige innvandrere har lavest yrkesfrekvens. Den synker også sterkt etter fylte 50 år. Grunnet små tall i enkelte år og grupper, gjør kurvene en del tilfeldige hopp og sprett.

Figur 3.6 Samlet yrkesfrekvens etter alder. 2. halvår. Ulike grupper definert ut fra innvandringskategori og landbakgrunn. Prosent



N = 1.749.780 personer/år. Personer som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

3.3 Antall dager i arbeid per arbeidstaker

3.3.1 Innledning

I dette avsnittet vil vi belyse utviklingen i antall dager som personer har vært i et arbeidstakerforhold (en kobling mellom en arbeidstaker og en arbeidsgiver), i 2. halvår hvert år.

Vi har beregnet antall dager hvert kvartal for alle arbeidstakerforhold en person har hatt. Når en person har flere arbeidsgivere samtidig, må overlappende perioder identifiseres slik at vi kan beregne netto antall dager som hver person har vært i et arbeidstakerforhold; ett eller flere.

Antall dager per arbeidstaker sier mer om *omfanget* av arbeidstakerforholdene enn yrkesfrekvensen, som bare angir om en har vært i arbeid. Det sier også noe om *stabiliteten* i den enkeltes tilknytning til arbeidslivet. Personer med sporadiske og kortvarige arbeidsforhold vil ventelig få registrert få arbeidsdager.

Vi viser først hvordan antall dager per arbeidstaker varierer for de fire gruppene av voksne, se avsnitt 3.3.2.

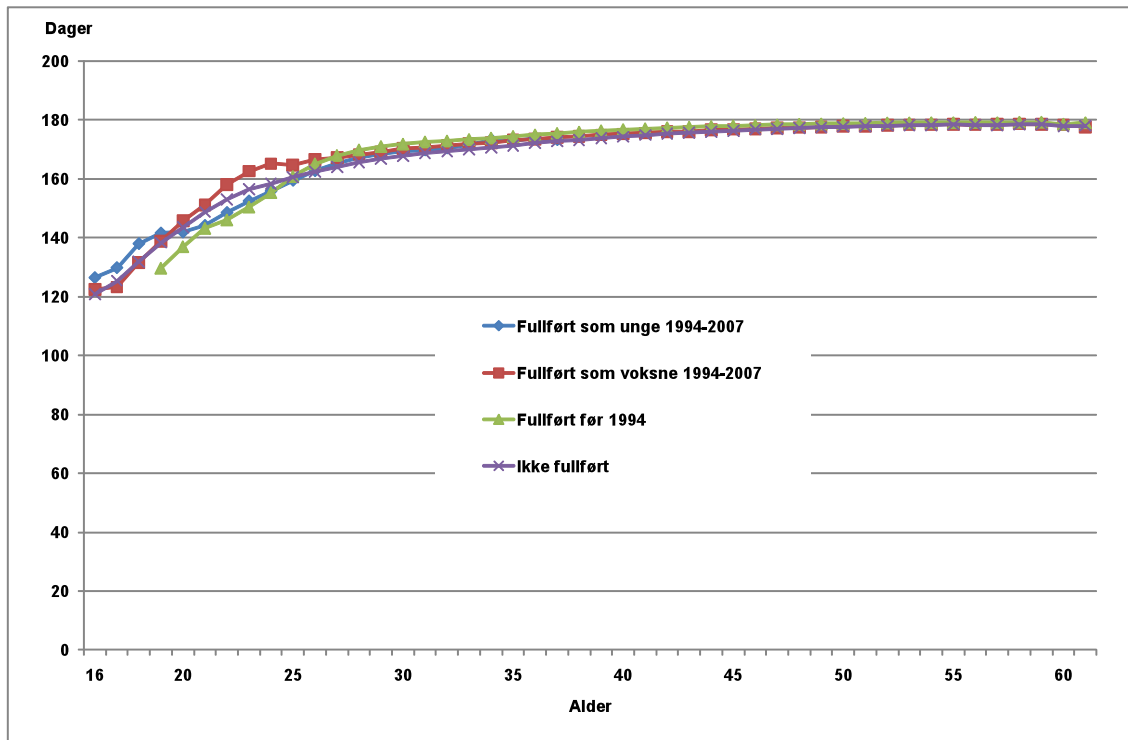
Deretter studerer vi utviklingen for voksne som ikke har fullført videregående som unge.

Til sist ser vi på utviklingen for ulike grupper av de som har fullført videregående utdanning som voksne.

3.3.2 Voksne

De fire gruppene i Figur 3.7 har en nokså lik utvikling i antall dager per arbeidstaker i 2. halvår i perioden 1994-2007. Etter 25 år er det nesten identisk antall dager per arbeidstaker i de fire

Figur 3.7 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per arbeidstaker, etter alder. 2. halvår. Har/har ikke fullført videregående utdanning.



N = 25.410.946 personer/år. Arbeidstakere som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 15 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

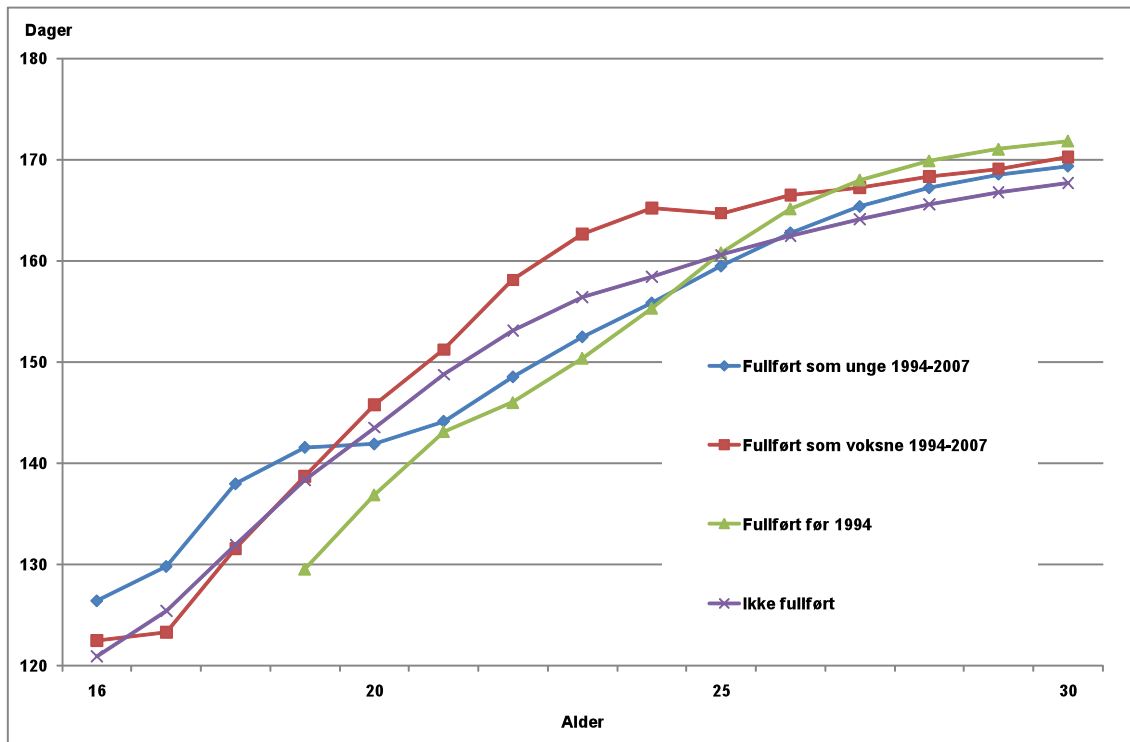
gruppene. Forskjellene mellom gruppene som vi viste i Figur 3.1 gjenspeiles ikke i Figur 3.7. Dette tyder på at hvorvidt en får jobb, kan variere betydelig, men når en først har fått en jobb, er det liten variasjon i jobbets varighet i dager.

Det er imidlertid en viss variasjon mellom de fire gruppene før det året en fyller 25 år. Dette er for mange en periode med kortvarige arbeidsforhold, ofte avbrutt av perioder med utdanning. Vi har forstørret denne delen av Figur 3.7 i Figur 3.8.

Alle gruppene har et lavt antall dager per arbeidstaker i 16-17-18 års alderen, men de som fullfører videregående som unge og er i arbeid, har faktisk høyest antall dager. Det flater ut ved inngangen til 20-årene og ligger lavere enn for de som fullfører som voksne fram til det året de fyller 27 år. Deretter utvikler antall dager seg nokså likt. Forskjellen i utviklingen skyldes at en betydelig del av de som fullfører videregående som unge går videre til høyere utdanning, og bruker mer tid i utdanningssektoren utover i 20-årene. De som fullfører som voksne har utover i 20-årene brukt flere dager i arbeidslivet.

De som har fullført som voksne har flere dager per arbeidstaker per halvår enn de som ikke har fullført videregående verken som unge eller voksne. Det tyder på en noe mer stabil tilknytning til arbeidslivet for de som senere fullfører videregående som voksne.

Figur 3.8 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per arbeidstaker, etter alder, fra 16 til 30 år. 2. halvår. Har/har ikke fullført videregående utdanning.



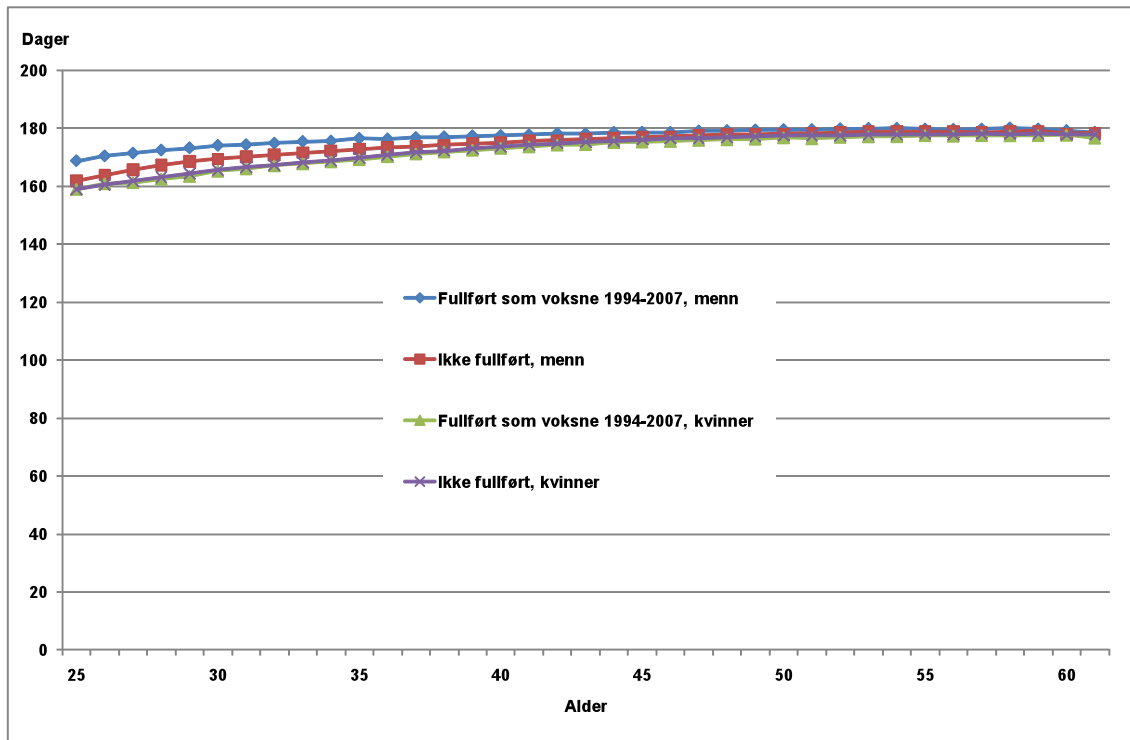
N = 6.527.748 personer/år. Arbeidstakere som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007, observert i samme periode, men bare etter året de fylte 15 år og før året de fylte 31 år

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

3.3.3 Voksne som ikke har fullført videregående som unge

Vi skiller i Figur 3.9 mellom kvinner og menn som ikke har fullført videregående som unge. For menn som har fullført videregående som voksne er det noen flere dager i arbeid som arbeidstaker i 2. halvår enn for menn som ikke har fullført. Dette gjelder i hovedsak for aldersintervallet 25-35 år. For kvinner er det nesten ingen forskjell.

Figur 3.9 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per arbeidstaker, etter alder. 2. halvår. Har/har ikke fullført videregående utdanning som voksne. Kvinner og menn.



N = 10.946.296 personer/år. Arbeidstakere som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

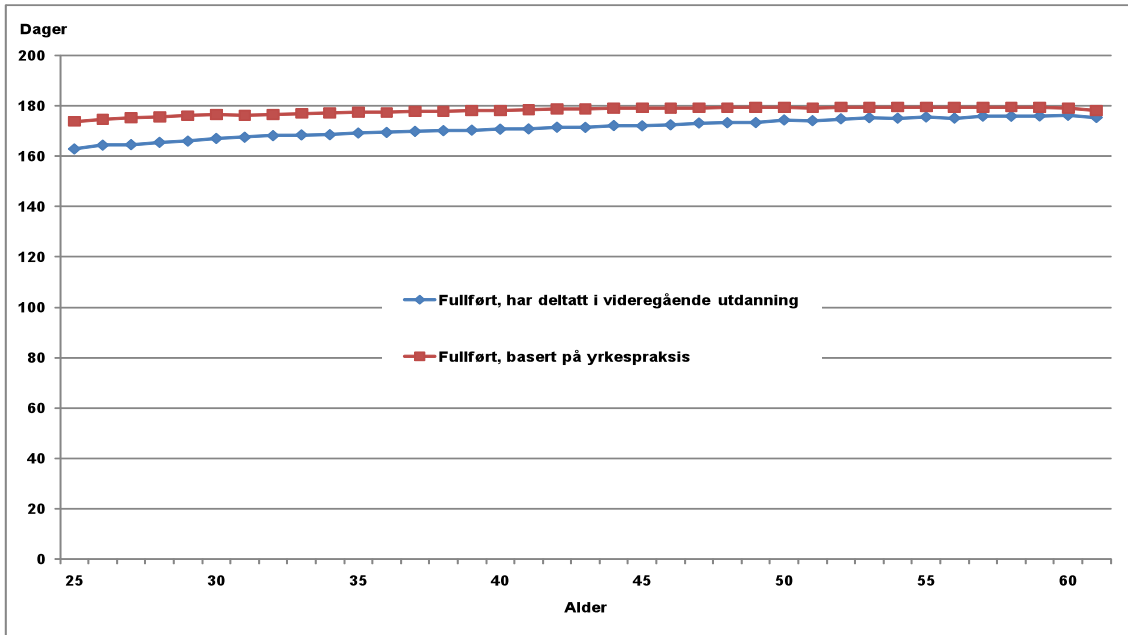
Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

3.3.4 Voksne som har fullført videregående som voksne

Figur 3.10 viser at de som har fullført videregående som voksne basert på praksis, har noe flere dager i et arbeidsforhold i høsthalvåret enn de som har fullført som voksne og som har deltatt i videregående utdanning. Forskjellen avtar med økende alder.

Gruppene som er definert ut fra innvandringskategori og landbakgrunn, viser også en nokså lik utvikling i antall dager i et arbeidstakerforhold, se Figur 3.11. Norskfødte med norsk landbakgrunn ligger stort sett høyest og ikke-vestlige innvandrere lavest. Alle gruppene viser en tendens til økende antall dager per arbeidstaker med økende alder.

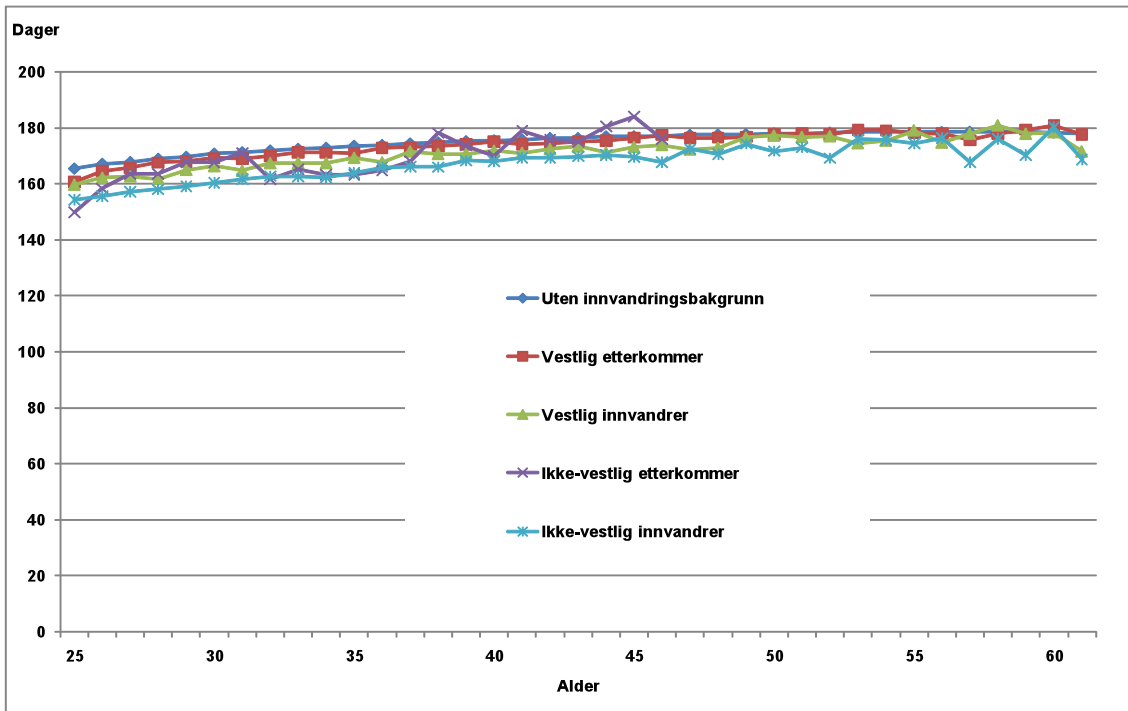
Figur 3.10 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per arbeidstaker, etter alder. 2. halvår. Fullført med eller helt uten registrert deltagelse i videregående utdanning.



N = 1.398.547 personer/år. Arbeidstakere som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode, men bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur 3.11 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per arbeidstaker, etter alder. 2. halvår. Har fullført videregående utdanning som voksne. Ulike grupper definert ut fra innvandringskategori og landbakgrunn. Prosent



N = 1.398.547 personer/år. Arbeidstakere som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode, men bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

3.4 Antall dager i arbeid og trygd per person

3.4.1 Innledning

Vi benytter i dette avsnittet de samme beregninger for totalt antall dager i ett eller flere arbeidsforhold i 2. halvår som i avsnitt 3.3. Istedenfor å studere antall dager per arbeidstaker, ser vi her på antall dager per person. Dette gjennomsnittstallet vil avspeile både yrkesfrekvensen og antall dager per arbeidstaker.

Siden antall dager per arbeidstaker viser lite variasjon blant voksne, vil det være variasjonen i yrkesfrekvensen som vil prege utviklingen i antall dager i arbeid per person.

Antall dager som mottaker av uførepensjon per år er også beregnet. I avsnitt 3.4.3 viser vi hvordan antall uføredager per person varierer med alder.

3.4.2 Arbeid

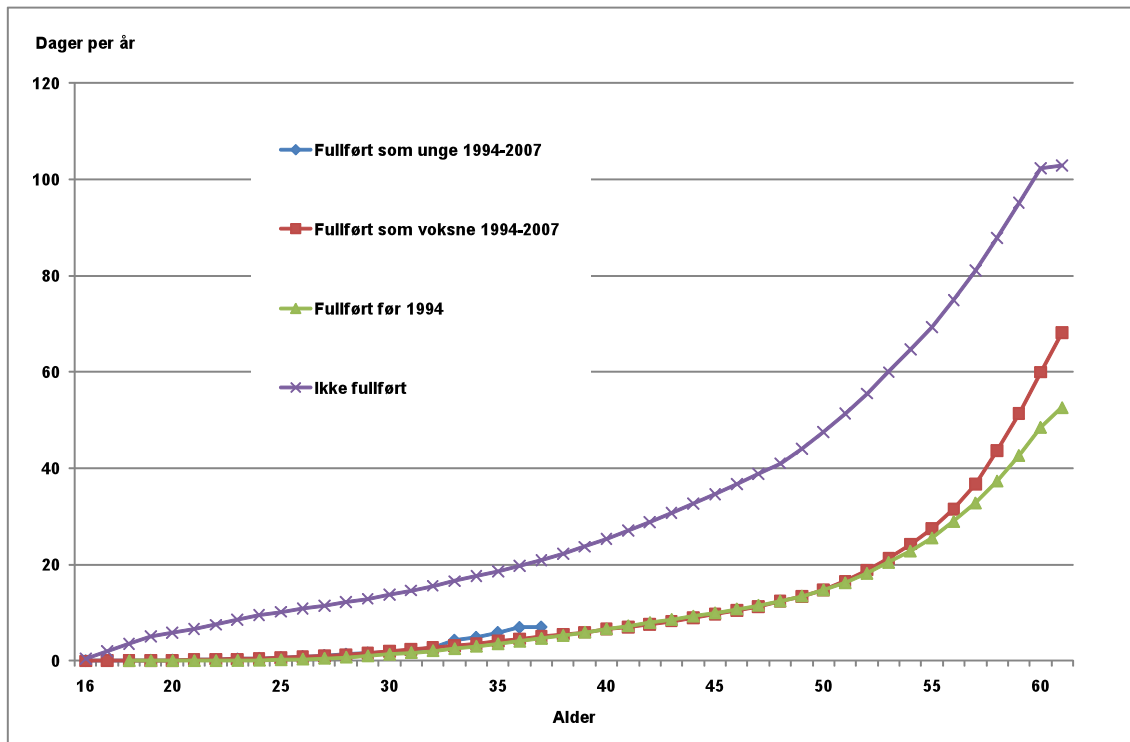
Vi har i vedlegg 5 vist utviklingen i antall arbeidsdager per person. Figurene ligner til forveksling Figur 3.1, Figur 3.4, Figur 3.5 og Figur 3.6. Årsaken er som vist i avsnitt 3.3 at antall dager per voksen arbeidstaker i liten grad varierer.

3.4.3 Trygd

Figur 3.12 viser antall uføredager per år per person i hver av de fire gruppene som var voksne i minst ett år i perioden 1994-2007. Den enkelte person som er ufør et år, er ufør alle dager det året. Fordeles det samlede antall uføredager på alle personer i hver av gruppene, får vi gjennomsnittstall som på figuren som avspeiler uførefrekvensen, dvs. andelen som mottar uførepensjon.

Det er et høyere gjennomsnittlig antall uføredager blant de som aldri har fullført videregående enn for de tre øvrige gruppene som har fullført som unge eller som voksne. Forskjellen er betydelig allerede før det året en fyller 25 år, og øker fram til om lag det året en fyller 50 år. Deretter øker antall uføredager per person kraftig også for de som fullfører, og særlig for dem som fullfører som voksne.

Figur 3.12 Gjennomsnittlig antall uføredager¹⁾ per år person, etter alder. 2. halvår. Har/har ikke fullført videregående utdanning.



N = 30.444.984 personer/år. Personer som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007, observert i perioden 1996-2007 og bare etter året de fylte 15 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

¹⁾ Har bare uføredager tilbake til 1996 og har tilpasset beregningene til dette.

3.5 Effekten av å ta videregående som voksen på arbeid og trygd⁴

3.5.1 Innledning

I denne delen undersøker vi effekten av å fullføre videregående utdanning som voksen på antall dager i arbeid per år og antall dager per år som mottaker av uførepensjon.

Analyser viser at sannsynligheten for å bli ekskludert fra videre utdanning eller arbeidsliv som ung voksen øker hvis man ikke fullfører videregående opplæring. Falch og Nyhus (2009) fant at sysselsettingen er høyere etter fullført videregående opplæring. For 1994-kohorten var i gjennomsnitt 83 prosent av dem som hadde fullført videregående sysselsatt i 2006, mens det var tilfellet for kun 68 prosent av de som ikke hadde fullført.

Videre fant forfatterne at blant dem som hadde fullført videregående innen fem år, var så å si ingen uføretrygdet. Derimot var andelen uføretrygdete på 2-4 prosent blant de som ikke hadde fullført videregående opplæring. Forfatterne kunne ikke konkludere med at redusert uførhet skyldtes videregående utdanning eller seleksjon i utdanningssystemet.

Fevang og Røed (2006) undersøkte hva som påvirker sannsynligheten for å bli ufør, og fant at uføresannsynligheten er lavere jo høyere utdanning man har. Dette kan tyde på at videregående opplæring til en viss grad beskytter mot uførhet, men sammenhengen kan også skyldes selvseleksjon ved at de som har størst sannsynlighet for å arbeide senere i større grad velger å ta videregående.

Spørsmålet i det følgende er om også det å fullføre videregående som voksen kan ha slike positive effekter.

3.5.2 Metode

Det er mange faktorer som påvirker valget om å ta videregående utdanning. Disse kan tenkes å være hvor ressurssterk en person er, tilgang på arbeidsplasser osv.

Vi ønsker å finne den isolerte effekten av å gjennomføre videregående som voksen på utfall i arbeidsmarkedet og uføretrygding.

Noen problemer knyttet til å finne denne effekten:

Utelatte variable kan være et problem når vi ikke har data på alle faktorer som påvirker utfall i arbeidsmarkedet og uføretrygding, og som er korrelert med det å ta utdanning. Et eksempel er å få barn. Dette kan påvirke både om man tar utdannelse og om man kommer i arbeid.

I analysen ønsker vi ideelt sett å sammenlikne effekten av å fullføre videregående med det å ikke gjøre det, alt annet likt. Problemet er at alle ikke er like, slik at de som velger å fullføre videregående skiller seg ut fra de som ikke velger å gjøre det. Det kan dermed være en *selvseleksjon* knyttet til hvem som tar videregående utdanning. Dersom det er en bestemt gruppe mennesker med visse egenskaper som tar videregående utdanning, kan regresjonsanalysene gi feilaktig inntrykk av betydningen av å ta slik utdanning. Anta for eksempel at de som tar videregående er mer ressurssterke enn de som ikke gjør det. Da vil effekten av å ta videregående overdrives fordi de som tar videregående har bedre tilknytning til arbeidsmarkedet fordi de er ressurssterke, og ikke fordi de har tatt videregående.

⁴ Vi vil takke Fredrik Willumsen ved Universitetet i Oslo for nyttige kommentarer og gode råd til dette avsnittet.

arbeidsmarkedet påvirke det å fullføre videregående. For eksempel kan dårlig tilknytning til arbeidsmarkedet føre til at man ønsker å ta videregående for å bedre muligheten til arbeid.

Dette er utfordringer som gjør at effekten av å fullføre videregående ikke lett kan isoleres og at man må være forsiktig med å tolke de beregnede modellene som uttrykk for kausale sammenhenger.

For å finne en effekt av å ta videregående opplæring som (til en viss grad) kan begrense problemene beskrevet over og gis en kausal tolkning, gjennomfører vi en regresjonsanalyse med såkalte faste effekter. Denne metoden fanger opp uobserverbare faktorer (heterogenitet) som er konstante over tid, men varierer mellom individer (personspesifikke faste effekter), og uobserverbar heterogenitet som varierer over tid, men er konstant mellom individer (tidsspesifikke faste effekter). Fordelen med denne metoden er at den kontrollerer for uobserverbare faktorer som ikke forandrer seg over tid. En persons evner og motivasjon kan kanskje være en slik faktor. Ulempen med metoden er imidlertid at vi ikke får se effekten av variable som ikke forandrer seg over tid, som for eksempel kjønn og innvandrerbakgrunn. I vår analyse er den sentrale forklaringsvariabelen om man har fullført videregående eller ikke.

Intuitivt er estimering med faste effekter det samme som å estimere en modell med en 0/1-variabel ("dummy") for hvert individ og eventuelt en 0/1-variabel for år. Dette kan uttrykkes som:

$$(1) y_{it} = \beta_0 + \beta_1 D_{fullf\ddot{o}rtvg} + \beta_i X_{it} + \beta_t D_{2t} + \dots + \beta_t D_{n_t} + \beta_i D_{2_i} + \dots + \beta_i D_{n_i} + u_{it}$$

Den avhengige variabelen som skal forklares (y_{it}) er antall dager i arbeid per år og antall dager ufør per år. Forklaringsvariablene består av en 0/1-variabel for om en person har fullført videregående eller ikke, altså om man tilhører deltakergruppa $D_{fullf\ddot{o}rtvg}$. Videre kontrollerer vi for andre faktorer som endres over tid, X_{it} , som kan være alder, bostedssentralitet og om man er i skole eller ikke. Vi inkluderer en dummy, D_t , for hvert år og en dummy, D_i , for hvert individ. D_t kontrollerer for alle faktorer som forandres over tid og er lik og uendret (faste) for alle individer, som for eksempel konjunktursvingninger og nasjonal politikk. D_i er en variabel for hvert individ som kontrollerer for egenskaper ved hvert individ som ikke forandres over tid. Eksempler på slike egenskaper er kjønn, innvandrerstatus, fødselsår og generell bakgrunn. Alle variablene vi har inkludert i analysen er faktorer som påvirker de utfallene vi er interessert i. u_{it} er restleddet som fanger opp alle andre faktorer som påvirker utfall på arbeidsmarkedet.

3.5.3 Utvalg og variable

Datasettet er paneldata for årene 1994-2007 med person/observasjonsår som enhet. I alt er det 53,2 millioner enheter i datasettet. Det er tatt et 2 prosent tilfeldig utvalg av personer som er brukt i regresjonsanalysen.

I analysene av effektene av å ta videregående utdanning som voksne, er datasettet begrenset til personer som ikke hadde fullført denne utdannelsen før det året de fyller 25 år. Vi sammenligner de som har tatt videregående etter det året en fylte 24 år (deltakergruppen) og de som ikke har fullført (kontrollgruppen). Hvert individ er observert fra det året de fyller 25 år og senere, fram til 2007.

Tabell 3.1 Variable i analysen av antall dager per år per person

Variabel	Forklaring
Har fullført videregående	0/1 variabel. 1 hvis fullført
Har fullført videregående, allmenn	0/1-variabel. 1 hvis fullført
Har fullført videregående, yrkesfag	0/1-variabel. 1 hvis fullført
Alder	Alder fra 16 til 69
Alder2	Alder opphøyd i annen
Sentralitet	0/1-variabel. Lik 1 hvis bostedskommune har SSBs sentralitetskategori 6 eller 7
I videregående	0/1-variabel. 1 hvis en person er i videregående gjeldende år
I videregående, allmenn	0/1-variabel. 1 hvis i allmenn
I videregående, yrkesfag	0/1-variabel. 1 hvis i yrkesfag
I folkehøgskole	0/1-variabel. 1 hvis i folkehøgskole
I annen utdanning	0/1-variabel. 1 hvis under annen utdanning, inkludert høyere utdanning

3.5.4 Effekten på arbeidsdager

I Tabell 3.2 viser vi effekten på gjennomsnittlig antall dager i arbeid per år av å ha fullført videregående som voksen, når ulike variable er kontrollert for. I alle regresjonene er person- og tidsspesifikke faste effekter inkludert. I tillegg har vi kontrollert for variable som forandres over tid. "I videregående, allmenn", "i videregående, yrkesfag", "i videregående, uspesifisert", "i folkehøgskole" og "i annen utdanning" fanger opp innlåsningseffekten av å være i skole. I tillegg har vi kontrollert for øvrige variable som kan tenkes å endres over tid. 2-within viser hvor stor andel av variasjonen i arbeidsdager som forklares av modellen med faste effekter⁵.

I regresjonene har vi valgt "clustered standard errors". Fordelen med disse standardavvikene er at de tillater at restleddene kan være korrelerte over tid (autokorrelerte) for hver person, i tillegg til at variansen i restleddene ikke trenger å være konstant (heteroskedastisk).

⁵ Grunnen til at ρ er relativt lav er fordi forklaringskraften er regnet ut etter at effekten av de faste personspesifikke effektene er tatt ut.

Tabell 3.2 *Effekt av videregående på antall dager i arbeid per person per år⁶*

	(1)	(2)	(3)	(4)
Har fullført videregående	8,818969***	10,23133***		
Alder	30,47855***	29,12137***	30,51771 ***	30,41631***
Alder2	-,2806113***	-,2791312***	-,2814626 ***	-,2798152***
I videregående	-53,48864***	-49,36029***		
Sentralitet		20,99201***		
Fullført allmenn			-12,64229*	-2,52674
Fullført yrkesfag			14,09275***	15,18166***
I videregående, allmenn			-61,51559 ***	-66,7423***
I videregående, yrkesfag			-50,60448***	-52,28098***
I videregående uspesifisert			-85,01102***	-86,35754***
I folkehøgskole			-35,05674***	-37,99005*
I annen utdanning				-62,15262***
2- within	0,0650	0,0565	0,0652	0,0689
Antall obsevasjoner (person/observasjonsår)	391298	333777	391298	391298

Fixed effects, STATA 11

Effekten av å ta videregående som voksen er positiv. Å fullføre videregående i voksen alder gir i gjennomsnitt flere arbeidsdager i forhold til å ikke fullføre. I kolonne (1) gir estimatene en effekt på omtrent 9 dager i gjennomsnitt per person per år av å fullføre videregående, alt annet likt. Dette svarer til en økning i sysselsettingen ved å fullføre som voksen på 4,6 prosent per person per år, gitt at en ikke har fullført som ung. Dette angir de 9 dagene per år i prosent av gjennomsnittlig antall arbeidsdager per person per år i aldersintervallet 25-69 år for voksne som ikke har fullført videregående innen 2007.

Alder har positiv, men avtakende effekt på antall arbeidsdager. Antall arbeidsdager per person øker med alder, men etter et viss alder arbeider man mindre.

⁶ Vi har valgt å bare oppgi resultatene fra regresjon med faste effekter fordi Hausmann test avviser nullhypotesen om at "random effects"-modell er lik modell med faste effekter.

Effekten av å delta i videregående utdanning er som ventet negativ. Mens man er under utdanning arbeider man i gjennomsnitt ca. 53 dager mindre i året enn om man ikke er det.

I kolonne (2) viser estimatene at en person som bor sentralt jobber flere dager per år enn hvis personen bor mer usentralt. En årsak til dette kan være at det er bedre tilgang på arbeid i sentrale strøk.

Dersom vi deler effekten av videregående i allmenn og yrkesfag (3) ser vi at effekten er positiv og stor for yrkesfag, mens den er negativ for allmenn. En årsak til dette kan være at de som fullfører allmenn går videre til høyere utdanning istedenfor å gå ut i arbeid. I (4) er variabelen ”i annen utdanning” inkludert. Resultatet av dette er at det å fullføre allmenn gir usikker effekt på antall dager i arbeid, mens det å være ”i annen utdanning” gir sterk negativ effekt. Det er dermed rimelig å anta at den negative effekten av å fullføre allmenn i noen grad skyldes videre utdanning.

En grunn til at effekten av å ta yrkesfag er relativt sterk, kan være at de som velger å ta fagbrev/svennebrev gjør dette som følge av at de er i jobb og ønsker å få dokumentert sin kompetanse og å bedre arbeidsforholdene, slik som lønn. Disse er dermed allerede godt integrert i arbeidsmarkedet, og regner med å være det i fremtiden. Vi har ikke hatt mulighet til å skille mellom de som bare går opp til prøve i yrkesfag og de som både følger undervisning og går opp til eksamen/prøve. Dersom vi hadde skilt mellom disse gruppene ville vi forvente å se at de som bare går opp til prøve allerede har sterkere tilknytning til arbeidsmarkedet før fullføring og dermed svakere effekt på antall dager i arbeid.

3.5.5 Effekten på uføredager

I Tabell 3.3 har vi estimert effekten av å ta videregående utdanning som voksen på utfall som ufør. Uførhet er målt som antall dager ufør per år. Vi har observasjoner av uførhet for årene 1996-2007. Alle modellene inkluderer både person- og tidsspesifikke faste effekter.

Tabell 3.3 Effekt av å fullføre videregående som voksen på antall dager ufør per person per år

	(5)	(6)	(7)	(8)
			Mann	Kvinne
Har fullført videregående	-12,33008***			
Alder	-4,383018***	-4,417102***	-5,214605***	-18,37851***
Alder2	0,0340735***	0,0347817***	0,0513404***	0,0197942***
Fullført videregående, allmenn		-3,428068	4,607298	-7,725375**
Fullført videregående, yrkesfag		-13,16474***	-12,44039***	-13,77868***
Konstant	145,9909	146,2433	142,2053	773,0452
2- within	0,0498	0,0497	0,0516	0,0492
Antall obs	333998	333998	156112	177886

Fixed effects, Stata 11.

Kolonne (5) viser at det å fullføre videregående som voksen i gjennomsnitt gir omtrent 12 færre dager som ufør per år per person i forhold til å ikke fullføre videregående som voksen. I forhold til gjennomsnittlig antall uføredager per person per år for den delen av populasjonen som ikke fullfører videregående, utgjør dette en reduksjon på 26 prosent ved å fullføre videregående. Som nevnt i innledningen kan denne effekten skyldes flere ting. En forklaring kan være at det å ta videregående kan beskytte mot uførhet fordi arbeidsforholdene forbedres. For eksempel vil det å ta fagbrev ofte gi rett til høyere lønn og bedre arbeidsforhold. En annen teori er at de som gjennomfører videregående er de som har størst utbytte av det, nemlig de som forventer at ikke mange fremtidige arbeidsdager vil gå vekk i uførhet. Personer som velger å fullføre videregående selekteres dermed fra en gruppe med lavere risiko for å bli ufør.

Alder har en negativ, men tiltakende effekt på uførhet. Når type videregående utdanning inkluderes i kolonne (6) viser resultatene at det å fullføre yrkesfag gir sterkere negativ effekt på dager ufør enn det å fullføre allmenn.

Hvis vi sammenlikner menn og kvinner, viser resultatene i (7) og (8) at det å fullføre videregående gir større effekt på uførhet for kvinner enn for menn. Dette kan tyde på at det å fullføre videregående beskytter kvinner mot uførhet i større grad enn menn.

3.6 Oppsummering

De som fullfører videregående utdanning som voksne har betydelig høyere yrkesfrekvens enn de som aldri fullfører, helt fra det året de fylte 20 år og til det året de fyller 61 år. En del av forskjellen i yrkesfrekvens er skapt før det året de fyller 25 år. Forskjellen kan derfor ikke bare skyldes at den ene gruppen fullfører videregående som voksne, den andre ikke. Det er imidlertid en økende forskjell over i tiden.

Både kvinner og menn har betydelig høyere yrkesfrekvens for de som fullfører videregående utdanning som voksne enn for de som ikke fullfører innen 2007.

De som fullfører videregående som voksne basert på yrkeserfaring og uten å ha deltatt i videregående utdanning, har høyere yrkesfrekvens enn andre som har fullført som voksne. Forskjellen avtar over tiden, ved at de som har deltatt i videregående nærmer seg yrkesfrekvensen til de som har fullført basert på yrkespraksis.

Norskfødte med norsk bakgrunn som fullfører som voksne har stort sett høyere yrkesfrekvens fra året de fyller 25 år til året de fyller 61 år, enn personer med innvandrerbakgrunn som fullfører som voksne. Særlig har ikke-vestlige innvandrere som fullfører videregående som voksne, lav yrkesfrekvens. Denne yrkesfrekvensen faller betydelig fra om lag 45 års alder.

Antall dager i arbeid per arbeidstaker viser liten variasjon mellom voksne. Antall dager i arbeid *per person* i populasjonen og de ulike deler av den, avspeiler derfor i hovedsak utviklingen i yrkesfrekvensen. Hvorvidt en får jobb, varierer betydelig mellom gruppene, men når en først har fått en jobb, er det liten variasjon i antall dager en er i arbeid.

Å fullføre videregående som voksen gir en positiv effekt på antall arbeidsdager per person per år. Beregningene tyder på at å fullføre videregående utdanning i voksen alder gir 9 dager mer i arbeid per år per person. Dette svarer til en økning i sysselsettingen ved å fullføre som voksen på 4,6 prosent per person per år, gitt at en ikke har fullført som ung.

Særlig har det å fullføre yrkesfaglig videregående utdanning en positiv effekt. Beregningene tyder på en økning på i gjennomsnitt 14 dager mer i arbeid per år per person, alt annet likt. Dette svarer til en økning i sysselsettingen på 7,2 prosent per person per år ved å fullføre videregående som voksen.

Å fullføre videregående allmennfag som voksen har en negativ virkning på antall dager. Dette skyldes lig videregående i noen grad skyldes videre utdanning. Dette skyldes at personer som tar allmennfag i stor grad går videre til høyere utdanning og dermed i en periode etter fullført videregående har lav yrkesdeltagelse.

Det å være under utdanning medfører en betydelig reduksjon i antall arbeidsdager.

Det å fullføre videregående som voksen gir i gjennomsnitt 26 prosent færre dager som ufør per person per år i forhold til å ikke fullføre videregående som voksen (innen 2007).

4 Virkninger på lønn

4.1 Innledning

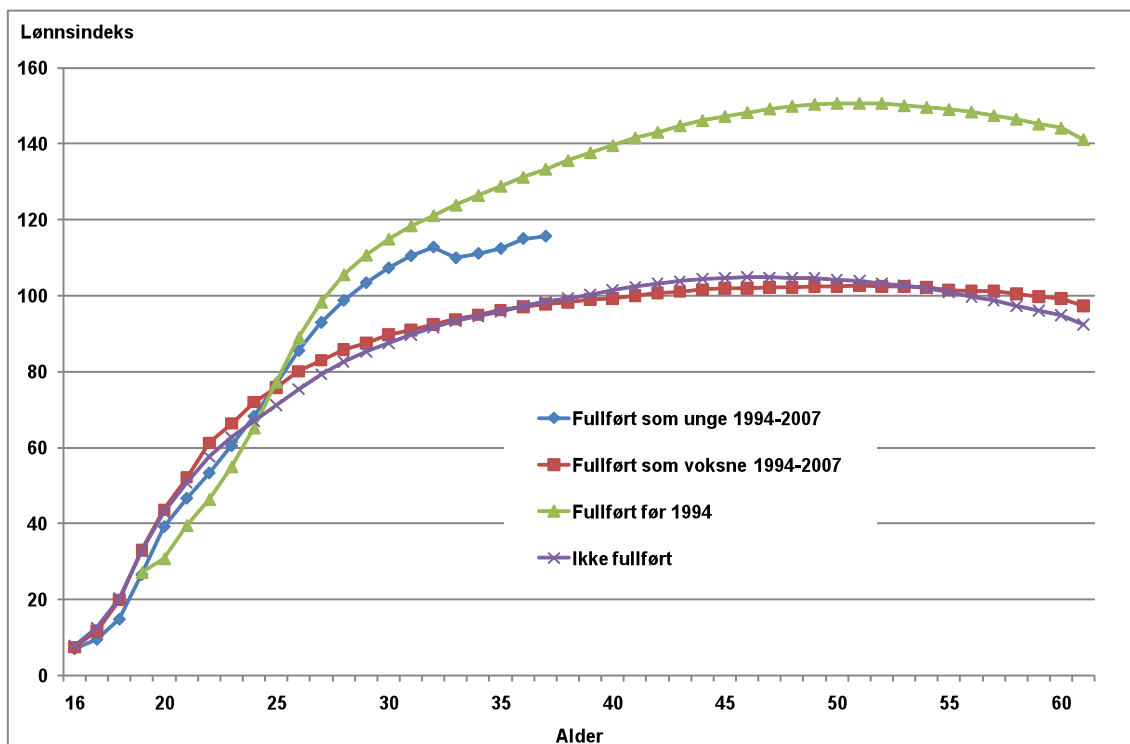
Vi har i datamaterialet lønnssummer fra lønns- og trekkoppgaveregisteret for hvert arbeidstakerforhold hvert år. Vi aggregerer dette over arbeidstakerforhold for å få samlet lønnssum for hver person. For hvert år beregner vi en indeks der gjennomsnittlig lønnssum er lik 100. Hvis eksempelvis en person et år har en verdi på indeksen lik 110, betyr det at personen har 10 prosent høyere lønnssum enn gjennomsnittet det året. Vi velger å bruke en slik indeks som en grov korrigering for inflasjon.

Lønnssummene omfatter kontantlønn og ordinære naturalytelser. Lønnssummen for en person et år kan oppfattes som personens samfunnsøkonomiske bidrag det året.

4.2 Voksne

De fire gruppene voksne får en utvikling i lønnsindekspoeng som vist i Figur 4.1. De som ikke fullførte videregående som unge har en vesentlig lavere utvikling i indekspoeng enn de som fullfører som unge eller som har fullført før 1994. Den sistnevnte gruppen kan inkludere personer som fullførte som voksne før 1994, men de vil være få i forhold til de som fullførte som unge. Likevel har gruppen som fullfører før 1994 den gunstigste lønnsutviklingen. De når et indeksnivå på om lag 150 når de er 50 år, som betyr at de i gjennomsnitt har 50 prosent høyere lønnssum enn gjennomsnittet de år som personene fyller 50 år.

Figur 4.1 *Gjennomsnittlig indeks for lønnssum per arbeidstaker i ulike aldersgrupper. Har/har ikke fullført videregående utdanning. Gjennomsnittlig lønnssum hvert år=100.*



N = 25.410.946 personer/år. Arbeidstakere som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 15 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

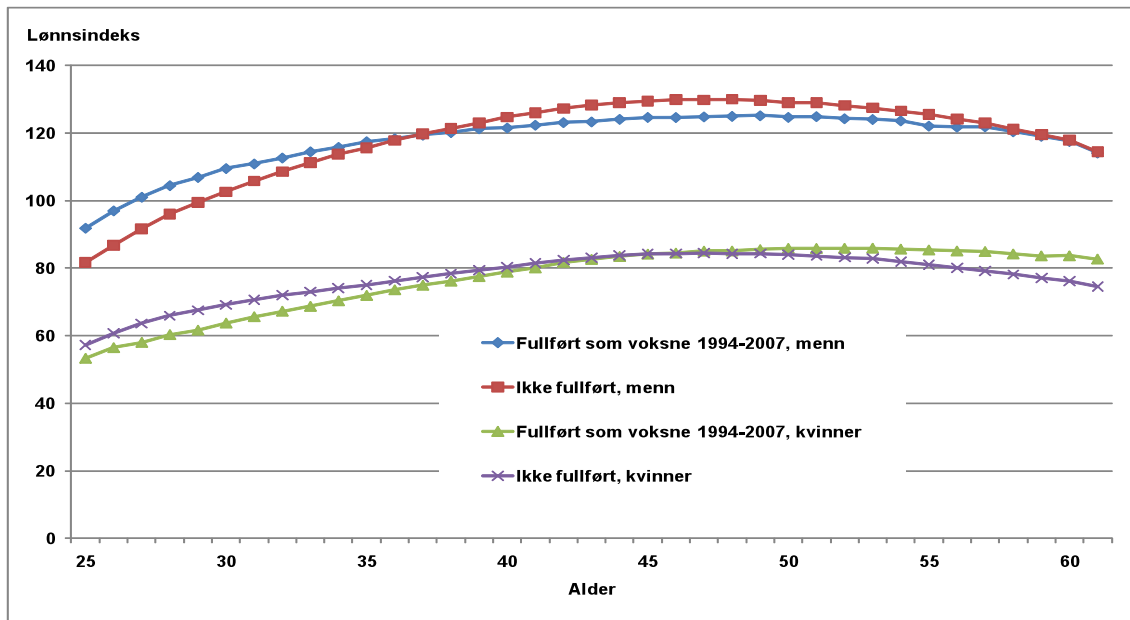
4.3 Voksne som ikke har fullført videregående som unge

De som ikke har fullført videregående som unge, får en nokså lik lønnsutvikling. De som fullfører videregående som voksne får ingen vesentlig endring i sin plassering i lønnspyramiden i forhold til de som ikke fullfører.

Når vi ser på kvinner og menn hver for seg, se Figur 4.2, har menn som fullfører videregående som voksen en dårligere utvikling enn menn som ikke fullfører. Riktignok starter de som fullfører på et høyere lønnsnivå i 25 års alderen. De som ikke fullfører, klatrer imidlertid noe raskere i lønnspyramiden og fra slutten av 30-års alderen ligger de lengre over gjennomsnittet enn de som fullfører som voksne.

For kvinner er det motsatt. De som fullfører videregående som voksne får en raskere lønnsvekst i forhold til gjennomsnittet enn de som ikke fullfører.

Figur 4.2 Gjennomsnittlig indeks for lønnssum per arbeidstaker i ulike aldersgrupper. Har/har ikke fullført videregående utdanning som voksne. Kvinner og menn. Gjennomsnittlig lønnssum hvert år=100.



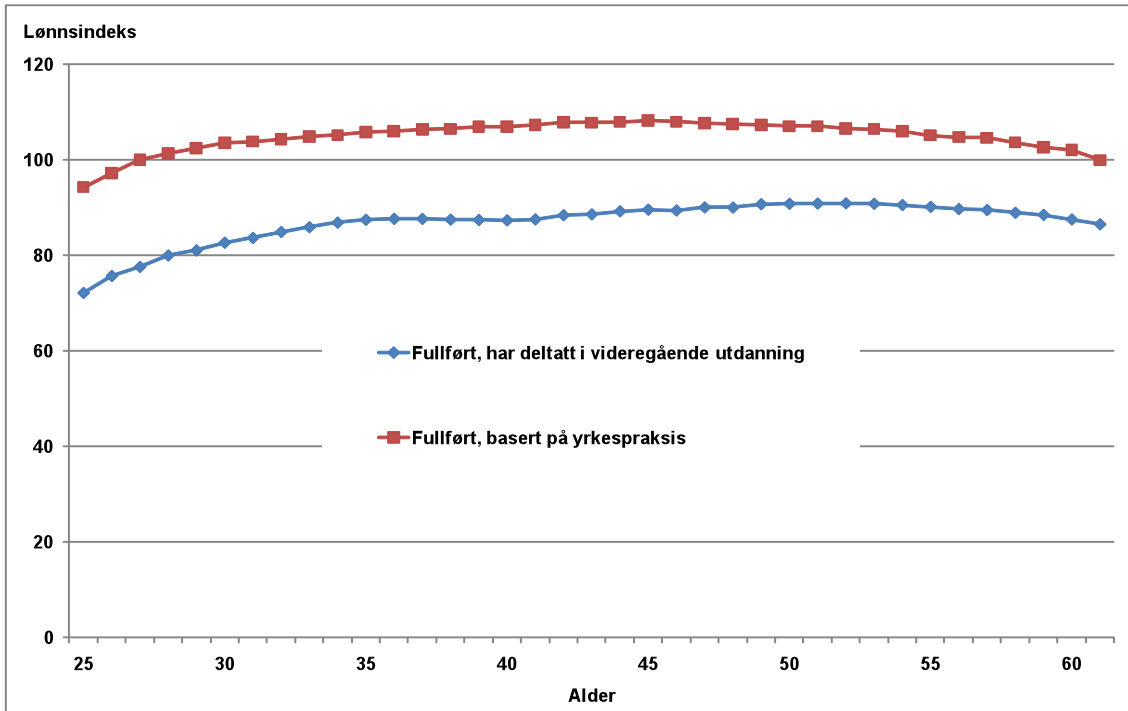
N = 10.946.296 personer/år. Arbeidstakere som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

Figur 4.3 viser at de som har fullført videregående utdanning basert på yrkespraksis, har et klart lønnsforsprang på de som i hovedsak fullfører og har deltatt i videregående utdanning. Forskjellen avtar noe med økende alder.

Figur 4.4 lønnsutviklingen for gruppene som er definert ut fra innvandringskategori og landbakgrunn. Vi ser på lønnsutviklingen for disse gruppene blant de som har fullført videregående utdanning som voksne. Også for lønnssummene ligger norskfødte med norsk landbakgrunn stort sett høyest og utenlandsfødte med ikke-vestlig landbakgrunn lavest. Forskjellene avtar noe med økende alder. Alle gruppene viser en tendens til økende lønn i forhold til gjennomsnittet med økende alder, men økningen avtar og flater ut i 50-års alderen.

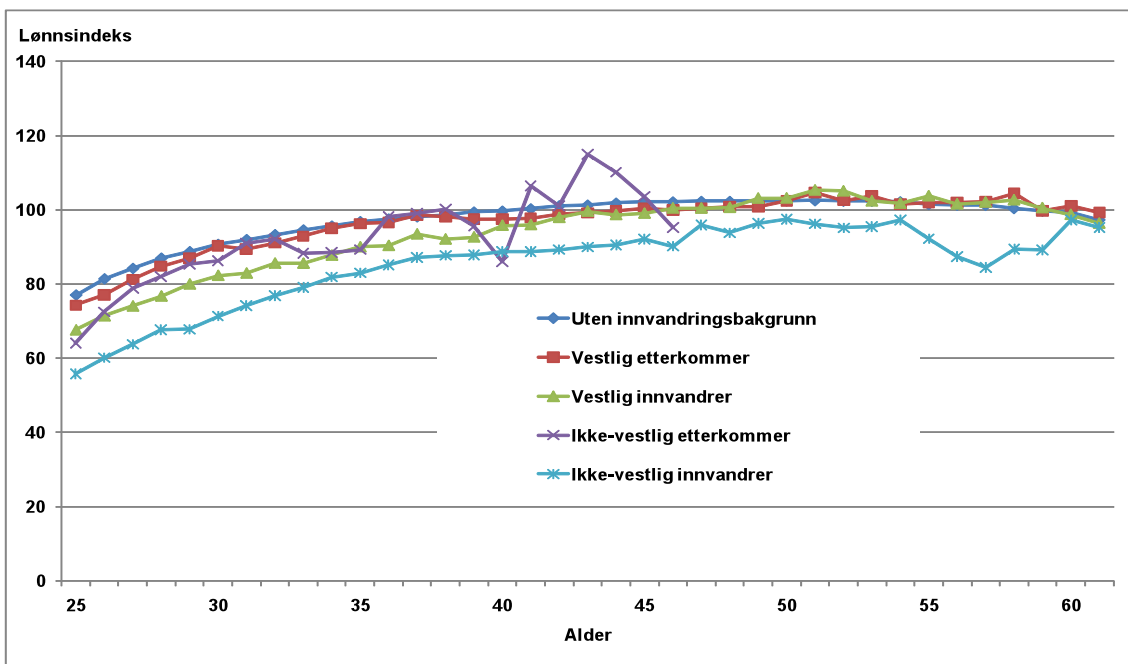
Figur 4.3 Gjennomsnittlig indeks for lønnssum i ulike aldersgrupper. Fullført med eller helt uten registrert deltagelse i videregående utdanning. Gjennomsnittlig lønnssum hvert år=100



N = 1.398.547 personer/år. Arbeidstakere som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode, men bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

Figur 4.4 Gjennomsnittlig indeks for lønnssum i ulike aldersgrupper. Ulike grupper definert ut fra innvandringskategori og landbakgrunn. Gjennomsnittlig lønnssum hvert år=100.



N = 1.398.547 personer/år. Arbeidstakere som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode, men bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba

4.4 Effekten på lønssummen

I Tabell 4.1 har vi estimert effekten av å ta videregående som voksen på lønnsindeksen. Alle modellene inkluderer både person- og tidsspesifikke faste effekter.

Effekten på lønssummen av å fullføre videregående utdanning som voksen er positiv. I kolonne (1) viser resultatene at det å fullføre videregående som voksen gir høyere lønnssum, sammenliknet med å ikke fullføre, alt annet likt.

Å være under utdanning gir en negativ effekt på lønssummen, alt annet likt. I kolonne (2) viser resultatene at bostedssentralitet er en viktig forklaringsfaktor for lønn. Dersom en person bor sentralt vil hun ha høyere lønn enn hvis hun bodde usentralt.

I kolonne (3) deles effekten av å fullføre videregående inn i å fullføre allmennfag og yrkesfag. Som for tilfellet med dager i arbeid, viser resultatene at effekten på lønn av å fullføre yrkesfag er sterk og positiv, mens den er usikker og negativ for allmennfag. Som tidligere kan noe av grunnen til dette være at personer som tar allmennfag i stor grad går videre til høyere utdanning. Når variabelen ”i annen utdanning” inkluderes i (4), ser det ut til at effekten av allmennfag blir mindre negativ - selv om effekten er usikker.

- Proba samfunnsanalyse -
Utfall på arbeidsmarkedet for voksne som fullfører videregående utdanning

Tabell 4.1 Effekt av å fullføre videregående som voksen på lønnsindeks

	(1)	(2)	(3)	(4)
Har fullført videregående	2,537025***	2,57864***		
Alder	10,51008***	10,36008***	10,53121***	10,5032***
Alder2	-,0925924***	-,0970676***	-,0929754***	-,0924819***
I videregående	-17,40049***	-16,07236***		
Sentralitet		8,781513***		
Fullført videregående, allmenn			-5,320661	-2,612948
Fullført videregående, yrkesfag			3,698416***	3,987729***
I videregående, allmenn			-17,56037***	-19,14284***
I videregående, yrkesfag			-17,54703***	-18,01765***
I videregående uspesifisert			-32,00725***	-32,06186***
I folkehøgskole			-1,479394	-2,669678
I annen utdanning				-21,37868***
Konstant	-163,9089	-159,0482	-164,1839	-163,5205
2- within	0,0478	0,0462	0,0479	0,0534
Antall observasjoner	237674	203666	237674	237674

Litteratur

Bratsberg, Bernt, Oddbjørn Raaum, Knut Røed og Hege Marie Gjefsen (2010): *Utdannings- og arbeidskarrierer hos unge voksne: Hvor havner ungdom som slutter skolen i ung alder?* Rapport 3/2010, Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning

Econ (2008): *Adult training: what can we learn from Europe?* Rapport 2008-107

Econ (2009): *Hvorfor blir det flere unge uføre?* Rapport 2009-117

Falch, Torberg, Anne Borge Johannesen og Bjarne Strøm (2009): *Kostnader av frafall i videregående opplæring*. SØF-rapport nr. 08/09, Senter for økonomisk forskning AS

Falch, Torberg og Ole Henning Nyhus (2009): *Frafall fra videregående opplæring og arbeidsmarkedstilknytning for unge voksne*. SØF-rapport nr. 07/09, Senter for økonomisk forskning AS

Falch, Torberg og Ole Henning Nyhus (2010): *Sykefravær og frafall fra videregående opplæring*. Notat til Kunnskapsdepartementet, Senter for økonomisk forskning AS

Falch, Torberg, Lars-Erik Borge, Päivi Lujala, Ole Henning Nyhus og Bjarne Strøm (2009): *Årsaker til og konsekvenser av manglende fullføring av videregående opplæring*. SØF-rapport nr. 03/10, Senter for økonomisk forskning AS

Fevang, Elisabeth og Knut Røed (2006): *Veien til uføretrygd i Norge*. Rapport 10/2006, Stiftelsen Frischsenteret for samfunnsøkonomisk forskning

Gabrielsen, Egil (2008): "Basisferdigheter og sysselsetting – sammenheng og konsekvenser". *Søkelys på arbeidslivet*, 2/2008, årgang 25, Institutt for samfunnsforskning

Heggen, K., G. Jørgensen og G. Paulgaard (2003): *De andre: Ungdom, risikosoner og marginalisering*. Bergen 2003

Hernes, Gudmund (2010): *Gull av gråstein. Tiltak for å redusere frafall i videregående opplæring*. Fafo-rapport 2010:03

Hægeland, Torbjørn (2003): "Økonomisk avkastning av utdanning". I: *Utdanning 2003 - ressurser, rekruttering og resultater*. Statistiske analyser 60, Statistisk sentralbyrå

Høst, Håkon (red.) (2010): *Fag- og yrkesopplæringen i Norge – noen sentrale utviklingstrekk (2). Rapport 2/2010, NIFU STEP*

Jørgensen, Tor (2003): "Overgangen utdanning – arbeid". I: *Utdanning 2003 - ressurser, rekruttering og resultater*. Statistiske analyser 60, Statistisk sentralbyrå

Markussen, Eifred og Per O. Aamodt (2003): "Gjennomstrømning i utdanningssystemet". I: *Utdanning 2003 - ressurser, rekruttering og resultater*. Statistiske analyser 60, Statistisk sentralbyrå

Markussen, Eifred, Berit Lødding og Nina Sandberg (2007): "Bortvalg og kompetanse i videregående opplæring". I: *Utdanning 2007 – muligheter, mål og mestring*. Statistiske analyser 90, Statistisk sentralbyrå

NOU (2008:18): *Fagopplæring for framtida*. Norges offentlige utredninger 2008:18

Røed, Knut and Morten Nordberg (2000): *Have the Relative Employment Prospects for the Low-Skilled Deteriorated After All?* MEMORANDUM No 19/2000. Department of Economics, University of Oslo

Røed, Knut and Tao Zhang (1999): *What Hides Behind the Rate of Unemployment? Micro Evidence from Norway*. MEMORANDUM No 07/99. Department of Economics, University of Oslo

SSB (1989): *Standard for utdanningsgruppering i offentlig norsk statistikk. Revidert 1989.* Standarder for norsk statistikk 7. Statistisk sentralbyrå

SSB (2001): *Norsk standard for utdanningsgruppering. Revidert 2000.* C 617. Statistisk sentralbyrå

Støren, Liv Anne, Håvard Helland og Jens B. Grøgaard (2007): *Og hvem stod igjen...? Sluttrapport fra prosjektet Gjennomstrømning i videregående opplæring blant elever som startet i videregående opplæring i årene 1999-2001.* Rapport 14/2007, NIFU STEP

Tøsse, Sigvart (2003): "Vaksenopplæring: Utvikling, rekruttering og deltaking". I: *Utdanning 2003 - ressurser, rekruttering og resultater.* Statistiske analyser 60, Statistisk sentralbyrå

Utdanning 2005 - deltakelse og kompetanse. Statistiske analyser 74, Statistisk sentralbyrå

Utdanning 2007 – muligheter, mål og mestring. Statistiske analyser 90, Statistisk sentralbyrå

Utdanning 2009 - læringsutbytte og kompetanse. Statistiske analyser 111, Statistisk sentralbyrå

Utdanningsspeilet 2004, Utdanningsdirektoratet

Utdanningsspeilet 2005, Utdanningsdirektoratet

Utdanningsspeilet 2006, Utdanningsdirektoratet

Utdanningsspeilet 2007, Utdanningsdirektoratet

Utdanningsspeilet 2008, Utdanningsdirektoratet

Utdanningsspeilet 2009, Utdanningsdirektoratet

Vedlegg 1 Datasettet

Datasettet består av alle bosatte i alderen 16-69 år hvert år i perioden 1989-2007. Det er laget ved å kombinere et datasett for perioden 1989-95 og et annet for perioden 1996-2007 fra to tidligere prosjekter. Det er i liten grad påkoblet nye data for herværende prosjekt. En har nøyd seg med å belyse problemstillingene med det eksisterende datamaterialet.

I sammenkoblingen av de to datasettene er personer med utgått personnummer i 1996 fjernet fra alle årsfiler. Dette gir en utvikling i folkemengden fra 1989 til 2007 i datasettet som svarer til publisert statistikk.

For hver person er det informasjon om kjønn, fødselsår, første oppholdsdato ved innvandring, innvandringskategori og landbakgrunn. Dette er informasjon som for den enkelte person er *uendret over tiden*.

Variabelnavn	Forklaring
kjonn	Mann=1, kvinne=2
faar	Fødselsår (to siste sifre)
ungaar	Det året en fylte 24. ungaar=49, 50,...,99, 100, 101,..., 111. Alder er per 31.12

Innvandringsvariablene er vist i vedlegg 3.

I tillegg er det påkoblet informasjon om alder det enkelte år, utdanning, bostedskommune, yrkesaktivitet og trygd. Dette er forhold som for den enkelte kan *endres fra år til år*.

En nærmere forklaring av variablene er gitt i egne vedlegg.

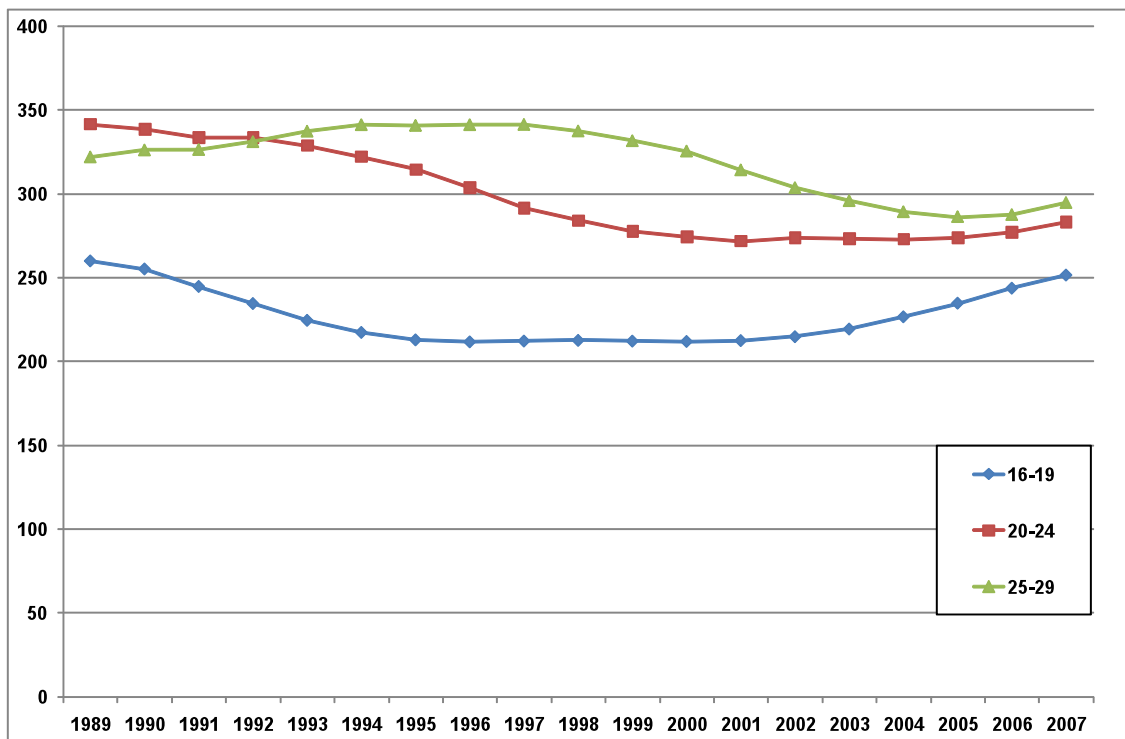
Årsfilene er koblet sammen til en datafil med i alt 4 237 626 unike personer. Noen få personer tas bort i denne koblingen fordi kontroller viser at ulike personer i noen tilfeller må ha fått samme løpenummer. Kontrollene går på at kjønn skal være uendret over tiden og at alder og beregnet botid for innvandrere skal øke med ett år per år. Avvik fra dette har vært sjekket manuelt og noen personer er fjernet fra filen.

Når vi avgrenser til personer som har vært 25 år eller mer i minst ett av årene 1994-2007, står vi igjen med 3 357 964 unike personer.

Alder er alder ved utgangen av året.

Utviklingen i antall personer i tre sentrale aldersgrupper for denne utredningen er vist i figuren og tabellen nedenfor.

Figur VI_1 Antall personer i tre aldersgrupper, 1989-2007. 1000



Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Tabell VI_1 1000 personer. 1989-2007. Aldersgrupper

	16-19	20-24	25-29	30-69	Sum
1989	260	342	322	1968	2892
1990	255	339	326	1972	2892
1991	245	334	326	1974	2879
1992	235	334	331	1988	2887
1993	225	329	337	2004	2895
1994	217	322	341	2026	2907
1995	213	315	341	2049	2918
1996	212	304	341	2066	2923
1997	212	292	341	2093	2938
1998	213	284	338	2123	2957
1999	212	278	332	2157	2979
2000	212	274	325	2185	2997
2001	213	272	314	2212	3011
2002	215	274	304	2244	3036
2003	219	273	296	2273	3062
2004	227	273	289	2303	3091
2005	235	274	286	2331	3126
2006	244	277	287	2361	3169
2007	251	283	295	2395	3224

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Vedlegg 2 Innvandring

Innvandring belyses i registerdataene med tre variable:

Innvandringskategori.

Landbakgrunn.

Første registrerte oppholdsdato.

Innvandringskategori er kodet som følger.

A	Uten innvandringsbakgrunn
B	Førstegenerasjonsinnvandrere uten norsk bakgrunn
C	Andregenerasjonsinnvandrere (norskfødte med to utenlandske foreldre)
D	Utenlandsadopterte
E	Innvandrere med en norskfødt og en utenlandsfødt forelder
F	Norskfødte med en utenlandsfødt og en norskfødt forelder
G	Født i utlandet av norskfødte foreldre

I rapporten inkluderes utenlandsadopterte i gruppe B.

Landbakgrunn er markert med koder fra det enkelte land. Vi har aggregert land til følgende regioner.

1	Har landbakgrunn fra Norge
2	Resten av Norden
3	Resten av Vest-Europa og Nord-Amerika
4	Øst-Europa
5	Resten av verden.

Botid er beregnet for innvandringskategori B, D, E og G, for personer med første registrerte oppholdsdato etter 1. oktober 1964. Det sentrale personregisteret ble etablert i 1964.

Vi bruker i analysen en gruppering av personer med innvandringsbakgrunn som er en kombinasjon av innvandringskategori og landbakgrunn.

Vestlig, norskfødt (vestlig etterkommer)	landbakgrunn 2, 3, 4 og innvandringskategori C, F
Vestlig, utenlandsfødt (vestlig innvandrer)	landbakgrunn 2, 3, 4 og innvandringskategori B, D, E, G
Ikke-vestlig, norskfødt (ikke-vestlig etterkommer)	landbakgrunn 5 og innvandringskategori C, F
Ikke-vestlig, utenlandsfødt (ikke-vestlig innvandrer)	landbakgrunn 5 og innvandringskategori B, D, E, G

Vedlegg 3 Utdanning

Datamaterialet kommer fra perioden 1989-2007. Utdanningsdataene er kodet etter Norsk standard for utdanningsgruppering (NUS), som første gang ble utarbeidet av Statistisk sentralbyrå (SSB) i 1970. Utdanningsdataene for perioden 1989-1995 er kodet etter den reviderte standard fra 1989 (SSB 1989). Vi kaller den her NUS1989. Utdanningsdataene for perioden 1996-2007 er kodet etter den reviderte standarden fra 2000, her kalt NUS2000 (SSB, 2001). NUS2000 innebærer et betydelig brudd med den tidligere standard.

Vi benytter følgende aggregerte utdanningsgruppering (AGUT) for perioden 1989-1995

IAGUT, AGUT		NUS1989
8	Ingen utdanning, førskole	[0,1000>
9	Barneskolenivå	[1000,2000>
10	Ungdomsskolenivå	[2000,3000>
Videregående skole nivå I		
20	Allment fagfelt	[3000,3150> [3160,3200>
21	Folkehøgskole	[3150,3160>
22	Helsevern	[3700,3800>
23	Yrkesfag ellers	[3200,3700>, [3800,4000>
24	Ikke spesifisert	
Videregående skole nivå II		
30	Allment fagfelt	[4000,4150> [4160,4200>
31	Folkehøgskole	[4150,4160>
32	Helsevern	[4700,4800>
33	Yrkesfag ellers	[4200,4700>, [4800,5000>
34	Ikke spesifisert	
40	Universitets- og høgskolenivå og forskernivå	[5000,9000>
50	Ukjent	[9000,9999]

- Proba samfunnsanalyse -
Utfall på arbeidsmarkedet for voksne som fullfører videregående utdanning

Bosatte i alderen 16-69 år fordelt etter igangværende utdanning 1. oktober i perioden 1989-2007 vises i de følgende tabeller.

Bosatte i alderen 16-69 år som er igang med utdanning på videregående nivå 1. oktober, perioden 1989-1995, etter type utdanning. 1000 personer

IAGUT	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Videregående skole nivå I	68,0	71,1	71,6	69,8	69,6	89,4	83,0
20 Allment fagfelt	1,8	3,8	4,2	4,7	6,9	35,0	31,3
21 Folkehøgskole	5,8	5,9	5,8	5,8	5,6	5,4	5,0
22 Helsevern	0,1	0,0	0,1	0,1	0,1	8,3	8,3
23 Yrkesfag ellers	60,3	61,5	61,6	59,2	57,1	40,7	38,4
24 Ikke spesifisert	1,8	3,8	4,2	4,7	6,9	35,0	31,3
Videregående skole nivå II	166,4	171,9	175,3	179,1	175,8	145,7	142,7
30 Allment fagfelt	80,2	82,9	85,1	86,7	86,4	60,4	58,7
31 Folkehøgskole	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
32 Helsevern	4,3	5,3	5,7	6,2	6,1	5,5	5,4
33 Yrkesfag ellers	81,8	83,7	84,6	86,2	83,3	79,8	78,6
34 Ikke spesifisert	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Videregående skole	234,4	243,0	247,0	248,9	245,4	235,1	225,7
Herav i tekniske fagskoler ¹⁾	4,9	5,5	5,6	5,7	5,7	5,1	4,6

¹⁾ Ifølge NUS1989, oppdatert 2001.

- Proba samfunnsanalyse -
 Utfall på arbeidsmarkedet for voksne som fullfører videregående utdanning

Bosatte i alderen 16-69 år som har en utdanning på videregående nivå som sin høyeste fullførte utdanning, 1. oktober hvert år i perioden 1989-1995, etter type utdanning. 1000 personer

AGUT	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Videregående skole nivå I	759,4	747,6	735,2	722,0	712,4	700,3	713,4
20 Allment fagfelt	142,4	138,4	134,8	131,5	128,7	126,3	149,4
21 Folkehøgskole	51,9	49,2	47,5	45,9	42,1	40,6	39,0
22 Helsevern	37,8	37,0	36,1	35,3	34,5	33,5	39,6
23 Yrkesfag ellers	527,3	523,0	516,7	509,3	507,2	499,8	485,3
24 Ikke spesifisert	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Videregående skole nivå II	710,2	746,1	772,8	799,3	825,8	848,2	871,9
30 Allment fagfelt	205,8	213,7	215,3	218,4	221,0	223,7	227,2
31 Folkehøgskole	14,4	13,8	13,2	12,7	12,1	11,7	11,3
32 Helsevern	16,9	20,5	24,1	27,4	30,9	34,2	36,8
33 Yrkesfag ellers	473,1	498,1	520,1	540,8	561,8	578,6	596,6
34 Ikke spesifisert	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Videregående skole	1469,6	1493,7	1507,9	1521,3	1538,2	1548,5	1585,3
Herav teknisk fagskole ¹⁾	14,4	15,7	17,5	19,2	20,5	21,9	23,3

¹⁾ Ifølge NUS1989, oppdatert 2001.

Vi benytter følgende aggregerte utdanningsgruppering (AGUT) for perioden 1996-2007

IAGUT, AGUT	NUS2000	
8	Ingen utdanning, førskole	[0999,1000>
9	Barneskolenivå	[1000,2000>
10	Ungdomsskolenivå	[2000,3000>
Videregående skole, grunnutdanning		
20	Allment fagfelt	[3000,301102], [301107,3100>
21	Folkehøgskole	[301103,301106]
22	Helse-, sosial- og idrettsfag	[3600,3700>
23	Yrkesfag ellers	[3100,3600>, [3700,3900>
24	Ikke spesifisert	[3900,4000>
Videregående skole, avsluttende utdanning		
30	Allment fagfelt	[4000,4100>
31	Folkehøgskole	
32	Helse-, sosial- og idrettsfag	[4600,4700>
33	Yrkesfag ellers	[4100,4600>, [4700,4900>
34	Ikke spesifisert	[4900,5000>
40	Påbygging til videregående utdanning, universitets- og høskoleutdanning og forskerutdanning	[5000,9000>
50	Ukjent	[9000,9999]

- Proba samfunnsanalyse -
Utfall på arbeidsmarkedet for voksne som fullfører videregående utdanning

Bosatte i alderen 16-69 år som er igang med utdanning på videregående nivå 1. oktober, i perioden 1996-2007, etter type utdanning. 1000 personer

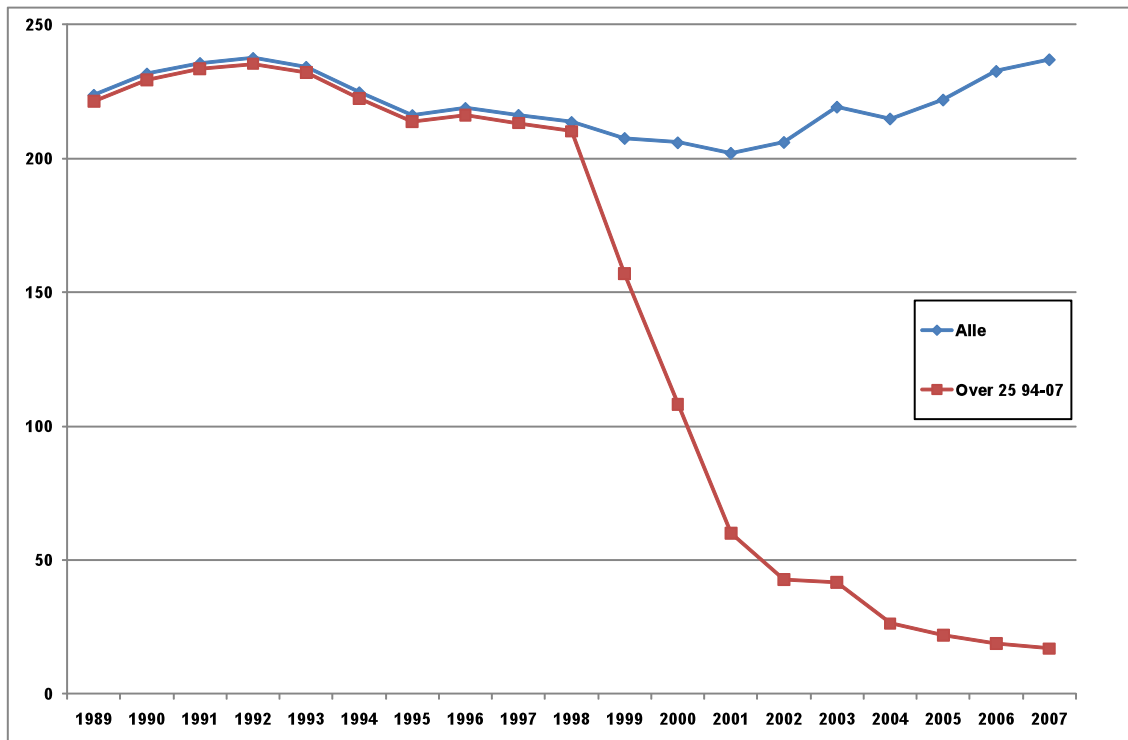
IAGUT	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07
Videregående skole, grunnutdanning	142,2	138,9	136,8	133,1	135,5	132,5	135,8	144,9	145,3	148,7	151,8	151,8
20 Allment fagfelt	53,1	49,5	46,3	44,8	43,7	42,1	41,9	39,4	40,6	43,2	46,6	51,4
21 Folkehøgskole	4,5	6,4	5,9	5,6	5,3	5,2	5,1	5,5	5,7	5,9	5,7	5,8
22 Helse-, sosial- og idrettsfag	20,6	19,6	19,5	18,7	18,3	17,4	18,9	19,6	20,8	21,7	22,5	22,6
23 Yrkesfag ellers	62,7	61,9	63,8	62,7	66,5	66,4	68,4	77,0	75,2	74,4	72,6	66,7
24 Ikke spesifisert	1,3	1,5	1,3	1,3	1,6	1,4	1,4	3,5	2,9	3,4	4,4	5,3
Videregående skole, avsluttende utdanning	81,2	83,8	82,7	80,1	75,9	74,8	75,5	79,9	75,3	79,3	86,6	91,0
30 Allment fagfelt	34,4	34,2	33,3	31,8	30,3	29,6	29,7	31,1	28,2	30,0	32,2	33,6
31 Folkehøgskole	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
32 Helse-, sosial- og idrettsfag	8,1	9,8	9,5	9,7	8,9	8,6	8,3	11,2	8,8	9,1	10,2	10,5
33 Yrkesfag ellers	38,7	39,8	39,9	38,6	36,7	36,6	37,5	37,5	38,2	40,2	44,1	46,8
34 Ikke spesifisert	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Videregående skole	223,4	222,7	219,5	213,2	211,3	207,3	211,2	224,8	220,6	227,9	238,4	242,8

- Proba samfunnsanalyse -
 Utfall på arbeidsmarkedet for voksne som fullfører videregående utdanning

Bosatte i alderen 16-69 år etter høyeste fullførte utdanning 1. oktober i perioden 1996-2007.
 1000 personer

AGUT	96	97	98	99	00	01	02	03	04	05	06	07
Videregående skole, grunnutdanning	615,5	591,7	567,6	547,5	527,6	509,5	492,3	476,7	460,9	445,5	430,7	415,3
20 Allment fagfelt	107,1	103,8	100,3	96,9	94,4	90,8	87,3	84,2	81,2	78,4	75,5	72,4
21 Folkehøgskole	40,0	38,3	36,6	35,1	34,2	32,6	31,0	29,6	28,2	26,8	25,5	24,2
22 Helse-, sosial- og idrettsfag	104,2	100,5	96,8	93,6	87,1	84,3	81,6	79,1	76,4	73,8	71,5	69,2
23 Yrkesfag ellers	364,1	348,9	333,7	321,7	311,9	301,8	292,4	283,8	275,1	266,6	258,3	249,5
24 Ikke spesifisert	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Videregående skole, avsluttende utdanning	611,1	630,8	661,6	698,6	717,0	738,5	758,1	773,1	786,9	797,1	807,4	822,5
30 Allment fagfelt	220,8	222,1	226,2	236,1	239,1	242,1	243,2	242,2	240,3	237,6	235,3	236,2
31 Folkehøgskole	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
32 Helse-, sosial- og idrettsfag	22,1	28,6	37,5	45,6	50,1	56,7	63,9	70,0	77,2	82,4	88,2	94,5
33 Yrkesfag ellers	367,6	379,5	397,3	416,3	427,5	439,3	450,7	460,6	469,1	476,7	483,6	491,5
34 Ikke spesifisert	0,6	0,6	0,6	0,5	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Videregående skole	1226,6	1222,5	1229,1	1246,0	1244,6	1248,0	1250,5	1249,9	1247,8	1242,6	1238,2	1237,8

Figur V3_1 Personer registrert i videregående utdanning 1. oktober. 1000



Figur V3_1 viser personer registrert i videregående utdanning 1. oktober hvert år, i to alternativer:

Alle. Dette er alle i datasettet som er i videregående utdanning hvert år.

Over 25 94-07. Dette er de som er i videregående utdanning hvert år når vi avgrensner datafilen til personer som har vært 25 år eller mer i minst ett av årene 1994-2007.

Videregående utdanning er her eksklusive folkehøgskoleutdanning. For perioden 1989-1995 er også deltakere i utdanning ved teknisk fagskole holdt utenom. Disse er plukket ut ved å identifisere teknisk fagskole ved teksten knyttet til hver utdanningskode ifølge NUS1989, i en revidert versjon fra 2001. Teknisk fagskoler er automatisk holdt utenom etter 1995 ved at den nye standarden plasserer denne typen utdanning i kategorien påbygging til videregående utdanning.

Fra gammel til ny utdanningsstandard er det et brudd i tidsserien, blant annet ved den nevnte flyttingen av teknisk fagskole. Akkurat dette er i hovedsak tatt hensyn til. Men det er også gjort andre endringer, som at en del utdanninger er flyttet fra videregående utdanning til ungdomsskolenivå. Dette har vi ikke korrigert for i figuren.

Når antall deltakere i videregående utdanning synker etter 1998 i tilfellet med avgrensningen til 25 år eller mer i perioden 1994-2007, skyldes det de som er i videregående utdanning etter 1998 og som ikke når opp til 25 år innen 2007. Disse kommer ikke med, og stadig flere kommer ikke med jo nærmere 2007.

Vedlegg 4 Sentralitet

Bostedskommunens sentralitet er kodet etter Statistisk sentralbyrås ”Standard for kommuneklassifisering 1994, C 192”. Den er bygget på data fra Folke- og boligtellingsen 1990, eller så nær 1990 som mulig. Standarden var gyldig fra 27.10.1994 til 31.12.2007, og dekker følgelig det meste av vår analyseperiode.

Med sentralitet menes en kommunes geografiske beliggenhet i forhold til et senter hvor det er funksjoner av høyere orden (sentrale funksjoner som post, bank). De sentrale funksjoner er først og fremst lokalisert til tettsteder. Tettstedene deles inn i tre nivåer:

Nivå 3. Vanligvis folketall på minst 50 000 og har funksjoner som et landsdelsenter.

Nivå 2. Folketall 15 000 – 50 000.

Nivå 1. Folketall på 5 000 – 15 000.

Det skilles videre mellom fire sentralitetsnivåer:

Sentralitetsnivå 3. Kommuner som omfatter et tettsted på nivå 3 eller som ligger innenfor 75 minutters reisetid (for Oslo 90 minutter) fra et slikt tettsteds sentrum.

Sentralitetsnivå 2. Kommuner som omfatter et tettsted på nivå 2 eller som ligger innenfor 60 minutters reisetid fra et slikt tettsteds sentrum.

Sentralitetsnivå 1. Kommuner som omfatter et tettsted på nivå 1 eller som ligger innenfor 45 minutters reisetid fra et slikt tettsteds sentrum.

Sentralitetsnivå 0. Kommuner som ikke oppfyller noen av kravene ovenfor.

Dersom kommunen oppfyller kravene på to eller tre nivåer, gjelder det høyeste.

En skilles også mellom om det er mulig å gjennomføre leilighetsvise dagsreiser til et tettsted på sentralitetsnivå 0-2:

A. Kommuner med reisetid på mindre enn 2 ½ time (for Oslo 3 timer) til sentrum i nærmeste tettsted på nivå 3.

B. Andre kommuner.

Reisetid beregnes som raskeste transportmiddel, flyreiser unntatt.

Sentralitetsnivåene kombineres med grupperingen i A eller B for å definere syv sentralitetskategorier:

3A. Sentralitetsnivå 3.

2A. Sentralitetsnivå 2. A gjelder. Kommunen fyller ikke kravene til 3A.

2B. Sentralitetsnivå 2. A gjelder ikke.

1A. Sentralitetsnivå 1. A gjelder. Kommunen fyller ikke kravene til 2A eller 3A.

1B. Sentralitetsnivå 1. A gjelder ikke. Kommunen fyller ikke kravene til 2B.

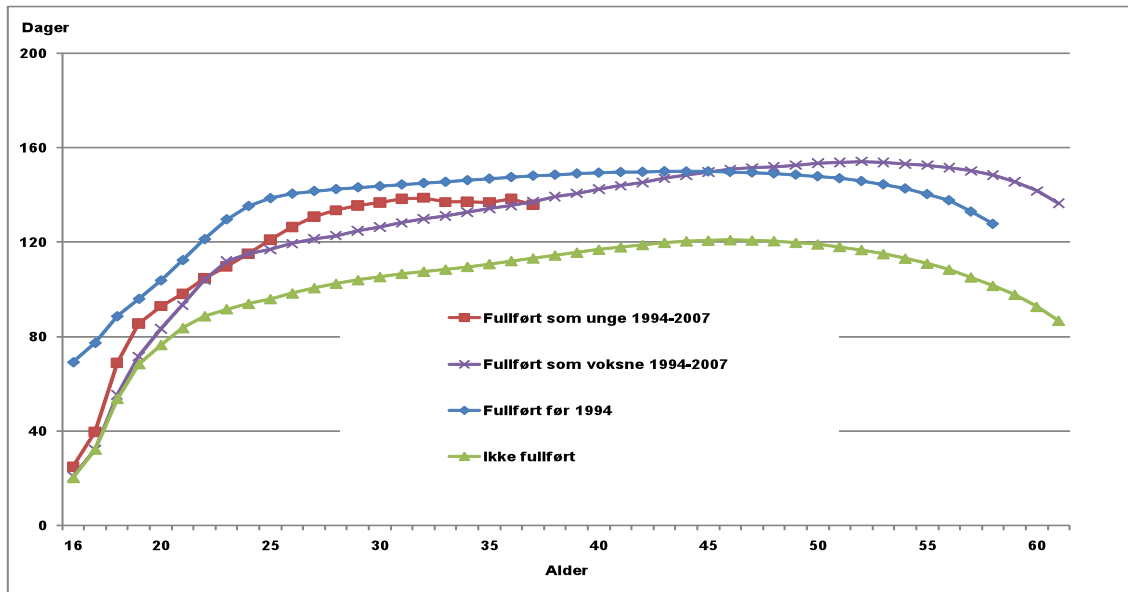
0A. Sentralitetsnivå 0. A gjelder.

0B. Sentralitetsnivå 0. A gjelder ikke.

I denne rapporten oppfatter vi disse 7 kategoriene som en skala for grad av sentralitet, fra 1 (0B) og til 7 (3A).

Vedlegg 5 Virkninger på antall dager per person

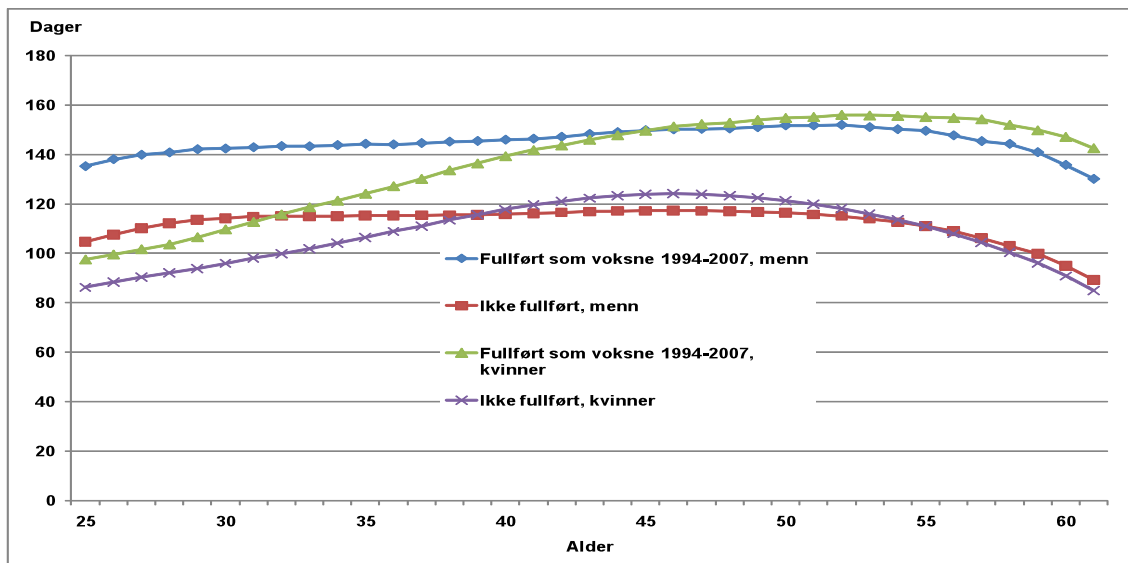
Figur V5_1 Gjennomsnittlig antall dager per år i arbeid per person, etter alder. Har/har ikke fullført videregående utdanning.



N = 35.653.290 personer/år. Personer som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 15 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbejdet av Proba.

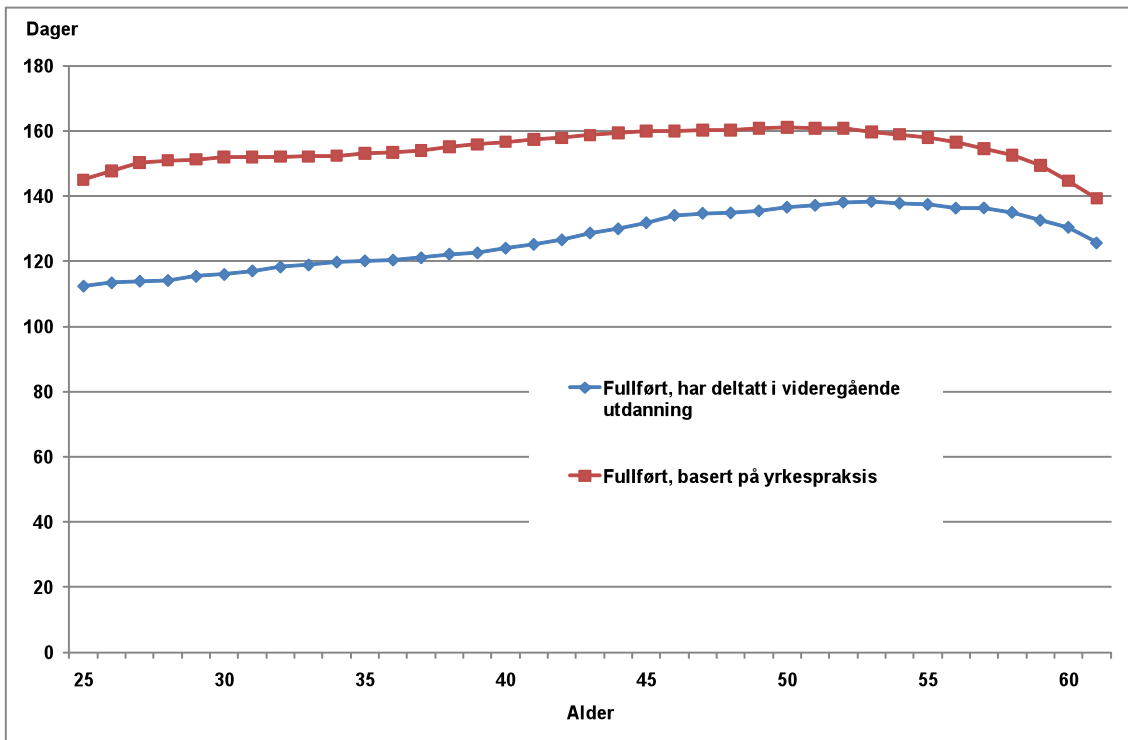
Figur V5_2 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per person, etter alder. Har/har ikke fullført videregående som voksne. Kvinner og menn.



N = 16.724.277 personer/år. Personer som var 25-69 år i minst ett år i perioden 1994-2007 og som ikke fullførte videregående utdanning som unge, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbejdet av Proba.

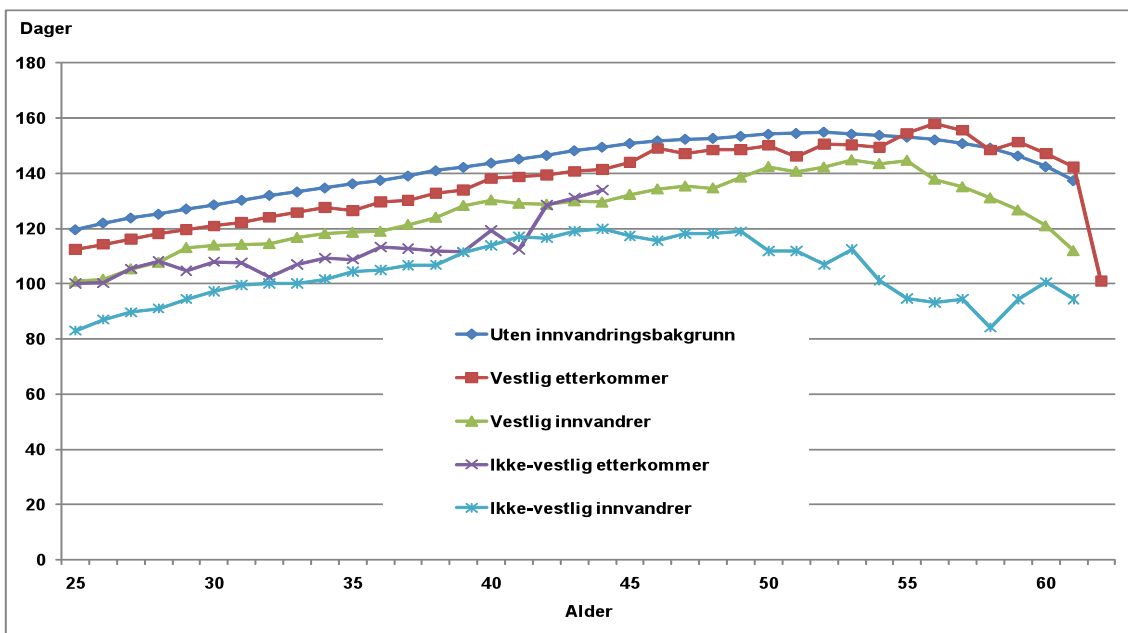
Figur V5_3 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per person etter alder. Fullført med eller helt uten registrert deltagelse i videregående utdanning.



N = 1.749.780 personer/år. Personer som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.

Figur V5_4 Gjennomsnittlig antall dager i arbeid per person etter alder. Ulike grupper definert ut fra innvandringskategori og landbakgrunn.



N = 1.749.780 personer/år. Personer som har fullført videregående som voksne i perioden 1994-2007, observert i samme periode og bare etter året de fylte 24 år og før året de fylte 62 år.

Kilde: Registerdata utlånt fra Statistisk sentralbyrå, bearbeidet av Proba.